

**TC.
BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI
ÖZEL HUKUK TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

**KNOW-HOW SÖZLEŞMESİ
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**HAZIRLAYAN
ÇİÇEK SABAHAT ÇALGIN**

ANKARA 2020

**TC.
BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI
ÖZEL HUKUK TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

**KNOW-HOW SÖZLEŞMESİ
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**HAZIRLAYAN
ÇİÇEK SABAHAT ÇALGIN**

**TEZ DANIŞMANI
PROF. DR. FİKRET EREN**

ANKARA 2020

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Özel Hukuk Anabilim Dalı Özel Hukuk Tezli Yüksek Lisans Programı çerçevesinde Çiçek Sabahat ÇALGIN tarafından hazırlanan bu çalışma, aşağıdaki jüri tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Tez Savunma Tarihi: 08 / 01 / 2020

Tez Adı: Know-How Sözleşmesi

Tez Jüri Üyeleri (Unvanı, Adı - Soyadı, Kurumu)

İmza

Prof. Dr. Fikret EREN, Başkent Üniversitesi

Doç. Dr. Zeynep İpek YÜCER AKTÜRK, Başkent Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Ünsal DÖNMEZ, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

ONAY

Prof. Dr. İpek KALEMCİ TÜZÜN

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

Tarih: ... / ... / .....

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

Tarih: 08 / 01 / 2020

Öğrencinin Adı, Soyadı: Çiçek Sabahat ÇALGIN
Öğrencinin Numarası: 21710348
Anabilim Dalı: Özel Hukuk Anabilim Dalı
Programı: Özel Hukuk Tezli Yüksek Lisans Programı
Danışmanın Unvanı/Adı, Soyadı: Prof. Dr. Fikret EREN
Tez Başlığı: Know-How Sözleşmesi

Yukarıda başlığı belirtilen Yüksek Lisans/Doktora tez çalışmamın; Giriş, Ana Bölümler ve Sonuç Bölümünden oluşan, toplam 99 sayfalık kısmına ilişkin, 22 / 11 / 2019 tarihinde tez danışmanım tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 12'dir. Uygulanan filtrelemeler:

1. Kaynakça hariç
2. Alıntılar hariç
3. Beş (5) kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

"Başkent Üniversitesi Enstitüleri Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Usul ve Esaslarını" inceledim ve bu uygulama esaslarında belirtilen azami benzerlik oranlarına tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Öğrenci İmzası:.....

ONAY

Tarih: 08/ 01/ 2020

Öğrenci Danışmanı Unvan, Ad, Soyad, İmza:

Prof. Dr. Fikret EREN

.....

TEŞEKKÜR

Bu çalışma Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Tezli Yüksek Lisans Programı bünyesinde, Sayın Prof. Dr. Fikret EREN danışmanlığında hazırlanmıştır.

Tez çalışmamın yürütülmesi sırasında desteğini esirgemeyen, kendisinin hem lisans hem de yüksek lisans öğrencisi olmaktan onur duyduğum, tez danışmanlığımı kabul ederek, değerli vaktini bana ayırdığı ve derin tecrübelerinden yararlanmamı sağladığı için, akademik ve çalışma hayatıma örnek ve ilham kaynağı olan değerli danışman hocam Sayın Prof. Dr. Fikret EREN'e sonsuz teşekkür ederim.

Yüksek lisans derslerimde ve tez çalışmamda emeği geçen ve destek olan Sayın Doç Dr. Zeynep İpek YÜCER AKTÜRK ve Sayın Dr. Öğr. Üyesi Ünsal DÖNMEZ hocalarıma teşekkür ederim.

Üniversite hayatım ve tez çalışmalarım sırasında benimle birlikte çabalayan ve her daim yanımda olup destek olan canlarım Elif Asena ASLAN, Gözde Sevil YAŞAR, Mustafa Kaan CEYHAN, Elif TOPÇU, Melis YILDIZ, İhsancan SAKAOĞLU'na, teze hazırlanma konusunda tüm destekleri için sevgili Selcen ASLAN'a ve çalışmam sırasında küçük veya büyük yardımı esirgemeyen herkese çok teşekkür ederim.

Tüm hayatımda ve yoğun çalışmalarım sırasında desteklerini ve sabırlarını hiç esirgemeyen, hayattaki her şeylerim, en büyük destekçilerim, motivasyon kaynaklarım sevgili annem Meral ÇALGIN ve babam Metin ÇALGIN'a, dualarını ve desteğini asla esirgemeyen sevgili anneannem Sabahat ATMACA ve babaannem Hayriye ÇALGIN'a ise sonsuz teşekkür ederim.

Çiçek Sabahat ÇALGIN

Ankara - 2020

ÖZET

Çiçek Sabahat ÇALGIN, Know-How Sözleşmesi, Başkent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Özel Hukuk Tezli Yüksek Lisans Programı

Değişim ve globalleşme ile beraber, dünya eski zamanlardan çok daha dinamik bir sisteme sahiptir. Günümüzde, teknolojinin gelişmesi ve bilgiye kolay ulaşım sonucunda marka, patent, teknik bilgi ve tecrübe gibi gayri maddi değerler, maddi değerlerden çok daha fazla önemli bir konuma gelmiş ve giderek önemi artmaktadır. Teknoloji geliştikçe, ticaret ve sanayi alanları ile ayrılmaz bir bütün hâline gelmektedir. Bu nedenle, bu alanların hızlı gelişimi ve küreselleşmesi kaçınılmaz bir sonuçtur. Küreselleşme ve büyümenin sonucu olarak, işletmeler bilgiye çok daha hızlı ulaşım sağlamakta ve rekabet ortamında avantajlı konuma gelmek gittikçe zorlaşmaktadır. İşletmelerin, bu rekabeti zor ve dinamik sistemde devamlılıklarını sürdürebilmeleri ve büyümeleri için teknolojik gelişmelere ve bilgiye hızlı ulaşım sağlayıp, bu bilgileri kendilerine avantajlı hâle getirmeleri gerekmektedir. İşletmelerin ticari ve teknik alanda edindiği bilgiler, sınai haklar kapsamında ise Türk Patent ve Marka Kurumu'nda tescil ettirilerek yasal olarak koruma altına alınır. Ancak bazı bilgi ve tecrübeler yasalarda öngörülen sınai hak olma koşullarını taşımaz. Bazıları ise koşulları sağlasa da, iktisadi alanda avantajlı konumda olmak için gizli kalmaları tercih edilir. Tescille ilgililere açık hâle geldiği için, gizli kalması tercih edilen bilgi ve deneyimler, tescil ettirilmediği için hukuki olarak korunma sağlanamamış olur. Genel olarak, hukuken sınai hak olarak korunmayan; ancak, sahibine iktisadi olarak avantaj sağlayan bu bilgi ve deneyimlerin kullanımını ya da devrini sağlayan sözleşmelere know-how sözleşmeleri adı verilmektedir. Küreselleşen dünyada gitgide önem kazanması nedeniyle know-how sözleşmeleri, tarafımızca yüksek lisans tez konusu olarak belirlenmiştir. Tez konusuna ilişkin kaynaklar, tezin teslim tarihine kadar değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Know-how, know-how sözleşmesi, know-how sözleşmesinin hukuki niteliği, tarafların hakları ve borçları, know-how sözleşmesinin sona ermesi.

ABSTRACT

Çiçek Sabahat ÇALGIN, Know-How Contract, Başkent University, Institute of Social Sciences, Master in Civil Law with Thesis

Along with globalization and changes, the world holds a more dynamic system compared to the old times. Nowadays, as a result of the advanced technology and easier access to knowledge, non-materialistic values such as trademark, patent, technical knowledge and experience have become more important and carry more importance compared to materialistic values. As technology advances, it becomes even more inseparable with the fields of trade and industry. With these factors, it's inevitable that these areas develop at a faster pace and globalize even more. As a result of globalization and expansion, it has become harder to take advantage in competitive areas since businesses can access to information faster than ever before. Businesses should reach out to information and technological developments swiftly and take advantage of these knowledges in order to keep their continuity and self-grow in this highly competitive and dynamic system. If the commercial and technical information that businesses possess can be classified as industrial rights, they are registered and legally protected by the Turkish Patent and Trademark Office. However, some knowledges and experiences may not carry the conditions to become legal industrial rights. And some of them may carry those conditions but are preferred to be kept confidential to give the business an economical advantage. Due to becoming open to the interested parties with registration, knowledge and experiences that are preferred to be kept secret, cannot be protected under the law because of not patenting. Generally, contracts that are not protected by law as an industrial right but enable the use or transfer of information and experience that provides economic advantage to the owner are called know-how contracts. Due to know-how contracts becoming ever more important in the globalizing world, this subject has been chosen as a Master's thesis. The sources related to the thesis have been evaluated until the submission date of the thesis.

Keywords: Know-how, know-how contract, legal characteristic of know-how contracts, rights and obligations of the parties, termination of know-how contract.

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR.....	i
ÖZET	ii
ABSTRACT	iii
İÇİNDEKİLER.....	iv
KISALTMALAR.....	ix
GİRİŞ.....	1

1. KNOW-HOW KAVRAMI VE UNSURLARI

1.1. Know-How Kavramı	4
1.2. Know-How'ın Unsurları	5
1.2.1. Sınai haklardan sayılmaması	5
1.2.2. Bilgi ve tecrübeleri içermesi	6
1.2.3. Patent alma koşullarını taşımasının zorunlu olmaması.....	7
1.2.4. Gizliliğin zorunlu olmaması	7
1.2.5. Gayri maddi bir değer olması	8
1.2.6. Devredilebilir olması	8

2. KNOW-HOW SÖZLEŞMESİNİN TANIMI, TARİHSEL GELİŞİMİ VE İŞLEVLERİ

2.1. Know-How Sözleşmesinin Tanımı	10
2.2. Know-How Sözleşmesinin Tarihsel Gelişimi	10
2.3. Know-How Sözleşmesinin İşlevleri	11
2.3.1. İşletmenin ekonomik değerini artırır	11
2.3.2. Teknolojik gelişme ve rekabet avantajı sağlar	12
2.3.3. Araştırma giderlerinden tasarruf olanağı sağlar	12
2.3.4. Teknoloji transferine olanak sağlar	13

2.3.5. Ülkeye döviz girdisi sağlar	13
--	----

3. KNOW-HOW SÖZLEŞMESİNİN UNSURLARI, ŞEKLİ VE TÜRLERİ

3.1. Know-How Sözleşmesinin Unsurları	14
3.1.1. Know-how	14
3.1.2. Know-how bedeli.....	15
3.1.3. Tarafların anlaşması.....	16
3.2. Know-How Sözleşmesinin Şekli	17
3.2.1. Geçerlilik yönünden şekli	17
3.2.2. İspat yönünden şekli	20
3.3. Know-How Sözleşmesinin Türleri	21
3.3.1. Basit ve karma know-how sözleşmesi	21
3.3.1.1. Basit know-how sözleşmesi.....	21
3.3.1.2. Karma know-how sözleşmesi	21
3.3.2. Geçici ve Sürekli Know-How Sözleşmesi.....	22
3.3.2.1. Geçici know-how sözleşmesi.....	22
3.3.2.2. Sürekli (dengeleyici) know-how sözleşmesi	23
3.3.3. Bahsettiği Yetkiye Göre Know-How Sözleşmesi.....	23
3.3.3.1. Yalnız know-how sözleşmesi	24
3.3.3.2. Münhasır know-how sözleşmesi.....	25

4. KNOW-HOW SÖZLEŞMESİNİN HUKUKİ NİTELİĞİ VE BENZER

SÖZLEŞMELER İLE KARŞILAŞTIRILMASI

4.1. Know-How Sözleşmesinin Hukuki Niteliği	26
4.1.1. Borçlandırıcı işlem niteliği taşıması	26
4.1.2. Kendine özgü (sui generis) niteliği.....	30
4.1.3. Rızai bir sözleşme olması.....	31
4.1.4. Ani edimli olması.....	31
4.1.5. İsimsiz bir sözleşme olması	32

4.1.6.	İki tarafa borç yüklemesi	32
4.2.	Know-How Sözleşmesinin Benzer Sözleşmeler İle Karşılaştırılması.....	33
4.2.1.	Genel olarak	34
4.2.2.	Satış sözleşmesi ile karşılaştırılması	34
4.2.3.	Ürün kiralaması sözleşmesi ile karşılaştırılması.....	36
4.2.4.	İş görme sözleşmesi ile karşılaştırılması	38
4.2.4.1.	Vekalet sözleşmesi ile karşılaştırılması	38
4.2.4.2.	Eser sözleşmesi ile karşılaştırılması.....	39
4.2.4.3.	Hizmet sözleşmesi ile karşılaştırılması.....	40
4.2.5.	Patent – lisans sözleşmeleri ile karşılaştırılması	40
4.2.6.	Adi ortaklık sözleşmeleri ile karşılaştırılması	42
4.2.7.	Karma sözleşme ile karşılaştırılması.....	42
4.2.8.	Sonuç	43

5. KNOW-HOW SÖZLEŞMESİNİN HÜKÜM VE SONUÇLARI

5.1.	Taraflarının Hak ve Yükümlülükleri	44
5.1.1.	Know-how verenin borçları	44
5.1.1.1.	Asli edim yükümlülüğü.....	44
5.1.1.2.	Know-how'ın açıklanması (ifası) yükümlülüğü	44
5.1.1.2.1.	Genel olarak.....	44
5.1.1.2.2.	İfa zamanı.....	47
5.1.1.2.3.	İfa yeri	49
5.1.1.3.	Kullanımına itiraz etmeme yükümlülüğü	50
5.1.1.4.	Yan edim yükümlülüğü.....	50
5.1.1.4.1.	Genel olarak.....	51
5.1.1.4.2.	Maksimum faydalandırma yükümlülüğü	52
5.1.1.4.3.	İfa masrafları	53
5.1.1.5.	Yan yükümlülükler	54
5.1.2.	Know-how alanın borçları	55
5.1.2.1.	Asli edim yükümlülükleri	55
5.1.2.2.	Know-how bedelini ödeme yükümlülüğü	56

5.1.2.2.1. Genel olarak.....	56
5.1.2.2.2. Bedelin belirlenmesine etki eden faktörler	56
5.1.2.2.3. Know-how bedelini belirleme şekli.....	57
5.1.2.2.4. Bedel ödeme anı.....	59
5.1.2.2.5. Bedel ödenmesi talebinin zamanaşımına uğraması	60
5.1.2.3. Know-how'ı kullanma yükümlülüğü.....	60
5.1.2.3.1. Münhasır know-how sözleşmesi	61
5.1.2.3.2. Yalın know-how sözleşmesi	61
5.1.2.3.3. Kullanma yükümlülüğünün kapsamı.....	61
5.1.2.3.4. Kullanma yükümlülüğünün ihlali	62
5.1.2.4. Yan edim yükümlülükleri.....	62
5.1.2.4.1. Hesap verme ve hesap defterini kontrol ettirme yükümlülüğü	62
5.1.2.4.2. Reklam verme yükümlülüğü	63
5.1.2.4.3. Sır saklama yükümlülüğü	64
5.1.2.4.4. Know-how'ı geliştirme ve geliştirmeyi bildirme yükümlülüğü	65
5.1.2.4.5. Belgelerin verilmesi için bedel ödenmesi yükümlülüğü.....	66
5.1.2.5. Diğer yan edim yükümlülükleri	67
5.1.2.6. Yan yükümlülükler	67

6. KNOW-HOW SÖZLEŞMESİNDE İFA İHLALLERİ VE SÖZLEŞMENİN

SONA ERMESİ

6.1. İfa İhlalleri	68
6.1.1. Genel olarak.....	68
6.1.2. Alacaklı temerrüdü	69
6.1.2.1. Genel olarak.....	69
6.1.2.2. Alacaklı temerrüdünün şartları.....	70
6.1.2.3. Alacaklı temerrüdünün sonuçları.....	71

6.1.3. Sonraki kusurlu ifa imkânsızlığı.....	73
6.1.3.1. Genel olarak.....	73
6.1.3.2. Sonraki kusurlu ifa imkânsızlığının şartları.....	75
6.1.3.3. Bir sözleşmenin varlığı.....	75
6.1.3.4. Sözleşme konusunun sonradan imkânsız olması.....	75
6.1.3.5. Know-how verenin kusurlu olması.....	76
6.1.3.6. İmkânsızlıktan bir zarar doğması	76
6.1.3.7. İmkânsızlık ile zarar arasında uygun illiyet bağı bulunması.....	76
6.1.3.8. Sonraki kusurlu imkânsızlığın hüküm ve neticeleri	76
6.1.4. Temerrüt.....	78
6.1.4.1. Genel olarak.....	78
6.1.4.2. Temerrüdün şartları	78
6.1.4.3. Temerrüdün hüküm ve sonuçları	80
6.1.4.3.1. Gecikme tazminatı.....	80
6.1.4.3.2. Kazadan sorumluluk	83
6.1.4.3.3. Know-how verenin TBK m. 125 kapsamında sorumluluğu	84
6.1.4.3.4. Know-how sözleşmesinin gereği gibi ifa edilmemesi.....	86
§ 6.2. Know-How Sözleşmesinin Sona Ermesi	88
6.2.1. Genel olarak.....	88
6.2.2. Sözleşmenin feshi.....	88
6.2.3. Sözleşmeden dönme.....	89
6.2.3.1. Fiili zarar.....	92
6.2.3.2. Yoksun kalınan kâr	93
6.2.4. Taraflardan birinin iflas etmesi hâlinde	94
6.2.5. Ölüm veya tüzel kişiliğin sona ermesi hâlinde	95
6.2.6. Know-how sözleşmesinin sona ermesinin sonuçları.....	95
SONUÇ	97
KAYNAKLAR	100

KISALTMALAR

A.I.P.P.I.	: Association Internationale pour la Protection de la Propriété Intellectuelle (Uluslararası Fikri Mülkiyet Hakları Koruma Derneği)
Bkz.	: Bakınız
C.	: Cilt
gov	: Government
HMK	: 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu
http	: Hyper Text Transfer Protocol
ICC	: International Chamber of Commerce (Uluslararası Ticaret Odası)
KHK	: Kanun Hükmünde Kararname
KOBİ	: Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletme
m.	: Madde
s.	: Sayfa
SMK	: 6769 Sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu
TBK	: 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu
TDK	: Türk Dil Kurumu
TMK	: 4721 Sayılı Türk Medeni Kanun
TPMK	: Türk Patent ve Marka Kurumu
TTK	: 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu
vb.	: ve benzeri
vd.	: ve devamında
WIPO	: World Intellectual Property Organization (Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü)
www	: World Wide Web

GİRİŞ

Know-how sözleşmesi, ekonomik gelişmeler sonucu ortaya çıkan bir sözleşme türüdür. Bu sözleşme, 19. yüzyılın sonlarından itibaren ise, sınai alanda oluşan gelişmelere paralel olarak, hukuk alanında da uygulamaya girmeye başlamıştır. Sınai alandaki ekonomik gelişmeler sonucu, birçok alanda faaliyet gösteren işletmeler, aralarında iş bölümü yapmaya başlamışlar ve bu sayede, alanlarında uzmanlaşmışlardır. Uzmanlaşma; işletmelerin, üretim ve pazarlama alanlarında, diğer işletmelere karşı rekabet avantajı sağlayan bilgi ve deneyimleri elde etmelerini sağlamıştır.

Gelişen, büyüyen ve gittikçe zorlaşan rekabet ortamında, rekabet avantajı, işletmelerin devamlılığı ve ön plana çıkması bakımından büyük önem taşımaktadır. Gerçekten de işletmeler, üretim aşamasında teknik bilgiye ihtiyaç duymaktadır. Pazarlama ise, üretilen malların piyasaya en iyi şekilde sunumu için bazı pazar araştırmalarını gerektirmektedir. Bu aşamalar, masraflı olmakla birlikte, bazen uzun bir süreçten geçmektedir. Bazen tüm yapılan masraf ve çabalara rağmen istenilen başarıya ulaşılamamaktadır. Bu ise, işletmelerin hem zaman hem de para kaybına uğramasına yol açmaktadır. Küçük işletmelerin, bu tür masraflı ve uzun süren ar-ge aşamalarına maddi durumu veya zamanı yetmeyeceği gibi, bazı işletmeler bu süreci karşılayabilse bile bu tür masraf ve risklerden kaçınmayı tercih etmektedir. Bu sebeple, rekabet avantajı sağlayan bilgi ve deneyimler, bu bilgi ve deneyimlere sahip olmayan işletmeler için ihtiyaç hâline gelmektedir. İşletmeler, know-how'ı kendileri geliştirmek yerine, bunu elde etmiş diğer işletmelerden bedeli karşılığında devralmayı tercih etmektedirler. Çünkü bu sayede, bu yolda yapacakları masraftan ve zaman kaybından çok daha az bir masrafla know-how'a ulaşabilmekte ve rekabet etme imkânı elde etmektedirler.

Bazı bilgi ve deneyim sahibi işletmeler ise, rekabet avantajlarını diğer işletmelere devrederek, kazanç sağlamayı tercih etmektedirler. Bu tür işletmeler, genellikle uluslararası alanda know-how sözleşmesi yapmaktadır. Nitekim, gelişmekte olan ülkelerdeki ücretler, gelişmiş ülkelere oranla çok daha düşük olduğundan, işletmeler üretimlerini çoğunlukla gelişmekte olan ülkelerde yapmayı tercih etmektedirler. Ancak, gelişmekte olan ülkelerdeki ithalat yasakları ve yüksek gümrük vergileri gibi bazı engeller sebebiyle, işletmeler, bizzat

yatırım yapmak yerine gelişmekte olan ÷lkelerdeki şişletmelere know-how'ı devretmeyi tercih etmektedirler. Bu durum, hem gelişmekte olan ÷lkelerin ekonomisini geliştirmekte hem de know-how devrine bağımlı kılmaktadır. Bununla birlikte, know-how veren şişletme, know-how'ı bir bedel karşılığında verdiğinden, araştırma ve geliştirme aşamalarında yaptığı masrafları azaltmaktadır. O hâlde, know-how sözleşmesi, hem know-how veren hem de know-how alan şişletme için ekonomik fayda sağlamakta ve tüm ekonominin gelişmesine katkıda bulunmaktadır.

Know-how sözleşmesi, sınıai alanda rekabet avantajı sağlayan bu bilgi ve deneyimlerin devredilmesi ihtiyacını hukuki olarak karşılayan ve sözleşmenin her iki tarafının da ekonomik olarak gelişmesini sağlayan bir sözleşme olarak ortaya çıkmıştır.

Know-how sözleşmesi, ilk olarak Amerika Birleşik Devletleri'nde uygulanmaya başlandığından, know-how sözleşmesi kavramı, Anglo-Sakson hukuku kökenlidir. Bu sözleşme, başlarda sadece gelişmiş ÷lkelerde uygulansa da günümüzde hem ulusal hem de uluslararası alanda önem kazanmıştır. Bu sebeple, bugün birçok hukuk sistemi, know-how sözleşmesi kavramını tanımakta ve kullanmaktadır.

Küreselleşme ve teknolojik gelişmeler, şişletmelerin sadece ulusal değil uluslararası boyutta da rekabet etmesini gerektirmektedir. Bu durum, şişletmelerin gelişen ve globalleşen dünyadaki rekabet ortamına ve pazar şartlarına uyum sağlamaları için, know-how'a olan ihtiyaçlarını artırmaktadır. Dolayısıyla, günümüzde, know-how sözleşmesinin önemi giderek artmaktadır.

Know-how sözleşmesinin tez konusu olarak sečilmesinin nedenlerinden bir tanesi; yukarıdaki açıklanan bu özellikleri nedeniyle, günümüz dünyasında giderek önemi artan know-how sözleşmesinin, Türk hukukunda yeterince incelenmemiş olmasıdır. Know-how sözleşmesi, Türk hukukunda genellikle, özel borç ilişkilerini inceleyen genel eserlerde incelenmiş olduğundan, sadece temel esasları üzerinde durulmuş olup, konunun derinine inilmemiştir.

Doğrudan know-how sözleşmesi üzerine yazılmış kitaplar ise, çok az olmakla birlikte, içlerinden bir tanesi hariç hepsi, yazıldıkları tarih nedeniyle, eski kanunlara dayanmaktadır.

Know-how sözleşmesinin tüm dünyada giderek yaygın kullanılan bir sözleşme türü olmaya başlaması ve Türk hukukunda yürürlükte olan kanunlara göre yazılmış sadece bir tane kitabın olması, bu konuyu tez konusu olarak seçmemizin sebeplerinden bir tanesidir.

Yukarıda açıklanan sebeplerle hazırlanan tez, özet ve önsöz kısmı dışında altı bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, know-how kavramı ve unsurları ele alınmıştır. İkinci bölümde, know-how sözleşmesinin tanımı, tarihsel gelişimi ve işlevleri incelenmiştir. Üçüncü bölümde, know-how sözleşmesinin unsurları, şekli ve türleri ayrıntılı olarak incelenmiştir. Dördüncü bölümde, know-how sözleşmesinin hukuki niteliği ve benzer sözleşmeler ile karşılaştırılması detaylı şekilde ele alınmıştır. Beşinci bölümde, know-how sözleşmesinin hüküm ve sonuçları ele alınarak know-how veren ve know-how alanın borçları incelenmiştir. Altıncı bölüm ise, know-how sözleşmesinin ifa ihlalleri ve sözleşmenin sona ermesinden oluşmaktadır.

Çalışmamızın sonuç kısmında ise, yapılan çalışma neticesinde elde edilen sonuçlar genel hatlarıyla ifade edilmiştir.

1. KNOW-HOW KAVRAMI VE UNSURLARI

1.1. KNOW-HOW KAVRAMI

Know-how kavramının karşılığını oluşturacak sözcük hakkında ulusal ve uluslararası alanda görüş birliğine varılabilmiş değildir. Neredeyse her ülkede bu kavramı karşılamak için farklı sözcükler kullanılmakla birlikte yine de ülkelerin çoğunda kullanılan ortak kavram İngilizce “know-how” kavramı olmuştur. Türk hukukunda da durum aynı olup, Akyol buna “Bilme, Yapma”, Baş ise, “Teknik Bilgi” adını vermektedir¹. Fransızlar bu terim karşılığında “Savoir-Faire” deyimini kullanmaktadır². Söz konusu kavram, Almanca’da ise, “wissen, wie” şeklinde çevrilmiştir³. Türk Dil Kurumu (TDK) da, bu kavramı “yöntem bilgisi” olarak belirlemiş ve “*Bir firmanın üretim teknolojisi veya işletme yönetimiyle ilgili olarak edindiği bilgi ve beceriler bütünü*” olarak tanımlamıştır⁴.

Uygulamada sıklıkla kullanılsa da yasa koyucu know-how kavramını tanımlayıp düzenlememiştir. Bu sebeple, kavram genel olarak, “çeşitli gizli bilgilerin devredilmesi” şeklinde dar yorumlanmaktadır. Bu konuyla ilgili olarak, A.I.P.P.I (Uluslararası Fikri Mülkiyet Hakları Koruma Derneği)’nin Fransa grubu, “know-how’ı, mülkiyet veya kazanım elde etmek isteyen kişi için yenilik ya da gizlilik vasfı bulunan, patente konu olsun veya olmasın bir meslek ya da sanayi ile alakalı bir tekniği oluşturmak için edinilen tüm imalat ve bilgi araçlarıdır” şeklinde tanımlamıştır. A.I.P.P.I.’nin Belçika grubu ise, “know-how’ı, bir ürün ya da yöntemin sınai alandaki imalatını geliştirmesi için gereken patent altına alınmış veya alınmamış, gizli tutulan teknik bilgilerin tümü” olarak yorumlamıştır. Bunların yanında, ICC (Uluslararası Ticaret Odası) ve WIPO (Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü) gibi know-how kavramını dar yorumlamayan kuruluşlar da bulunmaktadır. ICC ve WIPO, know-how kavramını sadece gizli bilgiler olarak değerlendirmemiş; “bir ürünün imal edilmesi için gereken tüm usul, formül, teknik resimler, bilgiler ve sözlükler, planlar vb. uzmanlık gerektiren tüm bilgi ve deneyimler olarak ele almıştır”⁵.

¹ KÖSEALIOĞLU, E., Know-How Sözleşmesinin Tanımı, Unsurları ve Patentten Farkları, Hukuk Gündemi Dergisi, Ankara 2007, Sayı: 8, s. 135.

² YOSMAOĞLU, N., Dünyada ve Türkiye’de Patentler, Know-How’lar ve Markalar, Ankara 1978, s. 49.

³ ERBAY, İ., Know-How Sözleşmesi, Ankara 2002, s. 57.

⁴ Türk Dil Kurumu, <<http://www.tdk.gov.tr/index.php>>, Bkz. Know-How.

⁵ YOSMAOĞLU, s. 50.

Türk hukukunda ise know-how kavramını Ortan, “sınai hak olarak korunmayan, teknik, ticari ve işletme ekonomisi ile ilgili, geçerlilik şartı olmamakla birlikte çoğunlukla sır niteliğini haiz olan bilgi ve tecrübeler” olarak değerlendirmiştir⁶. Kırca ise, “sınai alanda bilhassa ticari ve finansal işlemlerde kullanılan, çoğunlukla sır olmakla birlikte zorunlu olmayan ve bir patent ile korunmamış bulunan teknik, işletmeye dair, soyut ve gayri maddi bilgi ve deneyimler” olarak tanımlamıştır⁷.

Tüm bu bilgiler ışığında, know-how, ürünlerin imalat ve satımında, hizmetlerin usul, düzenleme ve yönetim işleri gibi işletmelere dair faaliyetlerde kullanılan, patent alınmış ya da alınmamış, sır niteliği taşıyan ya da taşımasın, her türlü ticari, teknik, ekonomik, idari vb. başka bir alana ait bilgi ve deneyimlerdir.

1.2. KNOW-HOW'IN UNSURLARI

1.2.1. Sınai Haklardan Sayılmaması

Hak, göreceli (nispi) bir kavram olup mutlak bir hak konusu bulunmamaktadır. Bu sebeple, hak kavramının ele alınabilmesi için, her şeyden önce, hukuk sisteminde tanınmış bir hak mevcut olmalıdır. Türk ve İsviçre hukuk sisteminde yasa koyucu, sınırlı sayıda bazı fikri ve gayri maddi mallara hak niteliği tanıyarak bunları, kanunlarda koruma altına almıştır⁸. Örneğin, 6769 Sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu (SMK) m. 82 uyarınca; yeni olması, buluş basamağı içermesi ve sanayiye uygulanabilir olması koşuluyla teknolojinin her alanındaki buluşlara patent verilir. Teknik alan haricindeki keşifler, bilimsel teoriler ve buluş olarak nitelendirilmeyen matematik yöntemleri ise patent korumasına dahil değildir. Know-how da kanunla koruma altına alınmış bu haklara dahil edilmemiştir.

Kimi durumlarda ise know-how, patent verilebilecek teknik bir bilgiyi içermediğinden buluş olarak değerlendirilememektedir. Burada bahsi geçen, bir uzmanın mesleki deneyimlerine dair bilgilerdir. Diğer yandan, günümüzde, patent verilebilir buluşların artık

---

⁶ ORTAN, A. N., Know-Hov ve Hukuken Korunması Sorunu, Ankara Barosu Dergisi, Ankara 1980, Sayı: 4, s. 474.

⁷ KIRCA, Ç., Franchise Sözleşmesi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara 1996, s. 149.

⁸ ERBAY, s. 79.

çok az bir kısmı için patent alma yoluna gidilmektedir. İşletmeler, buluşlarının sır niteliğini korumak istemektedirler. Bunun sebebi; buluşların taklit edilme tehlikesi, patent ücretlerinin yüksek olması ve yasal yolların zorluğudur. Patent ile koruma altına alınmış bir buluş ise, artık know-how olarak nitelendirilmemektedir. Dolayısıyla, know-how sınai bir hak olarak nitelendirilmez ve üzerinde bir hak bulunmaz⁹.

1.2.2. Bilgi ve Tecrübeler İçermesi

Know-how'ın, işletmenin zamanla edindiği deneyimler ya da yalnızca teknik bilgiler anlamına gelip gelmediği tartışmalıdır. Doktrinde, Lüdecke/Fischer gibi bazı yazarlar, know-how'ın zaman içerisinde kazanılan deneyimler olduğunu, süre ve maddi imkânı olan her işletmenin bu deneyimleri edinebileceğini savunmaktadır¹⁰. Öte yandan, Knoppe, know-how'ın yasal olarak korunmayan teknik bilgiler olduğunu ileri sürmektedir¹¹.

Tarihsel gelişimlerine bakıldığında, know-how, sanayi devrimi ile ortaya çıkmıştır. Sanayi devriminin gelişmesi, yeni yöntemlerin ortaya çıkması ve pazara sunulması, know-how'ın gelişimini sağlamış ve know-how sanayi dışındaki alanlarda da uygulanmaya başlamıştır¹². Bunun yanında, know-how, lisans ve patent ile sıkı bir ilişki içerisinde. Lisans ve patent, teknik alanda mevcut olduğundan, bazı yazarlar ve ICC gibi bazı kuruluşlar, know-how'ın teknik alanla sınırlı olduğunu kabul etmişlerdir. Sonraları, ICC ve yine bazı yazarlar görüş değiştirerek know-how'ın ticari alanda da var olabileceği görüşünü benimsemişlerdir¹³.

Genel hatlarıyla, know-how, işletmenin araştırma faaliyetleri ile kazanılabilen bilgilerden oluşmaktadır. Doktrindeki çoğu yazar ve kısmi olarak da yargı kararları, know-how'ın teknik, ticari, işletme ve idari alanlardaki bilgilerden oluşabileceğini benimsemişlerdir. Skaupy ve Stumpf gibi bazı yazarların, know-how'ın hangi bilgileri içerebileceğini açıklaması, tartışmaların daha iyi anlaşılmasına katkı sağlamıştır. Buna göre; teknik alanda; proje ve tasarım çizimleri, kimi protokol ve deney sonuçları, statik

---

⁹ ERBAY, s. 79-80.

¹⁰ ORTAN, (Knov-Hov), s. 468-469.

¹¹ ERBAY, s. 80-81.

¹² KÖSEALIOĞLU, s. 135-138.

¹³ ERBAY, s. 82-83.

hesaplamalar, reçete ve forumlar, genel anlamda bilinen tabela ve hesaplama yöntemlerinin belirli mallara özel olarak uygulanması, imalat raporları, öngörülen çalışmalarla ilgili bilgi veren dokümanlar, teslim ve kontrol hükümleri, çizimler, programlama ile ilgili bilgi ve belgeler, know-how'ın konusunu oluşturabilmektedir. Ticari alanda ise; müşteri kartları, işletme organizasyonu ile ilgili dokümanlar, finans, satış ve dağıtım organizasyon belgeleri, reklam yöntemleri vb. know-how'a konu olan bilgiler içerebilmektedirler. Sonuç olarak, iktisadi ortam geliştikçe know-how'ın alanı da genişlemiştir. Bilgi, ekonomik hayatta önem kazanmaya başladıkça, know-how'ın farklı alanlarda uygulanıp uygulanmadığı konusu tartışma olmaktan çıkmış ve farklı alanlarda uygulanabilirliği genel olarak kabul görmüştür¹⁴.

1.2.3. Patent Alma Koşullarını Taşımalarının Zorunluluk Olmaması

Know-how'ı içeren bilgi ve deneyimlerin patent alma koşullarını taşıması zorunlu değildir. Hatta bu bilgi ve tecrübelerin, yeni veya sanayiye uygulanabilir olması da gerekmez. Patent verilip, 6769 sayılı SMK'nin koruması altına alınmadığı sürece de bu bilgi ve deneyimler, know-how sözleşmesinin konusunu oluşturabilmektedirler¹⁵.

1.2.4. Gizliliğin Zorunlu Olmaması

Know-how sözleşmesinin konusu olan bilgi ve tecrübeler, işin özelliğinden dolayı sır niteliği taşır. Çünkü know-how alan; bir bedel karşılığında, başkalarının ulaşamadığı, kendisine rekabet avantajı sağlayacak bilgi ve tecrübeler ulaşmayı hedefler. Sır niteliği taşımayan ve diğer işletmelerin de rahatça ulaşabildiği bilgi ve tecrübeler, rekabet avantajı sağlamamaktadır. Bu ise, know-how sözleşmesinin amacı ile çelişmektedir. Ancak know-how alan; yalnız rekabet avantajı değil, şirketinin gelişimini sağlamak amacıyla da, bu bilgi ve tecrübeler ulaşmayı hedefleyebilir. Bu nedenle, sır niteliği taşımasa da, know-how'ı almak isteyebilir. Doktrindeki baskın görüş de, know-how'ın sır niteliğinin, bir zorunluluk unsuru olmadığı yönündedir¹⁶. Dolayısıyla, bilgi ve tecrübelerin, sır niteliği taşıyıp

---

¹⁴ ERBAY, s. 81-84.

¹⁵ KIRCA, Ç., Know-How Sözleşmesi, Prof. Dr. ALİ BOZER'e Armağan, Ankara 1998, 1. Basım, s. 246.

¹⁶ ÖĞÜZ, T., Know-How Sözleşmesi, 2. Baskı, İstanbul 2018, s. 26-28.

taşıması, know-how niteliğinde olmalarını etkilemez; sır niteliği bir know-how olma koşulu değildir.

1.2.5. Gayri Maddi Bir Değer Olması

Maddi nitelikteki varlıklar, hukuk düzenince hukuki bir ürün olarak görülürken; gayri maddi nitelikteki varlıklar için, bu durum geçerli değildir. Gayri maddi nitelikteki varlıklar, hukuk düzenince sınırlı sayı (numerus clausus) ilkesi uyarınca açık bir şekilde belirlenmiştir; çünkü, gayri maddi varlıklar sınırsız sayıda olabilmektedirler¹⁷.

Know-how, çoğunlukla bilgi ve deneyim şeklinde tanımlandığından, gayri maddi niteliği öne çıkmaktadır. Bunun sebebi, araştırmalar sonucu elde edilen bilginin ve bilgi konusunun know-how olmasıdır. Örneklendirmek gerekirse; ilacın kendisi ve yapımı bir know-how iken, reçete ya da prospektüs, know-how'ı alıcısına ileten maddi bir araçtır. Gayri maddi nitelikteki know-how, çoğu zaman iletilen konumdaki maddi maldan ayırt edilmesini gerektirir. Ancak, ilacın ve prospektüsünün birbirinden ayrı satılmaması olağan olduğu gibi, uygulamada da know-how'ın iletilicisinden ayrılması pek imkân dâhilinde değildir¹⁸.

Hukuki bakımdan değerlendirildiğinde, normatif yönden gayri maddi varlıklar da yasal olarak korunmalıdır. Türk Medeni Kanunu (TMK) uyarınca mal, maddi ve gayri maddi mal olarak ikiye ayrılmıştır. Know-how maddi bir varlık kazanmadıkça, sınırlı sayı ilkesi gereğince koruma kapsamına alınamamaktadır. Yukarıdaki örnekte de belirtildiği üzere know-how, reçete gibi maddi bir varlık üzerinde belirdikten sonra eşya üzerindeki mülkiyet hakkına dayanarak hukuki koruma kazanabilir¹⁹.

1.2.6. Devredilebilir Olması

Know-how alıcısı, know-how'ı, rekabette diğer işletmelerden daha avantajlı hâle gelmek için istemektedir. Know-how alıcısının, söz konusu know-how'ı kullanabilmesi için know-how'ın devredilebilir olması gerekmektedir; aksi takdirde know-how alan, know-

---

¹⁷ SHARAV K., Know-How Sözleşmesi ve Know-How Alanın Yükümlülükleri, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2004, s. 18.

¹⁸ ERBAY, s. 89-90.

¹⁹ ERBAY, s. 90.

how'dan yarar sağlayamaz ve bu da sözleşmenin amacına ters düşer²⁰. Örneğin; kişinin yetenekleri, devredilemeyeceği ve alıcıya bir katkı sağlamayacağından know-how olarak değerlendirilemez. Ancak devredenin ürettiği bir yemek tarifi, devredilebileceği ve alıcısına avantaj sağlayabileceğinden know-how olarak nitelendirilebilir²¹.

Sonuç olarak, know-how, rekabette öncü konumda olma avantajı veren, yazılı ve sözlü şekilde alıcısına devredilebilir özellikteki bilgi ve tecrübelerdir. Bu özellikleri taşımayan bilgi ve tecrübeler ise, know-how olarak nitelendirilemez²².

---

²⁰ ÖĞÜZ, s. 32.

²¹ ERBAY, s. 91.

²² ÖĞÜZ, s. 32-33.

2. KNOW-HOW SÖZLEŞMESİNİN TANIMI, TARİHSEL GELİŞİMİ VE İŞLEVLERİ

2.1. KNOW-HOW SÖZLEŞMESİNİN TANIMI

Know-how sözleşmesi, know-how verene, diğer tarafa belirli bir know-how'ı açıklama, kullanmasına izin verme; know-how alana da bunun karşılığında belirli bir ücret ödeme borcu yükleyen iki taraflı bir sözleşmedir²³.

2.2. KNOW-HOW SÖZLEŞMESİ'NİN TARİHSEL GELİŞİMİ

İçeriği değişkenlik göstermekle birlikte, know-how sözleşmesi, genel anlamda, yararlı sınai bilgi ve maharetlerin sözleşmenin diğer tarafına aktarılmasını kapsamaktadır. Know-how sözleşmesi, 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu (TBK) veya başka bir Kanunda düzenlenen isimli sözleşmelerden olmayıp, isimsiz bir sözleşmedir. Know-how sözleşmesinin kökeni, hukuki anlamda ilk kez ikinci dünya savaşından sonra, Amerikan hukuk sisteminde uygulandığından, anglo-sakson hukukuna dayanmaktadır. Sonrasında ise kısa zamanda gelişerek batıda da uygulanmaya başlamıştır²⁴.

Know-how sözleşmesi, ilk başlarda sosyal ve ekonomik bir sonuç olarak vücut bulsa da; günümüzde, uygulamayla birlikte gelişerek ilk anlamından çok daha farklı bir anlam taşımaktadır. 6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu'nda bahsi geçen patent hakları ile know-how sözleşmesinin tarihsel ilerlemesi sıkı bir bağ hâindedir. Başlarda, "Patent Lisans Sözleşmeleri" ile birlikte uygulanansa da, 1980'li yıllardan sonra patentten ayrılarak farklı bir sözleşme olarak değerlendirilmeye başlanmıştır²⁵.

Yirminci yüzyılda, teorik olarak mevcut bulunan deneyim ve bilgilerin gelişerek sınai anlamda da kullanılmaya başlanması know-how sözleşmesine farklı bir değer kazandırmıştır. Çünkü, bu bilgi ve deneyimler, Türk Patent ve Marka Kurumu'nca (TPMK)

²³ KIRCA, (Know-How), s. 251-252.

²⁴ ERBAY, s. 59.

²⁵ KÖSEALİOĞLU, s. 135.

patent verilip verilmeyeceği gözetilmeksizin, malikine ekonomik fayda sağlamaktadır. Sanayi devriminden önce, işletmelerin alanlarında gelişmesi, uzmanlaşması, imalatın niteliğinin ve iyileşmesi bunlara bağlı olarak da ürün veya hizmete olan talebin çoğaltılması için, uzmanlık gerektiren teknik ve özel bilgilerin sahiplenilip satılabileceği konusu tartışılmaya başlanmıştır. Sanayi devrimi ile birlikte işletmeler, kendi alanlarında uzmanlık kazanmışlar ve imalat aşamasında uzmanlık gerektiren bu bilgi ve deneyimleri birbirlerine devretmeye başlamışlardır. İşletmeler, teknik bilgilere kendileri ulaşmak istemekle birlikte, ar-ge aşamalarının masraflarından kaçınmaktadırlar. Dolayısıyla, masraflı ve uzun bir süreç olan uzmanlaşma aşamaları yerine, bir an önce kaliteli ürün veya hizmetlerle pazara açılmayı hedefleyen şirketler, know-how sözleşmelerinden faydalanmayı tercih etmiş ve know-how'a olan talebi artırmışlardır. Bu süreç, know-how kavramının ulusal ve uluslararası alanda hukuki gelişmesine zemin hazırlamıştır. Günümüzde, teknolojinin gelişmesiyle birlikte gittikçe zorlaşan rekabet ortamında, büyük ve teknoloji üretebilen ülkeler ve şirketler dışında, uluslararası boyutta rekabet edebilmek neredeyse imkânsız hâle gelmiştir. Bu nedenle, sanayi ve teknolojik teknik bilgiye ihtiyaç duyan tüm ülkeler ve şirketler için know-how sözleşmeleri büyük önem taşımaktadır²⁶.

2.3. KNOW-HOW SÖZLEŞMESİNİN İŞLEVLERİ

2.3.1. İşletmenin Ekonomik Değerini Artırır

İşletmelerin ekonomik değerlerinin belirlenmesinde birçok faktör rol oynamaktadır. Bu faktörler arasında gayrimenkul, işletme donanımı gibi maddi varlıkların yanında know-how gibi gayri maddi değerler de bulunmaktadır. Gayri maddi varlıklar ise işletmelerin değerini ölçmede önemli kıstaslardandır. Çünkü, know-how'ın iktisadi değeri, genellikle senelerce süren çalışmalar ve mali açıdan çok masraflı araştırma, tecrübe vb. uğraşların ürünü olarak ortaya çıkmaktadır. Başta küçük işletmeler olmak üzere, işletme için gereken masraflı ve uzun ar-ge çalışmaları yerine, belirli bir ücret karşılığında mevcut bulunan bir know-how'ı edinmek daha tasarruflu ve risksiz bir yol olmaktadır. Bu sayede, know-how alan işletmenin daha hızlı gelişmesi ve farklı üretim alanlarına açılması mümkün

---

²⁶ ERBAY, s. 59-60.

olmaktadır²⁷. Niteliğinden ötürü, know-how'ın ekonomik değeri mutlak değildir, objektif bir değer biçilemez, görecelidir²⁸.

2.3.2. Teknolojik Gelişme ve Rekabet Avantajı Sağlar

Know-how, bir işletmeye teknolojik gelişme imkânı sunar. Üretim sürecinde teknoloji sayesinde büyüyen işletme, know-how'ın bir diğer işlevi olan yeni teknoloji yolları açarak daha mantıksal bir imalat sağlar. İşletmenin finansal başarı elde edebilmesi için diğer işletmelere karşı rekabette avantajlı konumda olması gerekir. İşletmenin know-how'dan kazandığı bilgi, teknoloji ve tecrübeler ile gelişen teknolojisi sayesinde, rekabet ortamında avantajlı hâle gelir²⁹.

2.3.3. Araştırma Giderlerinden Tasarruf Olanığı Sağlar

Bir işletme için gerekli know-how, uzun uğraş gerektiren çabalar ve giderler sonucu doğmaktadır. Buna rağmen, bütün emeklerin ziyan olma riski bulunmaktadır. Bu nedenle, genellikle, birçok işletme ihtiyaç duyduğu know-how'ı diğer işletmelerin giderlerine katkı sağlayarak edinirler. Buna göre, işletmelerden bir taraf, know-how'ı bulma, geliştirme ve bazı giderleri ödeme yükümlülüğünü üstlenirken diğer taraf da, tüm bu yükümlülüklerin masraflarına katılır ve karşılıklı bir kazanç elde edilir. Bu sayede, küçük ve orta büyüklükteki işletmeler (KOBİ) kendilerini sarsabilecek herhangi bir riske girmeden ihtiyaç duydukları know-how'a doğrudan ulaşabilir ve giderlerini önceden eksiksiz olarak ödeyebilirler. Dolayısıyla, know-how üretemeyecek çaptaki KOBİ'ler, know-how'a ulaşarak daha akılcı ve rekabet edebilecek bir düzeye ulaşırlar. Bunun yanında, know-how'ın işletmeler arası devri, süre ve para bakımından ülke kaynaklarının rasyonel bir şekilde kullanılmasına yardımcı olur³⁰.

---

²⁷ ORTAN, (Knov-Hov), s. 476.

²⁸ ERBAY, s. 62.

²⁹ YILDIRIM, M. M., Know-How Sözleşmeleri, Yıldırım Beyazıt Hukuk Dergisi, Ankara 2018, Sayı: 1, s. 217.

³⁰ ERBAY, s. 64.

2.3.4. Teknoloji Transferine Olanak Sağlar

Know-how, gelişmiş teknolojiye hızlı yoldan ulaşmayı sağlayan bir teknoloji transfer yöntemidir. Bu işlev, gelişmekte olan ülkelerin gelişmiş ülkelere aldıkları know-how'da daha net bir şekilde görülmektedir. Fakat, know-how, sadece bu iki tür ülke arasında uygulanmakla sınırlı kalmayıp; gelişmiş iki ülke arasında da transfer edilebilir³¹.

2.3.5. Ülkeye Döviz Girdisi Sağlar

Know-how'ın önemli bir diğer ekonomik işlevi ise, farklı ülkelere know-how sağlandığında ülkeye döviz girdisi sağlamasıdır. Know-how gelişmekte olan ülkelere sağlanıyorsa, ithalat yasağı dolaylı şekilde aşılır ve buna bağlı olarak da üretim kapasitesi çoğaltılır. Know-how'ın ekonomik getirisi sebebiyle, günümüzde milletlerarası sahada faaliyette bulunan "Lisans Değerlendirme Şirketleri = Lisans Holdingler" mevcuttur. Lisans Holdingler, know-how ve lisansları sahiplerinden alıp geliştirerek öteki işletmelere aktarmaktadır. Böylece, vergi açısından daha uygun olan ülkelerde imalat yaparak çok daha yüksek gelir edinmeyi hedeflerler³².

---

³¹ ŞİMŞEK, S., Lisans Anlaşması Yoluyla Teknoloji Transferi, Ankara 1988, s. 56.

³² ERBAY, s. 65-66.

3. KNOW-HOW SÖZLEŞMESİNİN UNSURLARI, ŞEKLİ VE TÜRLERİ

3.1. KNOW-HOW SÖZLEŞMESİNİN UNSURLARI

3.1.1. Know-How

Sözleşmenin konusu olan know-how ile ilgili bir inceleme yapılmadan önce, burada know-how'ın genel özellikleri ve unsurları hakkında bilgi verilecektir. Buna göre; öncelikle, sözleşme konusunun belirli ya da belirlenebilir olması, sözleşmenin esaslı unsurlarındandır. Belirlilik, en azından objektif belirlenebilirliği ifade etmektedir. Taraflar her konuda anlaşmış olsalar bile, know-how belirli değilse ya da belirlenemiyorsa sözleşme geçerli olmaz. Belirlilik, sözleşmenin kurulmasına etkisinin yanında ayıptan ve zapttan sorumlulukta da önem taşımaktadır. Bu eksiklik, yorum yöntemi ile de giderilememektedir³³.

Know-how'ın belirli olması için, öncelikle know-how'ın nasıl maddileştirileceği belirlenmelidir. Know-how'a konu olan bilgi, deneyim ve becerinin sözleşmede açıklanması, bu belirlemenin en basit şeklidir. Know-how sözleşmede açıklanmamışsa, belirlilik, know-how alanın, know-how verenle aynı standartlarda imalat yapabilmesi olarak anlaşılmaktadır. Dolayısıyla, know-how'ın içeriği sözleşmede açıklanmış, karşı tarafın kullanmasına izin verilmişse veya edimin içeriği taraflarca belirlenebiliyorsa know-how belirli ve somuttur. Örneğin; Coca-Cola Firması'nın, kolanın içeriğini belirten bir tarif vermesi somutlaştırılmış ve belirli bir know-how'dır. Sözleşme konusunun belirli olması, know-how'ın sır niteliğini haiz olması hâlinde daha çok önem taşımaktadır. Know-how'ın çerçevesinin hangi vasıtalarla ve nasıl çizileceği, yorum sorunudur. Know-how, patent altına alınmış ya da alınmamış her türlü teknik bilgiyi ifade ettiğinden, sözleşme konusunun, icadın kendisini veya üzerindeki hakkı tanımlaması, sözleşme bakımından bir fark yaratmayacaktır³⁴.

---

³³ ERBAY, s. 67-68.

³⁴ ERBAY, s. 67-68.

İkinci olarak, sözleşmenin kurulması aşamasında know-how'ın bulunması zorunlu değildir. Know-how veren, gelecekte edineceği teknik bilgiyi de sözleşme konusu hâline getirebilir. Bu hâlde, gelecekte sağlanması umulan bir menfaat söz konusudur; fakat bu hal, şarta bağlı know-how sözleşmesinden farklı niteliktedir. Buna göre, şarta bağlı know-how sözleşmesinde, sözleşmenin kurulması, elde edilecek know-how'ın geciktirici şartına bağlıdır ve eğer şart gerçekleşmez ya da objektif olarak imkânsızlaşırsa, sözleşme kurulmaz. Bundan farklı olarak, gelecekte elde edilmesi umulan know-how sözleşmesinde, sözleşme geçerli olarak kurulur. Yükümlülük ifa edilemezse, sonraki imkânsızlık hâli doğar³⁵.

Son olarak, üçüncü kişiye ait mevcut bir know-how da, sözleşme konusu yapılabilir. Bu hâlde de sözleşme geçerli olarak kurulmakla birlikte, yükümlülük ifa edilmezse, gecikme hükümlerine tabi olunur³⁶.

3.1.2. Know-How Bedeli

Know-how alan, know-how karşılığında bedel ödemekle yükümlü iken; know-how veren, know-how'ı verme ve bunun kullanımına mâni olacak herhangi bir faaliyette bulunmama yükümlülüğü altındadır³⁷.

Know-how alan, sözleşmenin unsurlarından biri olan bedeli ödemekle yükümlüdür. Yukarıda yapılan tanıma göre değerlendirildiğinde, bedel ödeme, bir para ödeme borcu olarak anlaşılmaktadır. Uygulamada bedel, çoğunlukla para borcu olarak kullanılsa da, taraflar aralarında bedeli para dışında bir şey olarak kararlaştırabilirler. Taraflar bedel yerine başka bir yükümlülükte anlaşılırsa, sözleşmenin esaslı unsurlarından birinde eksiklik oluşur. Know-how sözleşmesinin esaslı unsurlarından birinin eksikliği durumunda ise, know-how sözleşmesinin varlığından söz edilemez. Fakat bedel ödeme, para verme yerine tarafların anlaşacağı herhangi bir edim olarak değerlendirilirse, sonuç farklı olacaktır. Buna göre, taraflar aralarında anlaşarak para yerine başka bir edimin ifasına karar verirlerse, tarafların iradelerine aykırı bir durum oluşmamaktadır. Pratikte para ödeme borcu daha çok kullanılsa da, başka bir edimin ifasının kararlaştırıldığı bu tip sözleşmeler de bulunmaktadır.

---

³⁵ ERBAY, s. 69.

³⁶ ERBAY, s. 69.

³⁷ BAŞ, M., Teknik Bilgi (Know-How) Lisans Sözleşmesi, Ankara 2000, s. 63.

Bu tür sözleşmelerde, tarafların karşılıklı istekleri birbiriyle değiştirilmektedir. Bir diğer yöntem ise, tarafların karşılıklı olarak know-how'larını birbirleriyle değiştirmek konusunda anlaşmalarıdır. Bu ise, diğerlerinden bütünüyle farklı bir yapı olup, değiştirme imkânı sağlayan, iki taraflı know-how sözleşmesi niteliğindedir. Bu durumda, kararlaştırılan hukuki niteliğe göre, sözleşmeye uygulanacak kurallar da farklılaşmaktadır. Taraflar eğer hukuki nitelendirme yapmamışlarsa, ortada iki taraflı know-how sözleşmesi mi, yoksa bir trampa sözleşmesi mi bulunduğu bir yorum sorunu doğurmaktadır. Know-how, karşı edim olmaksızın verilmişse, bağışlama benzeri fakat farklı nitelikte bir sözleşme oluşmaktadır. Bu hâlde, herhangi bir bedel ödenmediğinden yukarıda yapılmış olan know-how sözleşmesinin tanımına uymamakta ve esas unsur eksikliğinden dolayı know-how sözleşmesinden bahsedilememektedir³⁸.

3.1.3. Tarafların Anlaşması

TBK m. 2'den anlaşıldığı üzere, tam iki tarafa borç yükleyen sözleşmelerin geçerli olarak kurulabilmesi için tarafların, sözleşmenin tüm esaslı unsurlarında anlaşmış olmaları gerekmektedir. Know-how sözleşmesi de tam iki tarafa borç yükleyen sözleşmelerden olduğundan³⁹, tarafların bütün esaslı unsurlar üzerinde anlaşmaları şarttır. Know-how sözleşmesinde anlaşmaya varılması gereken noktalar; know-how, kullanma borcu, know-how verenin, know-how alanın kullanımını herhangi bir şekilde engellememesi ve bedeldir. Know-how sözleşmesi, tam iki tarafa borç yüklediğinden, tarafların her biri tam ehliyetli olmalıdır. Taraflardan biri tam ehliyetsiz ise, sözleşmeyi kanuni temsilcisi onun adına kurabilir. Taraflardan birinin sınırlı ehliyetli olması durumunda ise ancak kanuni temsilcisinin rızası veya onayı ile sözleşme kurulabilmektedir⁴⁰.

Kanunda düzenlenmeyen ve isimsiz sözleşmeler arasında yer alan know-how sözleşmesine TBK'deki genel hükümler uygulanır⁴¹. Buna göre, TBK m. 1 uyarınca tarafların iradelerini karşılıklı ve birbirine uygun olarak açıklamaları ve TBK m.2 uyarınca tarafların sözleşmenin esaslı unsurlarında anlaşmışları ile sözleşme kurulmuş olur. Bu durumda, know-how sözleşmesi bir teklif ve teklife uygun kabul beyanı sonucu kurulur.

---

³⁸ ERBAY, s. 101-102.

³⁹ EREN, F., Borçlar Hukuku Özel Hükümler, 5. Baskı, Ankara 2017, s. 1000-1001.

⁴⁰ ERBAY, s. 102.

⁴¹ ERBAY, s. 102.

Sözleşmenin esaslı unsurları ise, yukarıda da bahsedildiği üzere, know-how, bedel ve tarafların anlaşmasıdır.

TBK m. 29/1 uyarınca, bir sözleşmenin ileride kurulacağına ilişkin yapılan ön sözleşme, kanundaki istisnalar hariç, geçerlidir. Know-how sözleşmesi bu istisnalar arasında yer almadığından, taraflar dilerlerse TBK m. 26 uyarınca, sözleşme özgürlüğü kapsamında know-how sözleşmesini doğrudan kurabilecekleri gibi, dilerlerse sözleşmeyi ileride kuracaklarına dair bir ön sözleşme de yapabilirler. Know-how sözleşmesinin ileride kurulacağına dair yapılan ön sözleşme, iki sebeple yapılmaktadır. Bu sebeplerden biri; alıcının, know-how'ı, sözleşmeden önce kontrol etmek istemesi, ikincisi ise know-how verenin, sözleşme kurulmadan know-how'ı alıcıya vermek istememesidir. Ön sözleşme ise, iki tarafın da yararına olup, hem know-how alana kontrol imkânı hem de know-how verenin ekonomik kaybını önleme imkânı verir. Dolayısıyla, know-how taraflarına bir ön sözleşme yapmaları tavsiye edilebilir⁴².

3.2. KNOW-HOW SÖZLEŞMESİNİN ŞEKLİ

3.2.1. Geçerlilik Yönünden Şekli

TBK'de veya diğer kanunlarda düzenlenmiş olmayan sözleşmeler, isimsiz sözleşmeler olarak tanımlanmaktadır⁴³. Know-how sözleşmesi de TBK ve diğer kanunlarda düzenlenmiş olmadığından, bir isimsiz sözleşme türü olarak kabul edilmektedir. Dolayısıyla, TBK'de know-how ve know-how'ın şekline ilişkin herhangi bir hüküm bulunmamaktadır. TBK m. 12 uyarınca, kanunlarda aksi öngörülmedikçe, sözleşmelerin geçerliliği herhangi bir şekle tâbi değildir. Kanunda şekil özgürlüğü kabul edilmiş olsa da taraflar TBK m. 26 uyarınca, sözleşme özgürlüğü uyarınca sözleşmenin geçerliliğini şekle tabi kılabilirler. Nitekim, TBK m. 17'de de bahsedildiği üzere, kanunda geçerliliği şekle tabi olmayan sözleşmenin, taraflarca belirli bir şekle tabi kılındığı durumlarda, şekle uygun olmayan sözleşmeler tarafları bağlamaz. Buna göre, tarafların sözleşmede belirledikleri geçerlilik şekline uyulmadan yapılan sözleşme, kurulmuş olmakla birlikte taraflar bakımından

---

⁴² ERBAY, s. 103.

⁴³ AKINCI, Ş., Borçlar Hukuku Bilgisi – Genel Hükümler, s.64; EREN, F., Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 23. Baskı, Ankara 2018, s. 207.

herhangi bir hüküm ve sonuç doğurmamakta, kesin olarak hükümsüz bulunmaktadır. Bunun yanında, taraflar şekil şartını ispat amacıyla da öngörebilirler. Bu durumda, sözleşmenin şekle uygun yapılmamış olması geçerliliğini etkilememekte; dolayısıyla, kesin hükümsüzlük sonucunu doğurmamaktadır⁴⁴.

Know-how sözleşmesi taraflarca şekle tabi kılınmış ise, şekil, sözleşmenin bütün esaslı unsurlarını içermelidir⁴⁵. Bunun yanında, şekil özgürlüğü ilkesi, isimsiz sözleşme türlerinden olan know-how sözleşmesi için de geçerlidir. Yani, know-how sözleşmesi, herhangi bir geçerlilik şartına tabi tutulmadan kurulabilmektedir⁴⁶. Ancak, diğer sözleşmelerde de olduğu gibi, taraflar know-how sözleşmesini TBK m. 17 kapsamında geçerlilik şekline bağlı kılmışlar ise, şekil şartı yerine getirilmedikçe, sözleşme taraflar açısından hüküm ve sonuç doğurmaz.

İsimsiz sözleşmeler yasalarda düzenlenmediği için, kural olarak, şekil şartına tabi değildirler. Ancak, doktrinde isimsiz sözleşmelerin de şekle tabi tutulabileceği savunulmaktadır. Buradaki amaç, tarafların korunmasıdır. Buna göre, taraflardan birinin veya her ikisinin menfaatini koruyan bir sözleşme, kanuni olarak şekle tabi tutulmuş ise, benzer durumdaki bir isimsiz sözleşme de şekle tabi tutulmalıdır. Buradaki amaç, şekil özgürlüğü ilkesini daraltarak şekil ilkelerini genişletmek değil, mevcut olan şekli isimsiz sözleşmeye de amaca uygun bir şekilde uygulamaktır. Nitekim, konu ile ilgili olarak, isimsiz bir sözleşme türü olan mahkeme dışı sulh sözleşmesi, ilke olarak şekle tabi değildir. Fakat, İsviçre Federal Mahkemesi'nin bir kararına göre, sulh sözleşmesinde belirlenen unsurlardan biri şekle tabi bir sözleşmenin unsuru ise – örneğin; bir taşınmaz satışı- sulh sözleşmesi de bu şekle göre yapılmalıdır. Bu durumda, İsviçre Federal Mahkemesi'nin kararı uyarınca; şekle bağlı olmadan yapılabilmesine rağmen, sulh sözleşmesi, taşınmaz içerdiği için, satış sözleşmesinin şartı olan resmi şekilde yapılmalıdır⁴⁷.

Örneğin; (C) belirli bir bedel karşılığında, (İ)'ye taşınmazını satmayı vaadederek ve (İ)'nin vereceği ek bir bedelle, bu taşınmaz üzerinde bir bina inşa etmeyi taahhüt eder. Bu

---

⁴⁴ EREN, (Genel Hükümler), s. 283-287.

⁴⁵ EREN, (Genel Hükümler) s. 285.

⁴⁶ AKYOL, Ş., Know-How, Management Joint Venture ve Büyük Çaplı İnşaat Sözleşmeleri – Borçlar Hukuku (Özel Borç İlişkileri), 2. Baskı, İstanbul 1997, s. 26.

⁴⁷ KIRCA, (Franchise), s. 33.

durumda taraflar, satış vaadi ve istisna (eser) sözleşmelerini içeren, bir karma sözleşme yapmışlardır. (C) eser sözleşmesini taahhüt etmeseydi, büyük ihtimalle (İ) taşınmaz satış sözleşmesi kurmak istemeyeceği için, bu iki sözleşmenin birbirine bağlı olarak yapıldığından bahsedilebilir. Her iki sözleşmenin edimini karşılayabilmek için ise, ortak bir bedel öngörülebilir. Böyle durumlarda, taraflar sadece satış vaaadinin şekil şartlarını gerçekleştirip, eser sözleşmesini şekle tabi kılmadan gerçekleştirebilmektedirler. Ancak doktrinde, bahse konu hallerde, sözleşmenin şekle tabi tutulması gerektiği savunulmaktadır. Zira, önemli olan, tarafların anlaşıkları noktaların, esas sözleşmenin bir unsuru olup olmadığıdır. Bu noktalar, esas sözleşmenin unsurlarından olup, bu unsur olmadan sözleşme düzenlenemeyecekse, sözleşmenin şekle tabi kılınması zorunludur. Esas sözleşmenin unsurları olmayıp, farklı bir sözleşme yapılmış ise, yalnız kanunun şekil şartına tabi kıldığı sözleşmenin şekil şartına bağlı olarak yapılması yeterlidir. Öteki sözleşme, şekil şartına bağlı olmadan da düzenlenebilir. Verdiğimiz örnekte, söz konusu taşınmaz satışını ve eser yapımını içeren ortak bir bedel belirlenmiş olsa da, şekle tabi kılınmaz ise; belirlenmiş olan bedel, sadece taşınmaz satışının bedeli, tek bir bedel olarak anlaşılabilir. Ancak bu durum gerçeği yansıtmaz; çünkü buradaki bedel, sadece taşınmaz fiyatını değil her iki edimi de içeren bir bedeldir. Ortada iki ayrı sözleşme değil, satış sözleşmesinin bir unsurunu içeren inşaat vaadi bulunmaktadır. Dolayısıyla, bu tür hallerde bütün sözleşmenin şekle tabi kılınması gerektiği savunulmaktadır. Keza, taşınmazın satışı karşılığında üstlenilen karşı edimin de, şekle tabi tutulması gerektiği, eser sözleşmesine bağlı yükümlülük de şekle tabi tutulmalıdır⁴⁸.

Bununla beraber, Türk/İsviçre doktrininde, geçerliliği birbirine bağlı olan ancak bağımsızlıklarını sürdüren bileşik sözleşmelerden, birinin şekle tabi olmasının, diğerlerinin de şekle tabi olmasını gerektirmediği kabul edilmektedir. Aksi durumda, şekil ilkelerinin geniş yorumlandığı sonucuna varılır⁴⁹.

Konuyla ilgili olarak, Sınai Mülkiyet Kanunu m. 148/4 uyarınca; devir sözleşmelerinin geçerliliği, ancak noter tarafından onaylanmış şekilde yapılmalarına bağlıdır. Bu durumda, lisans sözleşmeleri, marka veya patent devrini içeriyorsa, sözleşme noterce yapılmalıdır.

---

⁴⁸ TEKİNAY, S.S./ AKMAN, S./ BURCUOĞLU, H./ ALTOP, A., Tekinay Borçlar Hukuku, Genel Hükümleri, 7. Baskı, İstanbul 1993, s. 133; Kırca, (Franchise), s. 34.

⁴⁹ KIRCA, (Franchise), s. 34.

Ancak, yukarıda açıklandığı üzere, sınai hak söz konusu olan marka veya patent sözleşmesi ile know-how sözleşmesi bileşik bir sözleşme hâline getirilmiş ise, bu sözleşmenin şekle tabi tutulmasının zorunlu olmadığı anlaşılmaktadır⁵⁰. Bu konuda, aksi görüşte olan yazarlar da mevcuttur. Örneğin BAŞ, bileşik sözleşmelerden olan patent ile beraber yapılan teknik bilgi (know-how) lisans sözleşmelerinin de eski 551 sayılı KHK m. 86/2 uyarınca, yazılı yapılması gerektiğini savunmaktadır⁵¹.

Şekle tabi olan ve sınai bir hak içeren bir lisans sözleşmesi, know-how sözleşmesinin bir unsurunu teşkil ediyor ise; yani, karma kombine bir sözleşme ise, sözleşmenin şekle tabi tutulup tutulamayacağı belirlenmelidir. Kombine karma sözleşmede, iki sözleşme tipine bağlı unsurlar ayırlamayacağından, know-how sözleşmesi, lisans sözleşmesinin şekline göre gerçekleştirilmelidir⁵².

3.2.2. İspat Yönünden Şekli

TBK m. 17 uyarınca, kanunda geçerliliği şekle tabi olmayan bir sözleşmenin, taraflarca belirli bir şekle tabi kılındığı durumlarda, şekle uygun olarak yapılmayan sözleşme, tarafları bağlamaz. Fakat, HMK m. 200 uyarınca, bir hakkın doğumu, düşürülmesi, devri, değiştirilmesi, yenilenmesi, ertelenmesi, ikrarı ve itfası amacıyla yapılan hukuki işlemlerin, yapıldıkları zamanki miktar veya değerleri, 2019 yılı için, üç bin altı yüz altmış Türk Lirasını geçtiği takdirde, senetle ispat olunması gerekir. Bu hukuki işlemlerin miktar veya değeri ödeme veya borçtan kurtarma gibi bir nedenle üç bin altı yüz altmış Türk Lirasından aşağı düşse bile, senetsiz ispat olunamaz. Yasada bahsi geçen ‘senet’, kesin delili ifade etmektedir. Kesin delil ise kesin hüküm, senet, ikrar ve yemin anlamına gelmektedir. Senet, kesin deliller içerisinde en önemli olanıdır. HMK m. 200’de sözü geçen ispat şartı, fiili olarak sözleşmelerin senet ile yapılmasını zorunlu kılmaktadır. Bu nedenle, miktar veya değeri üç bin altı yüz altmış Türk Lirasını aşan sözleşmeler, ispat bakımından senetle, yani yazılı belge ile gerçekleştirilmelidir⁵³.

---

⁵⁰ ERBAY, s. 105.

⁵¹ BAŞ, s. 56.

⁵² Franchise ile ilgili aynı görüş için bkz.; KIRCA, (Franchise), s. 34.

⁵³ EREN, (Genel Hükümler), s. 286 vd.

Know-how'ın maddi olmayan özelliği, ispat gerekliliğinin önemini artırmaktadır. Dolayısıyla, sözleşmenin tüm esaslı unsurlarının bulunduğu, yazılı bir sözleşmenin taraflarca yapılması çok önemlidir⁵⁴.

3.3. KNOW-HOW SÖZLEŞMESİNİN TÜRLERİ

Know-how sözleşmesi, pratikte sadece tek ve belirli bir türde yapılmadığı için, know-how sözleşmesinin birçok farklı türü bulunmaktadır. Bu kısımda, know-how sözleşmesinin farklı görünüm biçimleri incelenecektir⁵⁵.

3.3.1. Basit ve Karma Know-How Sözleşmesi

3.3.1.1. Basit Know-How Sözleşmesi

Buraya kadar, yapılan tüm açıklamalar, know-how sözleşmesinin konusunun bilgi, deneyim, beceri ve yeteneklerin, sözleşmenin alıcı tarafına bildirim ve devrine dayalıdır. Bu bilgi, deneyim ve yetenekler, ekonomik alana etki eder biçimde know-how sözleşmesinin konusunu oluşturur ise, basit know-how sözleşmesinden bahsedilir. Basit know-how sözleşmesi, ilke olarak, tarafların, yasalarca korunmayan ticari, idari, teknik ve işletmesel bilgi, deneyim ve yeteneklerini sözleşme konusu olarak almaktadır⁵⁶.

3.3.1.2. Karma Know-How Sözleşmesi

Know-how sözleşmesi, genellikle, diğer sözleşmeler ile birlikte karma olarak kurulur. Bu sözleşme türüne “kombine know how sözleşmesi” veya “karma know-how sözleşmesi” denilmektedir. Bu tür sözleşmelerde know-how, öteki sözleşmenin unsuru hâline gelir. Sözleşmede, know-how'ın devri ile birlikte diğer sözleşme türlerine ait unsurların da bulunması, know-how sözleşmesine karma sözleşme niteliği kazandırmaktadır⁵⁷. Know-how, uygulamada çoğunlukla lisans sözleşmesiyle birlikte kurulmaktadır. Aynı şekilde, patent altına alınmış bir hakkın imalat lisansının verilmesi sözleşmesinde de know-how önemlidir. Bileşik veya karma içerikli lisans sözleşmesi, yalnız lisans ya da patent-lisans sözleşmesi ile kurulmamaktadır. Know-how alanın yükümlülüğü olarak hammadde ve yarı

---

⁵⁴ ERBAY, s. 105-106.

⁵⁵ YILDIRIM, s. 226.

⁵⁶ ERBAY, s. 106.

⁵⁷ ÖĞÜZ, s. 73.

ürün satış sözleşmesinde de sözleşme konusuna dair hizmet edimi, önemli bir unsur teşkil edebilir⁵⁸.

Bileşik sözleşme ve karma içerikli know-how sözleşmesi birbiriyle karıştırılmamalıdır. Karma sözleşmede, know-how, öteki sözleşmenin unsurları ile bir bütünlük arz eder. Her iki sözleşme bir metin içinde düzenlenmiştir. Bileşik sözleşmede ise, yalın know-how sözleşmesi ile öteki sözleşme birbirlerinden ayrıdır. Ancak, yine de bu iki sözleşme arasında maddi ve ekonomik bir bağ bulunmaktadır. Sözleşmeler çoğunlukla, farklı metinlerde düzenlenmektedir. Kimi hallerde, bir bileşik sözleşmede, sözleşmenin bileşik mi yoksa karma mı olduğunun tespiti zordur. Bu ayrım, sözleşmenin sona ermesinde ve edim ihlallerinde önemli rol oynamaktadır⁵⁹.

3.3.2. Geçici ve Sürekli Know-How Sözleşmesi

3.3.2.1. Geçici Know-How Sözleşmesi

Yukarıda bahsedildiği üzere, know-how'ın patent alması zorunlu olmamakla birlikte, SMK m. 82 uyarınca, patent alma koşulunun teknolojinin her alanındaki buluşlara yeni olması, buluş basamağı içermesi ve sanayiye uygulanabilir olması nedeniyle, patent alınabilir bir buluşu da kapsayabilir. Know-how'ın patent alınabilir buluşları kapsadığı hallerde, know-how sözleşmesi, çoğunlukla patent-lisans sözleşmesinin ön aşamasını ifade etmektedir. Zira, know-how, patent ile koruma altına alınmadığı için mutlak bir hak değildir. Dolayısıyla, know-how sözleşmesi, patent-lisans sözleşmesi anlamına gelmemektedir. Sözleşme konusu, taraflarca sonradan patent alma koşulu ile belirlenmiş ise geçici know-how sözleşmesi ortaya çıkmaktadır. Patent için başvurulmuş bir buluşa patent verilmez ya da patent başvurusu geri çekilir ise sözleşme, gizli bilgi, deneyim ve yetenekleri içeren normal know-how sözleşmesi hâlini alır. Bu hâlde, söz konusu sözleşme, kombine ya da basit know-how sözleşmesi hâlini almaktadır⁶⁰.

---

⁵⁸ ERBAY, s. 106-107.

⁵⁹ ERBAY, s. 107.

⁶⁰ ERBAY, s. 107-108.

3.3.2.2. Sürekli (Dengeleyici) Know-How Sözleşmesi

Know-how'ın patent veya faydalı model konusu olduğu durumlarda, buluşun sınai bir hak hâline getirilip getirilmeyeceği, know-how verenin tercihine kalmıştır. Know-how veren, dilerse know-how alanla anlaşarak buluşunu sınai bir hak hâline getirmeyebilir. Bunun karşılığında ise know-how veren, know-how alandan bir bedel talep edebilme hakkını haizdir. Bu tür bir sözleşmeye sürekli-telafi edici (dengeleyici) know-how sözleşmesi denmektedir. Uygulamada, patent alınabilir buluşların çoğunlukla münhasır know-how sözleşmesi olarak kurulmasının nedeni, işletmelerin know-how'larını rakip işletmelerden korumak istemeleridir. Bunun yanında, know-how veren, know-how'ını gizlediğinde, SMK uyarınca ilan ve patent başvurusu için evrak teslim yükümlülüğünden de kaçınabilmektedir. Bu sayede, rakip firmaların know-how'ı öğrenmeleri de engellenmektedir. Bir buluşa patent verildiğinde, o know-how'a ilgili herkes ulaşabilmektedir. Ancak, patent ile koruma altına alınmayıp know-how sözleşmesi yapılmış ise bu know-how'a kimin ulaşacağına know-how'ın sahibi karar vermektedir. Tüm bunlara ek olarak, buluşlar için patent alınmaz ve know-how sözleşmesi yapılır ise hem yüksek masraflardan hem de buluşun teknik gelişmeyi ifade ettiğinin ispatı gibi bürokratik işlemlerden kaçınılabilmektedir⁶¹.

3.3.3. Bahsettiği Yetkiye Göre Know-How Sözleşmesi

Sözleşmenin münhasır ve yalın olarak ayrımı, lisans ve know-how sözleşmeleri arasındaki en önemli farkı oluşturmaktadır. Bu ayrım, coğrafi bir bölge esasından kaynaklı olabileceği gibi, belirli bir ürünün imalatı ya da zaman açısından bir sınırlamadan da kaynaklanabilir. Know-how sözleşmesinin münhasır ya da yalın olarak kurulması, sınai alanda lisans sözleşmesindeki münhasır kullanım hakkı ile bağlantılı olduğundan, önemli bir rol oynamaktadır. Know-how ve lisans alana, sözleşme ile sözleşme konusu üzerinde münhasır bir kullanım hakkı tanınmaktadır. Know-how sözleşmesi ile herhangi bir hak devri olmadığından, lisans sözleşmesinde olduğu gibi, üçüncü kişilerin kullanmasını engelleyen mutlak bir hak söz konusu olmaz⁶².

---

⁶¹ ERBAY, s. 108.

⁶² ERBAY, s. 109.

3.3.3.1. Yalın Know-How Sözleşmesi

Yalın know-how sözleşmesi, know-how alana, karşı tarafa karşı, yalnız açıklanan know-how'ın olağan kullanımı ile ilgili öne sürebileceği bir talep hakkı verir. Bunun yanında, know-how veren, sözleşme ile know-how'ı, know-how alana verse bile sözleşme konusuna bağlı tasarruf hakkını kaybetmemektedir. Diğer bir deyişle, taraflar yalın know-how sözleşmesini kurduktan sonra bile, know-how veren, aynı ürünü üretebilir, aynı coğrafi bölgede veya aynı zaman zarfında ticari işlemler yapabilir ve bunu üçüncü kişilere verebilir. Çünkü, yalın know-how sözleşmesi, know-how alana, know-how'ın üçüncü kişilere açıklanmasının ve kullanımının yasaklanması hakkını vermez. Know-how verenin, üçüncü kişilerle sözleşme yapmasını, somut olaya göre, doğruluk ve dürüstlük kuralları sınırlandırır. Örneğin, doğruluk ve dürüstlük kuralı uyarınca, know-how veren, know-how'ı bedelsiz olarak rakip işletmelere veremez⁶³.

Taraflarca, genel olarak, yalın know-how sözleşmesine, korunma koşulu eklenmektedir. Korunma koşulu, know-how verenin yaptığı yeni sözleşmelerde, know-how alanı öteki alıcılardan daha kötü duruma getirmeyeceğini ve alıcıdan daha iyi koşullar sağlamayacağını garanti etmesidir. Koruma koşulu anlaşması, taraflarca sözleşme süresini kapsayacak şekilde yapılabileceği gibi, sözleşme sona erdikten sonra tarafların belirleyeceği belirli bir süre için de kararlaştırılabilir. En geniş kapsamlı koruma koşulu, know-how verenin garanti ettiği koşulları ihlal etmesi durumunda, alıcının know-how için ödediği bedelin kısmen ya da tamamen iade edilmesi yükümlülüğünü de içermektedir⁶⁴.

Yalın know-how sözleşmesinin ekonomik yönden avantajlı ve dezavantajlı tarafları mevcuttur. Avantajlarından biri, know-how alanın, yalın-know how sözleşmesi ile know-how'ı kullanma hakkını kazanmasıdır. Bunun yanında, sözleşmede know-how'ın, know-how verence üçüncü kişilere verilebileceği kararlaştırılmış ise, know-how'ın daha az bir bedel üzerinden verileceği kararlaştırılabilir. Buna karşın, rakip işletmelere de know-how'ın verilebilir olması, know-how alan yönünden dezavantajlı bir durumdur⁶⁵.

---

⁶³ ERBAY, s. 109-110.

⁶⁴ ERBAY, s. 110.

⁶⁵ ERBAY, s. 110-111.

3.3.3.2. Münhasır Know-How Sözleşmesi

Münhasır know-how sözleşmesi, belirli bir Şey, belirli bir coğrafi bölge ile sınırlı olarak veya belirli bir süre zarfında, know-how'ın kullanımı açısından, know-how alana, tek yetkili kişi olma hakkını verir. Münhasır know-how sözleşmesi ile know-how alan, kural olarak, know-how veren izin vermeden know-how'ı üçüncü kişilere veremez. Know-how alan, sözleşme ile know-how'ın kullanımı bakımından münhasır yetkilidir⁶⁶. Bu sayede, aynı alanda know-how alanla rekabet hâlinde olan diğer işletmelerin know-how'a ulaşması engellenmiş olur. Ancak, sözleşmeyle bu kuralın aksi kararlařtırılabilir⁶⁷.

Bu sözleşme ile know-how veren de aynı konu, aynı bölge veya aynı süre içerisinde herhangi bir faaliyet gösterme hakkına sahip değildir. Münhasır know-how sözleşmesi, know-how alana üçüncü kişilere karşı ileri sürebileceği bir hak tanımaz. Dolayısıyla, know-how alan, üçüncü kişiler hakkında doğrudan müdahalenin menı veya tazminat davasına başvuramaz. Know-how veren, aksi sözleşmede kararlaştırılmadığı hâlde münhasır know-how sözleşmesini ihlal ederek üçüncü kişilere know-how vermiş ise, know-how alan, know-how verene karşı tazminat hakkına sahip olur⁶⁸.

Yalın know-how sözleşmesi ve münhasır know-how sözleşmesi arasında, başka ara know-how sözleşmeleri de bulunmaktadır. Örneğin, taraflarca üçüncü kişilere verilmemekle birlikte know-how verene, know-how'ı kullanabilme yetkisi tanınabilir. Bunun gibi, bir Şeyin yalnız belirli bir miktarda imalatı ya da belirli bir amaç için kullanılması bakımından, imalat sürecinde verilmesi münhasır know-how sözleşmesi ile kararlaştırılabilir. Know-how sözleşmesinin yalın veya münhasır Şekilde düzenlenmesi, sözleşmenin hukuki niteliğini etkilememektedir⁶⁹.

---

⁶⁶ ÖĞÜZ, s. 75.

⁶⁷ ERBAY, s. 111-112.

⁶⁸ ERBAY, s. 112.

⁶⁹ ERBAY, s. 112.

4. KNOW-HOW SÖZLEŞMESİNİN HUKUKİ NİTELİĞİ VE BENZER SÖZLEŞMELER İLE KARŞILAŞTIRILMASI

4.1. KNOW-HOW SÖZLEŞMESİNİN HUKUKİ NİTELİĞİ

4.1.1. Borçlandırıcı İşlem Niteliği Taşınması

Know-how'ın herkese karşı ileri sürülebilen mutlak bir hak teşkil edip etmediği, know-how sözleşmesinin hukuki niteliği açısından belirleyici konumdur⁷⁰. Buna göre, mutlak haklar, sahibine en geniş yetkileri tanıyan, yasal sınırlar içinde sahibinin bu yetkileri doğrudan kullanabildiği, yararlanabildiği ve kendisinden daha üstün hakka sahip olmayan herkese karşı ileri sürebildiği haklardır⁷¹. Nispi haklar ise, sahibine, aralarındaki mevcut ilişkiye dayanarak bir ya da birkaç kişiden bir şeyin verilmesini, yapılmasını ya da yapılmamasını isteme hakkını tanır⁷².

Öncelikle, know-how'ın konusu olan gizli olmayan bilgiler üzerinde, sahiplerinin mutlak bir hakkı bulunamaz. Çünkü gizli olmayan bu bilgilere herkesin ulaşma imkânı vardır. Dolayısıyla, gizli olmayan bilgileri içeren know-how'ın sahipleri, bu konuda herhangi bir mutlak hak ileri süremezler. Öte yandan, gizli nitelikteki taşıyan know-how ile ilgili farklı görüşler mevcuttur. Bu görüşlerden bir tanesi, gizli bilgiler üzerinde, know-how sahibinin, kişilik hakkı niteliği taşıyan mutlak hakkı haiz olduğunu öne sürer. Bahse konu know-how, bir kişinin çalışmalarının karşılığı olan yıllar içerisinde edindiği bilgi ve tecrübelerin hepsini ifade ettiğinden, kişilik hakkının bir uzantısı olarak değerlendirilir. Üçüncü kişilerin bu know-how'ı izinsiz elde etmesi ve kullanmasına karşı, haksız fiil hükümlerine göre koruma sağlanabilir. Bu durumda, gizlilik içeren know-how üzerinde herkese karşı ileri sürülebilen, kişilik hakkı niteliğinde⁷³ bir mutlak hakkın varlığından bahsedilebilir⁷⁴. Bir diğer görüş ise, gizlilik içeren know-how'ın, ekonomik değer

⁷⁰ KIRCA, (Know-How), s. 247-248.

⁷¹ ÖZTAN, Bilge, Medeni Hukuk'un Temel Kavramları, 43. Baskı, Ankara 2019, s. 74.

⁷² CANSER, E. / İNAN, A. N., "Ayni Hak Kavramı, Taksimi ve Eşya Hukukunun Konusu", Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 21, Sayı: 1, Ankara 1964, s. 346.

⁷³ KIRCA, (Know-How), s. 248.

⁷⁴ YILDIRIM, s. 222.

taşımasından dolayı kişilik hakkı değil malvarlığı değerleri içerisinde değerlendirilmesi gerektiğini savunmaktadır. KIRCA'nın da katıldığı üçüncü bir görüş ise, know-how üzerinde mutlak bir hakkın değil, yalnızca fiili bir durumun olduğunu kabul eder. Bu görüşe göre, know-how, know-how alana öğretilerek açıklanır. Burada bir hakkın varlığı ya da devri söz konusu olmaz. Know-how üzerinde mutlak bir hakimiyet ya da yararlanma hakkının mevcut olduğunu belirten bir yasal düzenleme bulunmamaktadır. Bunun yanında, KIRCA'ya göre, kişilik hakları, kişinin öteki kişiler ve eşyalar ile arasındaki ilişkiyi düzenlemediğinden, know-how, kişilik hakları arasında yer almaz. Know-how, ancak sahibinin birey olarak sahip olduğu kişilik değerleri ihlal edildiğinde kişilik hakları ile koruma sağlar. Fakat know-how, sahibinden bağımsız ve devredilebilir nitelikte gayri bir maldır. Bu nedenle, kişinin vazgeçilemeyen ve devredilemeyen kişilik hakları arasında değerlendirilemez ve kişiliğin korunmasına dair hükümler uygulanamaz. Know-how, sınai olarak kullanılabilir olup kişinin hususi alanına ait bilgiler ise, know-how sözleşmesine konu olamaz. Bu nedenle de know-how, kişilik haklarını içeren bir mutlak hak teşkil etmez⁷⁵.

Know-how gibi gayri maddi mallar, sınırlı sayı (numerus clausus) ilkesi uyarınca, yasal düzende tanındığı zaman hak niteliğini elde ederler. Hukuk düzeni, know-how'ı bu haklar arasında değerlendirmemiş ve bu nedenle sahiplerine mutlak hak gibi inhisari yetkiler tanımamıştır. Know-how, yalnızca fiili bir durumu, know-how sahipleri ise, know-how'ın fiili sahipliğini yansıtır. Bunun yanında, know-how'a mutlak hak ile tescilli bir patent gibi korunma sağlanması uygun görülmemektedir. Nitekim, patent tescili, patenti koruma altına almak ve aleni hâle getirmek amacıyla yapılmaktadır. Oysa know-how, patent gibi aleni olması gerekmediğinden, ihlal edenlere karşı yasal yollara başvurma olanağı kısıtlıdır⁷⁶.

Öte yandan, know-how, mutlak bir hak teşkil etmese de, TTK m. 54 vd.'nda düzenlenen haksız rekabet hükümleri uyarınca koruma sağlanabilir⁷⁷. Buna göre, TTK m. 54/2 uyarınca, rakipler arasındaki ya da tedarik edenlerle müşteriler arasındaki ilişkileri etkileyen aldatici ya da dürüstlük kuralına diğer şekillerdeki aykırı davranışlar ile ticari uygulamalar haksız ve hukuka aykırıdır. TTK m. 55'te ise, dürüstlük kuralına aykırı bazı haksız rekabet halleri belirtilmiştir. Bu hallerden biri olarak, TTK m. 55/1-d uyarınca, imalat

---

⁷⁵ KIRCA, s. 248-249.

⁷⁶ KIRCA, s. 249.

⁷⁷ ORTAN, (Knov-Hov), s. 482.

ve iş sırlarını hukuka aykırı olarak ifşa edenin, özellikle, gizlice ve izin almadan ele geçirdiği ya da başka hukuka aykırı bir şekilde öğrendiği bilgileri ve imalatçının iş sırlarını değerlendiren ya da başkalarına bildirenin, dürüstlüğe aykırı davranmış olacağı belirtilmiştir. Bu durumda, know-how'ın haksız ve dürüstlük kuralına aykırı şekilde öğrenilmesi ve kullanılması haksız rekabet teşkil etmektedir. Bunun yanında, know-how, dürüstlük kurallarına aykırı olmadan öğrenilse bile, üçüncü kişilere haksız şekilde bildirilmesi, haksız rekabet sonucunu doğurmaktadır. Haksız rekabet söz konusu olduğunda, TTK m. 56 uyarınca, zarar gören ya da böyle bir tehlike ile karşılaşan kişi; tespit, men, ortadan kaldırma ve tazminat davalarına başvurabilir. TTK m. 62 uyarınca, TTK m. 55'te belirtilen eylemler, cezai sorumluluğu da doğurmaktadır.

Haksız rekabet hükümleri, know-how'a TTK uyarınca koruma sağlasa da, know-how üzerinde hukuk düzenince korunan bir hakkın varlığından bahsedilemez. Haksız rekabet hükümleri, doğrudan know-how'ı değil, serbest rekabet hükümlerini korumaktadır. Know-how, dolaylı yoldan korunmakta olup; sadece haksız rekabet oluşan durumlarda TTK m. 54 vd. uyarınca korunmaktadır. Buna göre, know-how'ın üçüncü kişilerce haksız olarak kullanıldığı ispatlanamazsa, kullanımı önleme ve tazminat yoluna başvurulamaz. Know-how sahibinin, üçüncü kişilerce kendinden bağımsız olarak elde edilmiş know-how'ın kullanımını önleme hakkı bulunmamaktadır. Know-how veren ve know-how alan da dahil olmak üzere herkes, başkalarının da, hukuka uygun yöntemler ile araştırmalar sonucu aynı know-how'ı edinebileceği, geliştirip kullanabileceği ve lisans sözleşmelerine konu yapabileceğini göz önünde bulundurmalıdır. Know-how üzerinde mutlak bir hak bulunmamasından ötürü, know-how'ın devri, kullanılması ya da üçüncü kişilere aktarımı mümkündür⁷⁸.

ÖĞÜZ'e göre, sınai haklara dair lisans sözleşmelerinden farklı olarak, know-how sözleşmesi, mutlak hak teşkil etmediğinden, sadece borçlandırıcı işlem olarak değerlendirilmektedir. Know-how alan, know-how sözleşmesi ile birlikte know-how'ın kendisine devredilmesine ve açıklanmasına dair bir alacak hakkı iktisap eder. Fakat know-how alan, bu hak ile üçüncü kişilere karşı bir hak ileri süremez⁷⁹.

---

⁷⁸ KIRCA, s. 250-251.

⁷⁹ ÖĞÜZ, s. 35.

Know-how sözleşmesinin ivazlı olmasından kaynaklı olarak, know-how veren, alıcıya, sözleşme konusu bilgi ve tecrübeleri açıklama ve devretme yükümlülüğünü ifa eder. Know-how sözleşmesinin içeriğine göre know-how verenin ifa fiili farklı şekillerde ortaya çıkabilmektedir. Fakat ne şekilde olursa olsun, know-how sözleşmesinin ifası, alıcıya know-how'ın devredilmesi, alıcının bu bilgileri kullanmasına mâni olunmaması ve know-how için yasal koruma yollarına başvurumama yükümlülüklerinin yerine getirilmesi ile olur⁸⁰.

Know-how alıcısının, know-how'ın konusu olan bilgi ve tecrübelerden yararlanabilmesi; kimi zaman bilginin maddi (somut) hâle geldiği menkullerin devredilmesi ile, kimi zaman da know-how'ın açıklanması, önerilerde bulunulması, çalışanların eğitilmesi ve aydınlatılması şeklinde gerçekleşmektedir⁸¹. Buna göre, know-how sözleşmesinin muhtevası, “verme, yapma ve yapmama” borçlarından oluşur. Yani, sözleşmedeki mevcut edimler, menfi veya müspet edim şeklindedir. Bu edimlerin ifasında kimi zaman tasarruf işlemi oluşabilir. Bu durum ise, know-how sözleşmesinin konusunu oluşturan bilgi ve tecrübelerin niteliğine bağlıdır⁸².

Yukarıdaki bilgiler ışığında değerlendirildiğinde; gizli ya da gizli olmayan nitelikteki know-how, hukuk düzenince özel hukuk kuralları ile koruma altına alınmadığından, mutlak bir hak teşkil etmemektedir. Know-how üzerinde sadece sözleşmenin öteki tarafına ileri sürülebilen bir nispi hak mevcut olabilir. Haksız rekabet hükümlerince sağlanan koruma, sadece haksız rekabet hallerinde serbest rekabeti koruma amaçlı, dolaylı yoldan kazanılmaktadır. Bunun dışında, hukuka uygun şekilde kazanılmış know-how'ın kullanımına ve değerlendirilmesine karşı herhangi bir koruma yolu bulunmamaktadır⁸³. Bunun yanında, know-how sözleşmesinin içeriği, verme, yapma ve yapmama borçlarından oluştuğu için, bu sözleşme, borçlandırıcı işlem niteliğindedir.

---

⁸⁰ KIRCA, (Know-How), s. 252.

⁸¹ KIRCA, (Know-How), s. 252.

⁸² ÖĞÜZ, s. 36-37.

⁸³ KIRCA, (Know-How), s. 251.

4.1.2. Kendine Özgü (Sui Generis) Niteliği

Doktrinde, yasalarda düzenlenmeyen sözleşme türleri, kendine özgü (sui generis), karma ve bileşik sözleşmeler olmak üzere üçe ayrılmakta, bu sözleşmelere genel olarak, isimsiz sözleşmeler adı verilmektedir⁸⁴.

Buna göre, kanunun düzenlediği isimsiz sözleşme tiplerine ait iki veya daha fazla unsurun, kanunun öngörmediği şekilde kısmen ya da tamamen bir araya getirilmesiyle oluşan sözleşmelere karma sözleşmeler denir⁸⁵.

Kendine özgü (sui generis) yapısı olan sözleşmeler ise, kanunda düzenlenmemiş ve bütünüyle kanunda yer alan isimli sözleşmelerin unsurlarından oluşmayan, tamamıyla yeni bir sözleşme yaratmak amacıyla yeni unsurların bir araya getirildiği sözleşmelerdir⁸⁶.

Son olarak, iki veya daha fazla bağımsız sözleşmenin, tarafların aralarında kararlaştırmaları ile niteliklerini koruyarak, yasanın öngörmediği şekilde varlık ve geçerlilikleri birbirine bağlı olacak biçimde bir araya getirilmesine bileşik sözleşme adı verilir⁸⁷.

Yukarıdaki açıklamalar ışığında, know-how sözleşmesinin, kanunda düzenlenmiş sözleşme tiplerinden olmadığı ya da bu sözleşmelerin karakteristik özelliklerinin bir araya geldiği bir karma sözleşme türü olmadığı açıktır. Know-how sözleşmesi Türk hukukunda, diğer birçok ülke hukukuna benzer şekilde, kanunda düzenlenmemiş olup isimsiz bir sözleşme türüdür. Know-how teşkil eden olguların farklı ve çeşitli olması, know-how sözleşmesinin de farklı tiplerde düzenlenmesi sonucunu doğurmaktadır. Öncelikle, know-how sözleşmesinde, bedel olarak para ya da farklı bir edim karşılığında satış, kira ya da iş

---

⁸⁴ TANDOĞAN, H., Borçlar Hukuku: Özel Borç İlişkileri, 6. Baskı, C. I/1, İstanbul 2008, s. 12-13; YAVUZ, C., Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler, 10. Baskı, İstanbul 2018, s. 15-16.

⁸⁵ TANDOĞAN, (Borçlar), s. 69; ARAL, F. / AYRANCI, H., 6098 Sayılı TÜRK BORÇLAR HUKUKU'na göre hazırlanmış Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, 9. Baskı, Ankara 2018, s. 58.

⁸⁶ KUNTALP, E., Karışık Muhtevalı Akit: Karma Sözleşme, 2. Baskı, Ankara 2013, s. 14; ARAL/ AYRANCI, s. 56-57; ZEVKLİLER, A. / GÖKYAYLA, E., Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, 18. Baskı, Ankara 2018, s. 12.

⁸⁷ TANDOĞAN, (Borçlar), s. 75-76; FEYZİOĞLU, N. F., Borçlar Hukuku, İkinci Kısım, Akdin Muhtelif Nevileri (Özel Borç İlişkileri), C.1, 4. Baskı, İstanbul 1980, s. 62 vd.; EREN, (Genel), s. 207-208; EREN, (Özel), s. 951-952.

görme edim yükümlülüklerinin bir veya daha fazlasını benzer şekilde içeren bir know-how devri yükümlülüğü olabilir. Ancak bu edim yükümlülükleri, know-how sözleşmesine karma sözleşme niteliği kazandıracak kadar bahse konu satış, kira ya da iş görme edim yükümlülüklerini bir arada bulundurmamaktadır. Know-how sözleşmesinin karma sözleşme olarak nitelendirilebilmesi için yasada düzenlenmiş olan sözleşmelerin asli edimlerinin niteliklerini yitirmeden yasada öngörülmemiş bir şekilde bir araya getirilmesi gerekmektedir. Ancak, know-how sözleşmesi bu şekilde bir nitelendirilememektedir⁸⁸.

Sonuç olarak, know-how sözleşmesinin unsurları, kısmen ya da tamamen yasada bulunan sözleşme tiplerinin herhangi birinde bulunmadığı için, bu sözleşme, kendine özgü (sui generis) bir sözleşme olarak değerlendirilmelidir⁸⁹.

4.1.3. Rızai Bir Sözleşme Olması

Sözleşmenin kurulması ve sonuç doğurması için, tarafların karşılıklı ve birbirine uygun irade beyanlarının yeterli olduğu sözleşme türüne, rızai sözleşme adı verilmektedir. Türk hukuku, genel olarak, sözleşmelerin rızai sözleşme olduğunu kabul etmektedir⁹⁰.

Know-how sözleşmesi de, genel kurala uygun olarak rızai bir sözleşmedir. Bu nedenle, know-how sözleşmesinin kurulması için, tarafların karşılıklı ve birbirine uygun irade beyanları yeterli sayılmaktadır. Sözleşme konusu know-how'ın teslim edilmemesi veya hiç olmaması, know-how sözleşmesinin kurulmasına engel değildir. Sözleşme geçerli olarak kurulur.

4.1.4. Ani Edimli Olması

Sürelerine göre edim çeşitleri üçe ayrılmaktadır. Bunlar; sürekli, dönemli ve ani edimlerdir. Buna göre; sürekli edimler, borçlanılan edimin, borçlu tarafından sürekli bir davranışla ifa edilmesidir. Örneğin; hizmet sözleşmesinde işçinin borçlandığı edim, sürekli edim türüdür. Dönemli edimde ise, borçlunun borçlandığı edim, zaman içerisinde, düzenli

---

⁸⁸ ÖĞÜZ, s. 37.

⁸⁹ KIRCA, (Franchise), s. 133; KIRCA, (Know-How), s. 260.

⁹⁰ EREN, (Genel), s. 238.

ya da düzensiz olarak, belirli aralıklarla tekrar edilerek ifa edilir. Taksitli satış sözleşmesinde, satıcı tek seferde edimini ifa ederken, alıcının borcunu belirli aralıklarla ödemesi, dönemli edime örnektir. Ani edimde ise, borçlanılan edim, tek seferde, bir davranışla ifa edilir. Örneğin; satış sözleşmesinde, satılan malın alıcıya teslim edilmesi, paranın ödenmesi, ameliyat yapılması, ani edim türlerindedir⁹¹.

Know-how sözleşmesi, kural olarak, ani edimlidir. Know-how veren, kural olarak, know-how'ı tek seferde verir; bunun karşılığında, know-how alan, bedeli tek seferde ifa eder. Bazı durumlarda, know-how alanın veya personelinin eğitilmesi veya bunlara danışmanlık yapılması gerekebilir. Bunun yanında, sözleşmede, know-how verenin, bulunan her gelişmeyi know-how alana açıklaması kararlaştırılabilir. Bu unsurlar, sözleşmenin asli edim yükümlülüğünü değil, tali edim yükümlülüğünü oluşturduğundan, sözleşmenin ani edimli olmasını etkilemez. Sözleşmede, know-how alanın, belirli aralıklarla bedel ödemesinin kararlaştırılması ise, sürekli değil, dönemli bir edim oluşturur⁹².

4.1.5. İsimsiz Bir Sözleşme Olması

TBK'de, sözleşmeler, kanunda düzenlenmiş olup olmamalarına göre, "isimli sözleşmeler" ve "isimsiz sözleşmeler" olarak ikiye ayrılmaktadır. İsimli sözleşmeler, kanunda düzenlenmiş borç sözleşmeleri olup, bunlara, "kanunda düzenlenmiş sözleşmeler" ya da "tipik sözleşmeler" de denilmektedir. TBK'nin özel borç ilişkileri kısmında ya da özel bir kanunda düzenlenmemiş sözleşmelere, "isimsiz sözleşmeler" veya "atipik sözleşmeler" denilmektedir⁹³. Know-how sözleşmesi, TBK'nin özel hükümlerinde veya herhangi özel bir kanunda düzenlenmemiştir. Bu nedenle, know-how sözleşme esi, isimsiz bir sözleşme türüdür⁹⁴.

4.1.6. İki Tarafa Borç Yükleme

Taraflardan her birinin, karşı tarafın hem alacaklısı hem de borçlusunu olduğu sözleşmeler, her iki tarafa borç yüklediğinden, bu tür sözleşmelere, "iki tarafa borç yükleyen

---

⁹¹ EREN, (Genel), s. 213.

⁹² ERBAY, s. 134-135.

⁹³ EREN, (Genel), s. 207 vd.

⁹⁴ ERBAY, s. 135.

sözleşmeler” adı verilmektedir. Bunlar, kendi içerisinde “tam iki tarafa borç yükleyen sözleşmeler” ve “eksik iki tarafa borç yükleyen sözleşmeler” olarak ikiye ayrılmaktadır. Tam iki tarafa borç yükleyen sözleşmelerde, taraflardan birinin edimi, diğerinin ediminin sebep ve karşılığını oluşturmaktadır. Eksik iki tarafa borç yükleyen sözleşmelerdeki edimler ise, birbirlerine bağlı değildirler ve birbirlerinin sebep ve karşılığını oluşturmazlar⁹⁵.

Know-how sözleşmesinde, tarafların borçlandıkları edimler, karşılıklı değişim içinde olup, birbirlerinin sebep ve karşılığını oluşturmaktadır. Buna göre, know-how veren, know-how’ı açıklama ve kullanımına izin verme yükümlülüğü altındayken, know-how alan, karşılığında, bedel ödeme yükümlülüğündedir. Tarafların edimleri hem doğuş hem de fonksiyonel bakımdan karşılıklıdır. Doğuş bakımından karşılık, taraflardan birinin ediminin geçerli doğması, karşı edimin doğuşuna bağlı olmasındandır. Yani, know-how alanın bedel ödemesi için, know-how verenin, know-how’ı açıklama yükümlülüğünün doğmuş olması gerekmektedir. Edimlerin fonksiyonel bakımdan karşılıklılığı ise, ifa ve devam açısından geçerlidir. İfa bakımından değerlendirildiğinde, TBK m. 97 uyarınca, karşılıklı borç yükleyen sözleşmelerde, ifa isteminde bulunan tarafın, sözleşmenin koşullarına ve özelliklerine göre daha sonra ifa etme hakkı olmadıkça, kendi borcunu ifa etmiş ya da önermiş olması gerekir. Devam bakımından ise, TBK m. 136 uyarınca, borcun ifası, borçlunun sorumlu tutulamayacağı şekilde imkânsızlaşır, borç sona erer. Bu durumda, edimlerden birinin ortadan kalkması, diğerinin de sona erdiğini ifade etmektedir⁹⁶.

4.2. KNOW-HOW SÖZLEŞMESİNİN BENZER SÖZLEŞMELER İLE KARŞILAŞTIRILMASI

İsimsiz bir sözleşme türü olan know-how sözleşmesinin kanunda düzenlenmiş özel sözleşme türleri ile karşılaştırılması, know-how sözleşmesinin hukuki nitelendirilmesinde ve uyuşmazlıklarda uygulanacak hukukun belirlenmesinde önem taşımaktadır. Bu nedenle, know-how sözleşmesi, kanunda düzenlenmiş benzer sözleşmeler ile karşılaştırılarak incelenecektir.

---

⁹⁵ EREN, (Genel), s. 210-211.

⁹⁶ ARAL/ AYRANCI, s. 62-63; ERBAY, s. 134.

4.2.1. Genel Olarak

Pratikte birçok farklı know-how sözleşmesi türüne rastlanmaktadır. Doktrin ve yargı kararları, know-how sözleşmesinin hukuki niteliğini tek bir başlık altında değerlendirmemiş, aksine çoğunlukla, somut olaya göre yorumlamışlardır. Birçok çeşitli bilgi ve deneyimlerin know-how olarak değerlendirilebilmesinden ötürü know-how sözleşmesi ile ilgili soyut ve genel bir yorum yapılamamaktadır. Değişken özelliğe sahip olsa da genel hatlarıyla, hukuki koruma altına alınmayan tüm bilgi ve deneyim aktarımına dair sözleşmeler, know-how sözleşmesi olarak değerlendirilebilir. Ancak, bahse konu bu bilgi ve tecrübe aktarımları, farklı şekillerde gerçekleştiğinden ve farklı menfaatler sözleşmede bir arada olabileceğinden, know-how sözleşmesinin hukuki niteliğinin tespitinde esas alınan tarafların hak ve borçları her zaman aynı olmaz. Dolayısıyla, tüm know-how sözleşmeleri kendine özgü (sui generis) özellikler ihtiva eder. Bu nedenle, know-how sözleşmesinin hukuki niteliği, herhangi bir genelleme altına alınmamaktadır. Bunun yanında, doktrinde, kendine özgü özellikler taşımalarından dolayı know-how sözleşmelerinin sui generis nitelikte olduğunu savunanlar bile, know-how sözleşmesinin birden çok yönü olduğunu dikkate almamaktadır. Know-how sözleşmesinin sui generis nitelikte olduğunu benimseyen yazarlar, çoğunlukla, sözleşmeyi TBK'deki sözleşme tiplerine göre yorumlamaktadır. Sözleşmenin hukuki niteliğini belirleme, uygulama açısından da önem arz etmektedir. Örneğin, taraflardan birinin iflası hâlinde veya ödenecek verginin belirlenmesinde sözleşmenin hukuki niteliği önemlidir. Somut uyuşmazlıkta, hâkim, tarafların hak ve borçlarını belirler. Sonrasında, sözleşmeyi inceleyerek uygulanacak hukuk kuralını belirler. Sonucunda, somut olaya TBK'nin genel hükümleri doğrudan uygulanabilir⁹⁷.

4.2.2. Satış Sözleşmesi ile Karşılaştırılması

Know-how sözleşmesinin satış sözleşmesi ile karşılaştırılması, konu ve taraflar bakımından değerlendirilecektir.

---

⁹⁷ ERBAY, s. 119-120.

Konu bakımından değerlendirildiğinde, doktrinde bazı yazarlar, know-how sözleşmesinin satış⁹⁸ ya da satış benzeri bir sözleşme olduğu kanaatindedirler⁹⁹. Ancak doktrindeki baskın görüş, know-how sözleşmesinin, satış sözleşmesi olarak nitelendirilemeyeceği ve satış sözleşmesi hükümlerinin, know-how sözleşmesine doğrudan uygulanamayacağı yönündedir. Bunun nedeni, know-how'ın satış sözleşmesine konu olan bir mal ya da hak değil, fiili bir hal niteliğinde olmasından kaynaklanmaktadır¹⁰⁰.

Buna göre, TBK m. 207 uyarınca satış sözleşmesi; satıcının, satılanın zilyetlik ve mülkiyetini alıcıya devretme, alıcının ise buna karşılık, bir bedel ödeme borcunu üstlendiği sözleşmedir. Türk hukuku, yalnız eşyanın zilyetliğinin ve mülkiyetinin devri borcunu içeren, diğer malvarlığı değerlerini kapsamayan TBK m. 207'deki "mal" kavramını geniş yorumlamıştır. Buna göre, satış sözleşmesi Türk hukukunda, Alman ve İsviçre hukukunda olduğu gibi, taşınır veya taşınmaz eşyanın mülkiyetinin ya da bir diğer hakkın, para karşılığı devrini hedefleyen bir sözleşme olarak tanımlanmaktadır¹⁰¹.

İsviçre Federal Mahkemesi'nin eski bir kararında da, sır niteliği teşkil eden bilgilerden oluşan, uygulamaya yönelik bir yöntemin devrine ilişkin sözleşmeye, satış sözleşmesi hükümlerinin uygulanamayacağı kabul edilmiştir. Federal Mahkeme gerekçe olarak, bu bilgilerin hak konusu olamayacağını, özellikle, zapta karşı tekeffül hükümleri göz önünde bulundurulursa, satış sözleşmesine ilişkin hükümlerin, eşyanın ya da hakkın devrini konu alan sözleşmelere uygulanabileceğini göstermiştir¹⁰². Buna göre, know-how sözleşmesinin konusunu oluşturan bilgi ve deneyimler, eşya niteliği taşımadığı ve bir hak teşkil etmediği için, know-how sözleşmesi ile satış sözleşmesi birbirine benzememektedir¹⁰³.

Taraflar bakımından karşılaştırıldığında ise; know-how sözleşmesinde, know-how verenin, know-how'ın kullanılmasına izin verme yükümlülüğü bulunmaktadır. Ancak, satış

---

⁹⁸ YILDIRIM, s. 234 Yazar, 6098 sayılı TBK yürürlüğe girdiğinden itibaren, eski kanunda satım sözleşmesi olarak geçen sözleşmeyi, bizim de katıldığımız şekilde, yeni kanunun kullandığı dil ile satış sözleşmesi olarak kullanmayı tercih etmiştir.

⁹⁹ ERBAY, s. 120 ve 9 numaralı dipnotta adı geçen LÜDECKE / FISCHER, PEDRAZZİNİ, SCHLUEP / AMSTUTZ gibi kimi yazarlar bu görüştedir; YILDIRIM, s. 234.

¹⁰⁰ KIRCA, s. 254 ve 61-62. dipnotlarda adı geçen MARTINEK, STUMPF, GITTER ve KOLLER gibi yazarlar bu görüştedir.

¹⁰¹ YAVUZ, s. 25 vd.; ÖĞÜZ, s. 38.

¹⁰² AKYOL, s. 4.

¹⁰³ ÖĞÜZ, s. 38.

sözleşmesinde bu şekilde bir yükümlülük söz konusu değildir. Bunun yanında, know-how'ın gayri maddi niteliği nedeniyle, know-how veren, karşı tarafa know-how'ı açıklamasına rağmen, know-how'a sahip olmayı sürdürür. Ancak, satış sözleşmesinde sözleşme konusu kesin olarak karşı tarafa devredilmektedir¹⁰⁴.

Uygulamada taraflar, know-how sözleşmesini, fesih olanağı içeren sürekli bir borç ilişkisi olarak kurmaktadır. Satış sözleşmesi ise, ani edimli bir sözleşme olduğundan, bu iki sözleşme birbirine benzememektedir¹⁰⁵. Ancak KIRCA, uygulamada, know-how sözleşmelerinin çoğunluğu sürekli borç ilişkisi niteliğinde olsa da, ani edimli know-how sözleşmelerinin de bulunmasının mümkün olduğunu belirtmiştir. Bu durumda, ani edimli know-how sözleşmelerine, satış sözleşmesine ilişkin hükümler kıyasen uygulanabilmelidir. Buna göre, ani edimli know-how sözleşmelerinde, know-how veren, bilgileri karşı tarafa devreder ve know-how alan, know-how bedelini ödediğinde borç sona erer. Ancak, know-how veren, karşı tarafa know-how'ı devretmesine rağmen, çoğunlukla, kullanma ve üçüncü kişilere devretme yetkisini elinde bulundurmaktadır. Ayrıca, ani edimli know-how sözleşmesinde, know-how alan, know-how'ı kullanma yetkisine sahip olsa da, açıklama ve know-how üzerinde tasarrufta bulunma yetkisine sahip değildir¹⁰⁶.

Bunun yanında, sözleşme konusu know-how, satış sözleşmesinde olduğu gibi kesin şekilde karşı tarafa devredilmemektedir. Öte yandan, know-how sözleşmesinde, satış sözleşmesinde görülmeyen şekilde bir güven ilişkisi bulunmaktadır. Tüm bu bilgiler değerlendirildiğinde, know-how sözleşmesinin, tipik bir satış sözleşmesi olarak değerlendirilemeyeceği ve bu sebeple, satış hükümlerinin, know-how sözleşmesine doğrudan uygulanamayacağı anlaşılmaktadır.

4.2.3. Ürün Kiralaması Sözleşmesi ile Karşılaştırılması

Know-how sözleşmesinin, ürün kiralaması sözleşmesi ile karşılaştırılması, sözleşmenin konusu ve unsurları bakımından değerlendirilecektir.

---

¹⁰⁴ ERBAY, s. 122.

¹⁰⁵ BAŞ, s. 73.

¹⁰⁶ KIRCA, s. 255-256.

Ürün kirası sözleşmesi¹⁰⁷, TBK m. 357 uyarınca; kiraya verenin, kiracıya, ürün veren bir şeyin ya da hakkın kullanılmasını ve ürünlerin toplanmasını bedel karşılığında bırakmayı üstlendiği sözleşmedir.

Bu tanımlardan da anlaşılacağı üzere, ürün kirası sözleşmesinin konusunu; ürün getiren bir taşınır, taşınmaz, bir ticari işletme veya bir hak oluşturmaktadır. Ürün kirası sözleşmesinde, süre ile sınırlı olarak ürün veya hakkın kullanılması devredilir¹⁰⁸. Bu süre, sözleşmede belirlenebileceği gibi, sözleşmede süre belirtilmeden, taraflara fesih hakkı verilerek de sınırlandırılabilir¹⁰⁹.

Know-how sözleşmesi ise, süreye bağlı olarak kurulsu dahi, sözleşmenin sona ermesi üzerine, know-how alana devredilmiş olan bilgi ve deneyimlerin geri verilmesi, nitelikleri gereği mümkün değildir. Sözleşme süresi sona erse de, know-how alana devredilen bu bilgi ve deneyimler, know-how alanda kalmaya devam eder ve bu kişi, know-how'dan her zaman yararlanabilir. Dolayısıyla, know-how sözleşmesi, süre bitiminde sözleşme konusunun geri verilmesinin esas unsur olduğu ürün kirası sözleşmesi olarak nitelendirilemez¹¹⁰.

Bunun yanında, know-how sözleşmesinin konusunu, gayri maddi nitelikteki ekonomik haklar oluştururken; ürün kirası sözleşmesinin konusunu, maddi nitelikteki, kullanılabilen şeyler ve haklar oluşturmaktadır. Bu nedenle, know-how sözleşmesi, ürün kirası sözleşmesi olarak nitelendirilememektedir¹¹¹.

Buna karşılık, doktrinde bazı yazarlar, know-how sözleşmesi; sürekli borç doğuran bir sözleşme niteliği taşıdığı, sözleşmenin sona erdirilmesinde, ürün kirası sözleşmesinde olduğu gibi olağan ve olağanüstü fesih yollarına başvurulabileceği ve ürün kirası sözleşmesine ilişkin tekeffül hükümlerinin, know-how sözleşmesine uygulanmasının tarafların çıkarlarına uygun olacağı için, know-how sözleşmesinin, ürün kirası sözleşmesi

---

¹⁰⁷ Ürün kirası sözleşmesi, 818 Sayılı Eski Borçlar Kanunu'nda, "Hasılat kirası sözleşmesi" olarak düzenlenmiştir. Ancak, 6098 sayılı TBK, bu sözleşmeyi "Ürün kirası sözleşmesi" olarak düzenlediğinden, bu kavramın kullanılması tercih edilmiştir.

¹⁰⁸ ÖĞÜZ, s. 49; YILDIRIM, s. 236.

¹⁰⁹ ÖĞÜZ, s. 49, Bkz.: 168. Dipnot.

¹¹⁰ YILDIRIM, s. 237.

¹¹¹ ERBAY, s. 125.

olarak nitelendirilmesi ve buna ilişkin hükümlerin kıyasen uygulanması gerektiği görüşündedirler¹¹².

ÖĞÜZ, her somut know-how sözleşmesinin ayrı ayrı değerlendirilerek, ürün kirası sözleşmesi hükümlerinin uygulanmasının mümkün olup olmadığının araştırılması ve somut olayın özelliklerine göre, uygulanabilecekse ürün kirası sözleşmesi hükümlerinin uygulanması, aksi hâlde, uygulanacak hükümlerin, diğer sözleşme hükümleri ya da borçlar hukukunun genel ilkeleri çerçevesinde belirlenmesi gerektiği görüşündedir¹¹³.

Bizim de katıldığımız görüşe göre; know-how sözleşmesinin konusu, ürün kirası sözleşmesinin esaslı unsuru olan süre sonunda geri verilebilme niteliği taşımadığından, know-how sözleşmesi, ürün kirası ya da ürün kirası benzeri bir sözleşme olarak nitelendirilmemelidir. Dolayısıyla, ürün kirasına ilişkin hükümler, know-how sözleşmesine doğrudan ya da kıyasen uygulanmamalıdır.

4.2.4. İş Görme Sözleşmesi ile Karşılaştırılması

Know-how sözleşmesinin, iş görme sözleşmesi ile karşılaştırılması; vekalet, eser ve hizmet sözleşmesi açısından değerlendirilecektir. Buna göre, öncelikle vekalet, eser ve hizmet sözleşmeleri kısaca açıklanacak, sonrasında ise know-how sözleşmesi ile karşılaştırmaları yapılacaktır.

4.2.4.1. Vekalet Sözleşmesi ile Karşılaştırılması

TBK m. 502 uyarınca vekâlet sözleşmesi, vekilin vekâlet verenin bir işini görmeyi veya işlemini yapmayı üstlendiği sözleşmedir.

Buna göre, vekalet sözleşmesi, vekilin sözleşme ile vekalet verenin yararı ve iradesi doğrultusunda iş görmeyi veya bir hizmetin ifasını üstlendiği sözleşmedir. Vekil, iş veya hizmeti, istenen sonucun elde edilmeme riskini taşımamak koşuluyla üstlenir. Vekilin üstlendiği iş görme, kanunda düzenlenmiş sözleşmelerden herhangi birinin kapsamına girmemektedir. Buna karşılık, teamül gereği ya da sözleşmede belirtilmiş olması koşuluyla,

---

¹¹² KIRCA, (Know-How), s. 257.

¹¹³ ÖĞÜZ, s. 50.

vekil, ücrete hak kazanır. Vekalet sözleşmesinin hukuki niteliği, sürekli borç ilişkisi doğuran, rızai bir sözleşmedir. Vekalet sözleşmesinin asli unsurunu, vekilin, vekalet verene karşı iş görme borcu altına girmesi oluşturmaktadır. İş görme edimi, vekalet verenin yararına uygun ve sonucun elde edilmeme riskinden bağımsız olarak ifa edilir. Ücret unsuru, vekalet sözleşmesinin zorunlu unsuru değildir¹¹⁴.

Know-how sözleşmesinde, bilgi ve tecrübelerin know-how alana devri ve açıklanması, know-how alanın bunları kullanması ve bunlardan yararlanması için, know-how verenin iş görmesi gerekebilir. Örneğin, bilgi ve tecrübelerin, sözleşmenin amacına uygun şekilde gerçekleştirilmesi için, know-how alanın ve personelinin eğitilmesi ya da know-how verenin personelinin, know-how alanın işletmesinde çalışması gerekmektedir. Burada söz edilen iş görme edimi; know-how alanın, know-how verenin bilgi ve deneyimlerini değerlendirmesini sağlamaya yöneliktir. Yani, tarafların amacı, know-how verenin iş görmesinden yararlanmak değil, iş görme ediminin içerdiği bilgi ve deneyimleri değerlendirmektir. Ancak; iş görme sözleşmeleri, özellikle de vekalet sözleşmesi, iş görme ediminden yararlanmak amacını içerdiğinden, know-how sözleşmesi, vekalet sözleşmesi olarak nitelendirilemez¹¹⁵.

4.2.4.2. Eser Sözleşmesi ile Karşılaştırılması

Eser sözleşmesi, TBK m. 470. uyarınca; yüklenicinin bir eser meydana getirmeyi, iş sahibinin de bunun karşılığında bir bedel ödemeyi üstlendiği sözleşmedir. İş sahibi, ücret ödemeyi borçlandığı; bunun karşılığında ise, müteahhit, bir eser meydana getirmeyi ve teslim etmeyi üstlendiği için, eser sözleşmesi, karşılıklı iki tarafa borç yükleyen, kendine özgü bir sözleşme olarak tanımlanmaktadır¹¹⁶.

Know-how sözleşmesi ile karşılaştırıldığında; eser sözleşmesinde, yüklenici, bir eser meydana getirmeyi taahhüt ederken; know-how sözleşmesinde, know-how veren, var olan bilgi ve deneyimleri know-how alana aktarmayı ve kullanmasını sağlamayı taahhüt eder. Bunun dışında, know-how alanın elde etmek istediği üretim ve pazar başarısı veya kazancın

---

¹¹⁴ UMUT, Vehbi Erkan, 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu'na Göre Vekalet Sözleşmesinde Vekalet Veren Ücret Ödeme Borcu Dışındaki Diğer Borçları – Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Ankara 2013, C. 2, Sayı: 2, s. 442-443.

¹¹⁵ AKYOL, s. 5; YILDIRIM, s. 239.

¹¹⁶ AVCI, Ali, Türk Borçlar Kanunu'nda Yüklenicinin Özen ve Sadakat Borcu, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Ankara 2015, Sayı: 119, s. 368.

artırılması taahhüt edilmemektedir¹¹⁷. Yani, know-how sözleşmesinde bir sonuç taahhüt edilmemekte, var olan bilgi ve deneyimler aktarılmaktadır. Bunun yanında, know-how'ın konusunu oluşturan bilgi ve deneyimler, üretilmiş bir eser niteliğinde değildir¹¹⁸. Dolayısıyla, know-how sözleşmesi, eser sözleşmesi olarak nitelendirilmemelidir¹¹⁹.

4.2.4.3. Hizmet Sözleşmesi ile Karşılaştırılması

TBK m. 393 uyarınca, hizmet sözleşmesi, işçinin işverene bağımlı olarak, belirli veya belirli olmayan süreyle iş görmeyi ve işverenin de ona zamana veya yapılan işe göre ücret ödemeyi üstlendiği sözleşmedir. Hizmet sözleşmesinin en önemli özelliği; işçinin, işverenin emir ve talimatlarına bağlı olarak çalışacak olmasıdır.

Hizmet sözleşmesi bakımından karşılaştırıldığında ise, hizmet sözleşmesi sürekli bir borç ilişkisi kurarken; know-how sözleşmesi, sürekli bir borç ilişkisi içermez, çoğunlukla ani edimlidir. Bunun yanında, hizmet sözleşmesinde işçi, edimini işverenin emir ve talimatları doğrultusunda gerçekleştirirken; know-how sözleşmesinde, know-how veren, sözleşme kapsamındaki edimini bağımsız olarak ifa eder. Diğer bir fark ise, know-how sözleşmesi için kararlaştırılan bedel, sözleşme süresi ve hizmet ediminden bağımsız olarak belirlenir. Son olarak, know-how sözleşmesinde; bilgi, know-how alana kolayca aktarılabilirse, ifa, masraf ve emek kaybı asgari seviyeye indirilir. Açıklanan tüm bu nedenlerle; know-how sözleşmesi, hizmet sözleşmesi olarak nitelendirilememekte ve hizmet sözleşmesine ilişkin hükümler, doğrudan doğruya know-how sözleşmesine uygulanamamaktadır¹²⁰.

4.2.5. Patent – Lisans Sözleşmeleri ile Karşılaştırılması

SMK m. 82 uyarınca, teknolojinin her alanındaki buluşlara; yeni olması, buluş basamağı içermesi ve sanayiye uygulanabilir olması şartıyla patent verilir. SMK m. 125/1 uyarınca ise, patent başvurusu veya patent, lisans sözleşmesine konu olabilir. SMK m. 125/2'ye göre, lisans, inhisari lisans veya inhisari olmayan lisans şeklinde verilebilir. Sözleşmede aksi kararlaştırılmamışsa lisans, inhisari değildir. İnhisari olmayan lisans

---

¹¹⁷ ÖĞÜZ, s. 43.

¹¹⁸ AKYOL, s. 6; YILDIRIM, s. 240-241.

¹¹⁹ BAŞ, s. 72.

¹²⁰ KIRCA, (Know-How), s. 258; ERBAY, s. 127; YILDIRIM, s. 240.

sözleşmelerinde, lisans veren, patent konusu buluşu kendi kullanabileceği gibi, üçüncü kişilere aynı buluşa ilişkin başka lisanslar da verebilir. İnhisari lisans söz konusu olduğunda ise, lisans veren başkasına lisans veremez ve hakkını açıkça saklı tutmadıkça, kendisi de patent konusu buluşu kullanamaz.

Buna göre, patent lisansı sözleşmesi; patente konu olan hakların üçüncü kişi tarafından kullanılmasına izin veren bir sözleşmedir. Patente konu olan hak ise, patent sahibine buluş üzerinde inhisari yetkiler sağlayan mutlak bir haktır. TBK’de ayrıca düzenlenmediğinden, kendine özgü (sui generis) bir sözleşme olarak tanımlanabilir¹²¹.

Patent-lisans sözleşmesinin söz konusu olması için, geçerli olarak bildirilen bir patentin sözleşmeye konu olması gerekir. Patent-lisans sözleşmesi; lisans alanın, sınai bir hak teşkil eden bilgiyi kullanmasını sağlar. Bu bakımdan, patent-lisans sözleşmesi ile know-how sözleşmesi benzer niteliktedir. Ancak, benzerliğe rağmen, farkları sebebiyle bu iki sözleşmenin ayrı iki sözleşme olduğu belirtilebilir¹²².

Buna göre, patent-lisans sözleşmesinin konusu patent, sınai bir hak tarafından hukuken korunmaktadır. Ancak, know-how sözleşmesinin konusu olan bilgi ve deneyimler, hukuken koruma altına alınmamıştır. Patent-lisans sözleşmesi, patent sahibine, üçüncü kişilere karşı öne sürebileceği mutlak bir hak verir. Lisans alan, sözleşme ile tüm hakları devralmaktadır. Diğer bir fark ise, patent-lisans sözleşmesi, sürekli bir borç ilişkisi doğururken; know-how sözleşmesi, istisnai durumlar hariç, sürekli bir borç ilişkisi kurmamaktadır¹²³. Bunun dışında, patent-lisans sözleşmesinde lisans alan, sözleşme sona erdikten sonra, artık lisans konusu patenti kullanamayacaktır. Ancak, know-how sözleşmesinde, know-how alana açıklanan bilgi ve deneyimler geri alınamayacağı için, sözleşmenin sona ermesine rağmen kullanılmaya devam edilebilir. Tüm bu farklar, know-how sözleşmesi ile patent-lisans sözleşmesini birbirinden ayırmaktadır¹²⁴.

---

¹²¹ KAYA, Arslan, ‘551 Sayılı ‘Patent Haklarının Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile Getirilen Zorunlu Lisans Sistemi’, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, İstanbul 1996, C. 55, s. 337.

¹²² ERBAY, s. 142-143.

¹²³ YILDIRIM, s. 241-242.

¹²⁴ ONGAN, Burak, Sınai Haklara İlişkin Lisans Sözleşmelerinde Tarafların Hukuki Durumu, 1. Baskı, Ankara 2007, s. 35.

Bahse konu bu iki sözleşme, birbirinden farklı iki sözleşmedir. Ancak, uygulamada bazı karma lisans sözleşmelerinin, know-how'ı içerecek şekilde yapılması nedeniyle, bu iki sözleşmenin ayrımı zor olabilmektedir. Bazı sözleşmeler, henüz patent alınmamış ancak alınması düşünülen buluşları içermektedir. Bu sözleşmeler, patent-lisans sözleşmesi olarak değil, gizli bilgileri içeren know-how sözleşmesi olarak değerlendirilmelidir. Çünkü know-how alan, sözleşme ile mutlak bir hak elde etmemekte, patent alınmamış bir bilgi veya buluşun devredilmesiyle, bu bilgi ve buluşları kullanma hakkı elde etmektedir. Ancak, patent-lisans sözleşmesi, patent verilmiş bilgi ve buluşları hukuken koruma altına aldığından, bu iki sözleşme, birbirinden farklı niteliktedir¹²⁵.

4.2.6. Adi Ortaklık Sözleşmeleri ile Karşılaştırılması

TBK m. 620/1 uyarınca; adi ortaklık sözleşmesi, iki ya da daha fazla kişinin emeklerini ve mallarını ortak bir amaca erişmek üzere birleştirmeyi üstlendikleri sözleşmedir.

Buna göre, adi ortaklık sözleşmesinde, taraflar, emeklerini ve mallarını ortak bir amaç için birleştirmektedir. Ancak, know-how sözleşmesinde böyle bir durum söz konusu değildir. Know-how sözleşmesinde, kural olarak, taraflar ortak amaç hedeflemezler. Know-how alan, know-how'ı kullanmayı ve bundan menfaat elde etmeyi amaçlarken; know-how veren, know-how karşılığı olarak belirli bir bedel almayı amaçlar. Bu nedenle, know-how sözleşmesinin, adi ortaklık sözleşmesi olarak nitelendirilmesi mümkün değildir¹²⁶.

4.2.7. Karma Sözleşme ile Karşılaştırılması

Karma sözleşmeler; kanunda düzenlenmiş isimli sözleşmelerden iki veya daha fazlasının içerdiği unsurların, özellikle asli edimlerin, kanunda öngörülmeleyen bir şekilde kısmen veya tamamen, taraflarca bir araya getirilmesinden oluşan sözleşmelerdir¹²⁷.

Know-how sözleşmesi ise, kanunda düzenlenmiş isimli sözleşme tiplerinden herhangi birine dahil edilemeyeceği gibi, bu sözleşme türlerinin asli edimlerini bir araya getiren bir

---

¹²⁵ ERBAY, s. 143-144.

¹²⁶ AKYOL, s. 4; KIRCA, s. 259; ÖĞÜZ, s. 44.

¹²⁷ EREN, (Genel), s. 207-210; EREN, (Özel), s. 939.

karma sözleşme olarak da değerlendirilemez. Know-how sözleşmesinde; para ya da başka bir edim, bedel olarak belirlenebildiğinden, kanunda düzenlenen satım, kira, iş görme ve ortak amaç takibi amacıyla edim yükümlülüklerinin, birine ya da birden fazlasına benzer şekilde gerçekleşen bir know-how devri söz konusu olabilir. Ancak, bu edim yükümlülükleri, know-how sözleşmesine, karma sözleşme özelliğini verecek biçimde bir arada bulunmamaktadır. Know-how sözleşmesinde, know-how'ı oluşturan bilgi ve deneyimlerin niteliği, know-how verenin edim yükümlülüğünün, kanunda düzenlenen edim yükümlülüklerinden herhangi birine dahil edilmesini engeller. Bu nedenle, know-how sözleşmesi, karma sözleşme olarak nitelendirilememektedir¹²⁸.

4.2.8. Sonuç

Know-how sözleşmesini oluşturan unsurlar, kısmen ya da tamamen, kanunda düzenlenen sözleşme tiplerinin herhangi birinde bulunmadığından, know-how sözleşmesi, kendine özgü (sui generis) bir sözleşme olarak nitelendirilmelidir¹²⁹.

---

¹²⁸ ÖĞÜZ, s. 44-45.

¹²⁹ KIRCA, (Franchise), s. 133; KIRCA, (Know-How), s. 260; ÖĞÜZ, s. 45.

5. KNOW-HOW SÖZLEŞMESİNİN HÜKÜM VE SONUÇLARI

5.1. TARAFLARIN HAK VE YÜKÜMLÜLÜKLERİ

5.1.1. Know-How Veren Borçları

Genel olarak, know-how veren borcunu oluşturan edim yükümlülükleri, taraf iradelerine dayanmaktadır. Bu edim yükümlülükleri, asli edim ve yan edim yükümlülükleri olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Bunlara ek olarak, yan yükümlülükler de bulunmaktadır.

5.1.1.1. Asli Edim Yükümlülüğü

Sözleşmenin tipini belirleyen edim yükümlülüğü, “asli edim yükümlülüğü”dür. Diğer bir deyişle, asli edim yükümlülüğü, sözleşmenin türünü ve niteliklerini belirleyen, borçlunun ifa etmek zorunda olduğu asıl borçtur¹³⁰.

Buna göre, know-how veren asli edim yükümlülükleri, know-how’ın açıklanması (ifası) ve kullanımın itiraz edilmemesidir. Know-how’ın açıklanması, yerine getirilmesi olumlu bir edim yükümlülüğü iken; kullanımına itiraz edilmemesi, olumsuz bir edim yükümlülüğü oluşturmaktadır. Belirtilen bu iki asli edim yükümlülüğü, know-how sözleşmesinin niteliğini belirlemektedir. Dolayısıyla, know-how veren asli edim yükümlülükleri, sözleşmenin kurulması için zorunlu olan bir unsur ya da know-how sözleşmesini, diğer sözleşmelerden ayıran yükümlülüğü belirtmektedir¹³¹.

5.1.1.2. Know-How’ın Açıklanması (İfası) Yükümlülüğü

5.1.1.2.1. Genel Olarak

TDK, “ifa” kelimesini; bir işi yapma, yerine getirme, ödeme olarak tanımlamıştır. Hukuki anlamda, ifa ise, borçlanılan edimin yerine getirilmesi anlamını taşır¹³². TBK m. 131 uyarınca ifa, borç ilişkisini sona erdirdiğinden, alacaklının borç ilişkisinden beklentisini karşılar.

¹³⁰ EDİS, Seyfullah, Medeni Hukuka Giriş ve Başlangıç Hükümleri, Ankara 1993, s. 315; EREN, (Genel), s. 31.

¹³¹ ERBAY, s. 160.

¹³² TDK, <<http://sozluk.gov.tr/>>, Bkz. İfa.

Know-how sözleşmesinde ise ifa, sözleşmede belirtildiği üzere; know-how verenin, know-how alana, know-how'ı açıklaması şeklinde gerçekleşir. Know-how alanın, know-how'ı bütünüyle anlaması, uygulayabilmesi ve bundan menfaat sağlayabilmesi için, know-how'ın, know-how alana açıklanması gerekmektedir¹³³.

TBK'nin ifaya ilişkin hükümleri, emredici nitelikte değildir. Bununla beraber, know-how sözleşmesi de isimsiz bir sözleşme türü olduğundan, taraflar sözleşmede, ifa ile ilgili hükümleri ayrıntılı şekilde düzenlemektedir. Ancak taraflar, sözleşmede ifaya ilişkin hükümleri düzenlemez ise, TBK'nin ifa ile ilgili hükümleri doğrudan uygulanabilir¹³⁴.

İfanın konusunu, borçlanılan edim oluşturmaktadır. Know-how sözleşmesinde ise, borçlanılan edim, know-how'dır. Know-how verenin, sözleşmede borçlandığı know-how'ı ifa etmesiyle tam ve doğru bir ifa oluşur. Sözleşmede borçlanılan know-how dışında başka bir know-how'ın açıklanması, tam ve doğru bir ifayı oluşturmaz. Aksine, bu durum, TBK m. 112 uyarınca, borcun ifa edilmemesi sonucunu doğurur.

Edim, alacaklı lehine bir davranış yükümlülüğü olduğundan, başka birine belirli bir malvarlığı değerini sağlama anlamına gelen kazandırma ile yakın ilişki içerisindedir. Edimin davranış mahiyeti, olumlu ve olumsuz olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Olumlu edim, bir şey yapmayı ya da bir şey vermeyi; olumsuz edim ise, bir şeyi yapmama, vermeme, bir şeyden kaçınma ya da bir şeye katlanmayı ifade etmektedir¹³⁵. Know-how sözleşmesinde, know-how verenin edimi, know-how'ın karşı tarafa açıklanması (ifası) olduğundan, know-how sözleşmesinin edimi, olumlu bir edimdir.

İfanın hukuki niteliği, doktrinde tartışmalı olmakla birlikte, en iyi açıklayan görüş, sınırlı sözleşme görüşüdür. Sınırlı sözleşme görüşüne göre, sözleşmenin konusu, bir edim sonucu olduğu zaman, ifanın hukuki niteliği sözleşmedir. Ancak sözleşme konusu, edim fiili ise, ifanın hukuki niteliği, sözleşmeyi değil maddi bir fiili oluşturmaktadır. İfa konusunun maddi bir fiil olmasının sonuçlarından biri, ifanın gerçekleşmesi için taraflarda fiil ehliyeti aranmamasıdır. Borçlu borcunu gereği gibi yerine getirmişse, fiil ehliyeti olmasa bile, ifa

---

¹³³ ERBAY, s. 161.

¹³⁴ ERBAY, s. 161.

¹³⁵ EREN, (Genel), s. 101-102.

gerçekleşmiş sayılır. Bir diğer sonucu ise, ifanın gerçekleşmesi için, borçlunun ifa iradesinin veya alacaklının ifayı kabul iradesinin aranmamasıdır. Son olarak ise, gereği gibi ifa için, borçlunun tasarruf yetkisi aranmaz. Buna karşılık, ifanın hukuki niteliği sözleşme ise, yukarıda bahsedilenlerin aksine, ifanın gerçekleşmesi için fiil ehliyeti ve tasarruf yetkisi aranmaktadır¹³⁶.

Yukarıda açıklananlar çerçevesinde, know-how sözleşmesinde ifanın hukuki niteliği, maddi bir fiildir. Çünkü know-how'ın açıklanması fiili, bir şeyi yapma, bir şeyi verme gibi olumlu bir edim olduğundan, hukuki işlem veya sözleşme değil, maddi bir fiil teşkil etmektedir. Dolayısıyla, geçerli bir ifanın söz konusu olabilmesi için, tarafların fiil ehliyetine sahip olması gerekmediği gibi, ifa ve ifayı kabul iradesi ile borçlunun tasarruf yetkisine sahip olması da aranmaz¹³⁷.

İfanın gerçekleşme şekli, sözleşmede kararlaştırılmış ise, sözleşmeye göre belirlenir. Sözleşmede açıkça belirtilmemiş ise, sözleşmenin içeriği esas alınarak, ifanın tarzı belirlenir. Sözleşmede açık bir hüküm yok ise ifa, know-how alanın, know-how'ı kullanabilmesi anlamına gelmektedir. Know-how veren, kural olarak, ifayı gerçekleştirme konusunda istediği yöntemi seçebilir. Buna göre, know-how veren, know-how'ı isterse yazılı, isterse sözlü ya da bir plan ile veya daha farklı bir şekilde açıklayabilir. Önemli olan, know-how'ın nasıl açıklandığı değil, know-how alan tarafından kullanılabilir olmasıdır. Ancak, know-how sözlü olarak açıklandığında, ispat sorunu oluşabileceğinden, tarafların yazılı yöntemi tercih etmeleri daha uygun olur. Bunun yanında, know-how veren, ispat sorunu ile karşılaşmamak için, TBK m. 103 uyarınca, know-how alandan makbuz talep edebilmelidir. Yazılı açıklama (ifa), sadece yazı ile açıklamayı değil, çizim, plan, tabela vb. ile açıklamayı da kapsar. Bazı durumlarda know-how veren, know-how ile kendisi bir neticeye ulaşabilmektedir. Örneğin: *Düşük maliyette üretim yapan ya da saniyede fazla üretim gerçekleştiren makineler sayesinde, know-how veren, bizzat kendisi neticeye ulaşabilir. Bu durumda, bahse konu makinenin know-how alana verilmesi ile de ifa gerçekleşebilmektedir.* Bazı durumlarda ise tam ve doğru ifa, know-how'ın tam olarak anlaşılması hâlinde gerçekleşeceğinden; yazılı ya

---

¹³⁶ EREN, (Genel), s. 936 vd.

¹³⁷ ERBAY, s. 162-163.

da sözlü açıklama yanında, know-how alan veya yanında çalışanların eğitilmesi gerekebilmektedir¹³⁸.

İfa türleri, sözleşmeden beklenen amacı gerçekleştirmeye uygun olarak, somut sözleşme ilişkisine göre belirlenmelidir. Bu durumda, karışık teknik bilgileri içeren know-how'ın sadece sözlü açıklama yapılarak ifası, amaca uygun bir ifa değildir. Bu nedenle ifa, sözleşme amacına uygun şekilde gerçekleştirilmelidir. Bunun yanında, know-how sözleşmesinin ifası, doğruluk ve güven esasına uygun olmalıdır. Bu nedenle, duruma göre know-how veren, ifanın türü ve usulünde değişiklik yapmak zorunda kalabilir.

5.1.1.2.2. İfa Zamanı

TBK m. 90 uyarınca; ifa zamanı taraflarca kararlaştırılmadıkça veya hukuki ilişkinin özelliğinden anlaşılmadıkça her borç, doğumu anında muaccel olur. Yani, taraflar sözleşme ile ifa zamanını kararlaştırmamışlar ve işin mahiyetinden de aksi anlaşılmıyorsa, ifa derhal gerçekleştirilmelidir. Taraflar da ifanın derhal gerçekleştirilmesini isteyebilirler. TBK m. 90 emredici nitelikte değildir. Bu nedenle, taraflar aksini kararlaştırabilirler. Ancak, taraflar aksini kararlaştırmamışlar ve TBK'nin özel kısmında bir hüküm bulunmuyorsa, TBK'nin genel hükümleri uygulanır. Know-how sözleşmesinde taraflar kararlaştırmamış ise, TBK'nin özel kısmında da yer almadığından, TBK'nin genel hükümleri uygulanır¹³⁹.

TBK m. 90, hem borcun muacceliyet anını hem de borcun ifa edilebilirlik anını düzenlemiştir. Buna göre, kural olarak borçlu, borç muaccel olmadan da borcunu ifa edebilir. Muacceliyet anından ne anlaşılması gerektiği kanunda belirtilmediğinden, doktrindeki baskın görüşe bakılacaktır. Doktrindeki baskın görüşe göre muacceliyet anı, alacaklının edimi dava yolu ile isteyebileceği andır. Alacaklı, borç muaccel olmadan alacağını talep edemez. Borcun muacceliyet anı, taraflarca sözleşmede belirlenir. Ancak, sözleşmede açık ya da zımnî bir düzenleme bulunmuyor ise, sözleşmenin niteliğine göre muacceliyet anı belirlenir. Sözleşmenin niteliğine göre, ifa anı tespit edilemez ise, TBK m. 90 uyarınca, taraflar edimlerini derhal ifa etmelidir. Derhal ifada, ifa anı, doğruluk ve dürüstlük kurallarına göre belirlenmektedir¹⁴⁰.

---

¹³⁸ ERBAY, s. 163-164.

¹³⁹ ERBAY, s. 164-165.

¹⁴⁰ ERBAY, s. 165.

Tüm bu açıklamalar değerlendirildiğinde, isimsiz bir sözleşme türü olan know-how sözleşmesinin muacceliyet anı, genel hükümlere uygun şekilde, sözleşme ile belirlenmektedir. Sözleşmede açıkça kararlaştırılmamış ise, muacceliyet anı işin mahiyetine göre belirlenmelidir. İşin mahiyeti için dikkat edilmesi gereken noktalar; edimin niteliği, ifa yeri ve belirlenen ifa türüdür. Muacceliyet anının kesin olarak belirlenmesi zorunlu değildir. Durum ve koşullara göre belirlenebilir olması yeterlidir¹⁴¹.

Bazı durumlarda, ifanın gerçekleşmesi için, belirli bir sürenin geçmesi gerekmektedir. Örneğin; know-how veren, henüz bir araştırma aşamasındaysa ya da know-how'ı üçüncü bir kişiden temin edecekse, bu sürenin dolması için beklenmesi gerekebilir. Buradaki, sözleşmeye, ifa için belirli bir süre bekleneceği koşulu eklenebilir. Bu anlamdaki beklemeden anlaşılması gereken; sözleşme, kanun ya da mahkeme kararı nedeniyle ifanın belirli bir süre geri bırakılmasıdır. Sözleşmede, know-how verenin tek taraflı olarak ifayı bekletme süresini belirleyeceği kararlaştırılabilir. Bu durumda, dürüstlük kuralına aykırı olmamak koşuluyla, ifayı bekletme süresinin belirlenmesi, know-how verene aittir. Bunun yanında dürüstlük kuralı gerektirirse, know-how veren, hâkime başvurarak ifanın ertelenmesini isteyebilir¹⁴².

TBK m. 97 uyarınca; karşılıklı borç yükleyen bir sözleşmenin ifası isteminde bulunan tarafın, sözleşmenin koşullarına ve özelliklerine göre daha sonra ifa etme hakkı olmadıkça, kendi borcunu ifa etmiş ya da en azından ifasını önermiş olması gerekmektedir. Buna göre, know-how sözleşmesinde, ifa zamanına ilişkin özel bir hüküm bulunmuyor ise, edimler karşılıklı olarak yerine getirilmelidir. Dolayısıyla, know-how alıcısının, kendi edimini ifa etmesi ya da ifaya hazır olması hâlinde, know-how verenden borcunu ifa etmesini talep edebilir. Örneğin sözleşmeye göre, know-how alanın edimi olan bedelin, bir kısmını peşin olarak ödemesi kararlaştırılmışsa, bu kısım ödendikten sonra, know-how verenden know-how'ın ifası talep edilebilir. Ancak, know-how alıcısı edimini yerine getirmez ya da yerine getirmeye hazır olmazsa, know-how verenden borcunu ifa etmesi beklenemez¹⁴³.

---

¹⁴¹ ERBAY, s. 165-166.

¹⁴² ERBAY, s. 166.

¹⁴³ ERBAY, s. 166-167.

5.1.1.2.3. İfa Yeri

Borçlanılan edimin ifa edileceği yere, ifa yeri denmektedir. Borçlanılan edimin tam ve doğru olarak yerine getirilmesi için, borcun ifa yerinde ifa edilmesi gerekir. Bu şekilde, borçlu borcundan kurtulabilir. Alacak muaccel olmuşsa ve borçlu, borçlanılan edimi ifa yerinde yerine getirmese, borçlu temerrüde düşer. Buna karşılık, alacaklı, ifa yerinde sunulan edimi kabul etmezse, temerrüde düşer¹⁴⁴.

Yukarıda bahsedilen genel hükümlere göre, know-how sözleşmesinde, know-how veren edimini ifa yerinde gerçekleştirmez ise, başka bir yerde gerçekleştirmiş olsa bile temerrüde düşer. Aynı şekilde, know-how alan, ifa yerinde sunulan edimi kabul etmezse, alacaklı temerrüde düşer¹⁴⁵.

TBK m. 89 uyarınca; ifa yeri, tarafların sözleşmedeki açık ve zımni iradesine göre belirlenir. Taraflar açık ya da zımni irade belirtmemişlerse, ifa yeri, işin mahiyetine göre belirlenir. İşin mahiyetinden de anlaşılamıyor ise, TBK m. 89'a göre belirlenir¹⁴⁶. TBK m. 89'a göre, aksine bir anlaşma yoksa, para borçları, alacaklının ödeme zamanındaki yerleşim yerinde; parça borçları, sözleşmenin kurulduğu sırada borç konusunun bulunduğu yerde; bunların dışındaki bütün borçlar, doğumları sırasında borçlunun yerleşim yerinde ifa edilir. Taraflar, birden fazla ifa yeri kararlaştırabileceği gibi, işin mahiyetinden de birden fazla ifa yeri olduğu belirlenebilir¹⁴⁷.

Yukarıda anlatılanlardan anlaşılacağı üzere taraflar, know-how sözleşmesinde aksini kararlaştırmamışlarsa, ifa yeri, işin mahiyetine (know-how'ın niteliğine) göre tespit edilir. Örneğin; know-how verenin, know-how'ın açıklanması dışında, know-how alana ya da yanında çalışanlara eğitim vermesi gerektiği durumlarda, ifa yeri dürüstlük kuralı gereği know-how alanın işletmesinin bulunduğu yer olacaktır. Çünkü, know-how alanın ya da yanında çalışanların, bizzat üretim yapacakları yerde eğitim görmeleri, menfaatlerine daha uygundur. İşin mahiyetine göre de ifa yeri belirlenemiyorsa, TBK m. 89 uyarınca ifa yeri, know-how'ın parça ya da cins borcu olup olmamasına göre tespit edilmelidir. Ancak belirtilmelidir ki, kural olarak, know-how, niteliği gereği parça ve cins borcu olarak

---

¹⁴⁴ EREN, (Genel), s. 964 vd.

¹⁴⁵ ERBAY, s. 167.

¹⁴⁶ EREN, (Genel), s. 964 vd.

¹⁴⁷ ERBAY, s. 168.

değerlendirilemez. Ancak, know-how'ın bir madde üzerinde belirip belirmediği tespit edilebilir. Bu durumda; kural olarak, know-how veren, know-how'ı TBK m. 89/3 uyarınca, kendi yerleşim yerinde ifa eder. Çünkü, TBK m. 89/3'e göre, parça ve cins borcu dışında kalan borçlar, borçlunun yerleşim yerinde ifa edilir. Bunun dışında, know-how veren, know-how alanın bilgisi dışında farklı bir yeri yerleşim yeri olarak belirlemişse, ifa yeri, know-how verenin yeni yerleşim yeri olmak zorunda değildir¹⁴⁸.

5.1.1.3. Know-How'ın Kullanımına İtiraz Etmeme Yükümlülüğü

Know-how verenin asli yükümlülüklerinden bir diğeri, know-how'ın kullanılmasına itiraz etmemektir¹⁴⁹. Know-how veren, sözleşmeden beklenen amacın gerçekleşmesi için, yapma yükümlülüğünün yanında, kaçınma yükümlülüğüne de uyması gerekir. Bu nedenle, know-how veren, know-how alanın, know-how'ı kullanmasına itiraz etmemekle yükümlüdür¹⁵⁰.

Know-how sözleşmesinde, know-how alanın münhasır kullanım yetkisi olacağı kararlaştırılmış ise, know-how veren, know-how'ı kendisi kullanamayacağı gibi, üçüncü kişilere de kullandırtamaz. Münhasır kullanım hakkı ile know-how alan, know-how'ı, know-how verenin kullanmasına ya da üçüncü kişilere kullandırtmasına itiraz edebilir. Ancak, sözleşmede know-how alanın münhasır kullanım yetkisi olacağı kararlaştırılmamış ise, know-how veren, know-how'ı kendisi kullanabileceği gibi, üçüncü kişilere de uygun bir edim karşılığında kullandırtabilir. Bununla birlikte, know-how verenin, know-how'ı TMK m. 2 uyarınca, dürüstlük kuralına aykırı şekilde, çok fazla kişiye kullandırtması, “kaçınma yükümlülüğünün” ihlaline neden olur¹⁵¹.

5.1.1.4. Yan Edim Yükümlülüğü

Yan edim yükümlülüğü, “yan borcu” ifade etmektedir. TBK, sözleşmeden doğan borç ilişkilerinde genellikle, asli edim yükümlülüklerini düzenlemiş olsa da, sözleşmeden doğan yükümlülükler yalnız asli edim yükümlülüklerinden oluşmaz. Her sözleşmede yan edim yükümlülüğü bulunabileceği gibi, kanun da bazı sözleşme tiplerine ait yan edim yükümlülüklerini açıkça hükme bağlamıştır. Yan edimler, asli olmadığından sözleşme tipini

---

¹⁴⁸ ERBAY, s. 169.

¹⁴⁹ AKYOL, s. 12.

¹⁵⁰ ERBAY, s. 169.

¹⁵¹ ERBAY, s. 169-170.

belirlemez; ancak, ikinci derecede bir özellik ve amaç taşırlar. Yan edimler, asli edimden bağımsız olarak borçlu yönünden borcu, alacaklı yönünden ise hakkı ifade ederler. Bu nedenle alacaklı, gerektiğinde yan edim yükümlülüklerini, asli edim yükümlülüklerinden bağımsız olarak talep ve ifasını dava edebilir¹⁵².

5.1.1.4.1. Genel Olarak

Know-how sözleşmesinin yan edim yükümlülükleri, asli edim yükümlülükleri olan “know-how’ın ifası” ve “kullanılmasına itiraz etmeme” yükümlülükleri dışındaki yükümlülüklerdir. TBK m. 26 uyarınca; sözleşme özgürlüğü ilkesi gereği, taraflar, bir sözleşmenin içeriğini kanunda öngörülen sınırlar içinde özgürce belirleyebilirler. Ancak, unutmamak gerekir ki, TBK m. 20 gereği; kanunun emredici hükümlerine, ahlaka, kamu düzenine, kişilik haklarına aykırı veya konusu imkânsız olan sözleşmeler kesin olarak hükümsüzdür. Sözleşmenin içerdiği hükümlerden bir kısmının hükümsüz olması, diğerlerinin geçerliliğini etkilemez. Ancak, bu hükümler olmaksızın sözleşmenin yapılmayacağı açıkça anlaşılırsa, sözleşmenin tamamı kesin olarak hükümsüz olur.

Bütün bu açıklamalara göre; Know-how sözleşmesinin yan edim yükümlülüklerine aşağıdakiler örnek gösterilebilir. Buna göre;

- Know-how’ın üçüncü kişilere verilmeyeceği ya da belirli sayıda üçüncü kişilere verileceği ve/veya belirli koşullar ile know-how verileceği,
- Know-how verenin, know-how’ı kullanamayacağı,
- Know-how verene, belirli bir bölgede, belirli ürünler ile ilgili satış sınırlaması getirileceği,
- Know-how’ın geliştirilmesi hâlinde, bu durumun know-how alana bildirileceği,

---

¹⁵² EREN, (Genel), s. 32-33.

- Patent verilebilir nitelikteki geliştirmelerin lisans hakkının, know-how alana verileceğine ilişkin taahhütler, know-how sözleşmesinin yan edim yükümlölüklerini oluşturabilir¹⁵³.

Know-how sözleşmesinde yan edim yükümlölüğüne dair açık bir hüküm yoksa, sözleşmedeki bu boşluk TBK'nin genel hükümlerine göre doldurulur. Bahse konu bu yan edim yükümlölükleri haricinde, taraflar, diğer yükümlölükleri de taleplerine göre kararlaştırabilirler. Uygulamada en sık rastlanan yan edim yükümlölüğü, know-how'dan faydalandırma (Know-how'a en iyi koşullarda sahip olma) yükümlölüğüdür. Bunun yanında, ifa masrafları da yan edim yükümlölüğü niteliğindedir¹⁵⁴.

5.1.1.4.2. Maksimum Faydalandırma Yükümlölüğü

Maksimum faydalandırma yükümlölüğü, know-how alanın ihtiyaçları sonucunda ortaya çıkmış bir yükümlölüktür ve know-how alana rekabet avantajı sağlar. Buna göre; know-how alan, know-how'ı rakiplerinden avantajlı konuma gelmek amacıyla istemektedir. Maksimum faydalandırma yükümlölüğü sayesinde, know-how veren, know-how alan ile know-how sözleşmesi yaptıktan sonra, üçüncü kişilerle de know-how sözleşmesi yapmış ise, bu sözleşmeler ilk sözleşmeden daha avantajlı olamaz. Örneğin; know-how veren, üçüncü kişiler lehine, ilk know-how alandan daha uygun fiyat ya da koşullarda bir know-how sözleşmesi düzenleyemez. Bu sayede, maksimum faydalandırma yükümlölüğü gereği, münhasır kullandırma yükümlölüğü kadar etkili olmasa da ikinci ve sonraki know-how alanlar, her zaman ilk know-how alandan avantajlı konumda olacaktır. O hâlde, maksimum faydalandırma yükümlölüğü, ilk know-how alana, know-how'dan en çok faydalanma ve rakiplerinden daha iyi konumda olma hakkı sađlar¹⁵⁵.

Maksimum faydalandırma yükümlölüğünün bir diğer etkisi ise, know-how bedelinin düşmesinde etkili olmasıdır. Yapılan her know-how sözleşmesi, bir öncekinden daha az fayda sağlar durumda olacağından, önceki sözleşme koşulları ve bedelleri dikkate alınarak, know-how'ın piyasa değerü düşecektir¹⁵⁶.

---

¹⁵³ ERBAY, s. 180.

¹⁵⁴ ERBAY, s. 181.

¹⁵⁵ ERBAY, s. 181.

¹⁵⁶ ERBAY, s. 181-182.

Know-how sözleşmesinde, diğer know-how alanların daha avantajlı konumda olmayacağına dair açık bir kural getirilebilir. Bunun dışında, sonraki know-how alanlar ile daha avantajlı bir sözleşme yapılırsa, know-how bedelinde değişiklik yapılabileceği de kararlaştırılabilir. Know-how alan, know-how'ın üçüncü bir kişiye verilmesini engelleyemez; fakat yapılacak bir sözleşme ile ekonomik dezavantajları önleyebilir. Bu durumda; know-how veren, üçüncü kişilere know-how'ı vererek ekonomik yönden bazı yükümlülükler altına girebileceğini göz önünde bulundurmalıdır. Taraflar, konuyla ilgili olarak, know-how sözleşmesinde know-how verene ileri sürülebilecek talep hakları düzenleyebilir¹⁵⁷.

Doktrinde maksimum faydalandırma yükümlülüğü, lisans ve know-how sözleşmelerinde, ticari işlemlerde ilke olan doğruluk ve dürüstlük kuralından doğan “eşit muamele kuralı” olarak da yorumlanmaktadır. Buna göre; eşit muamele kuralı uyarınca, sözleşmede taraflarca maksimum faydalandırma yükümlülüğü kararlaştırılmamışsa bile, know-how veren, ilk know-how alanı, diğerlerinden daha kötü şartlar altına sokamaz. Eşit muamele kuralının ihlâli hâlinde, yani; know-how verenin, sonraki know-how alanlara daha avantajlı konum sağlaması hâlinde, sonraki anlaşma geriye etki ederek, sonradan sağlanan avantaj, ilk sözleşme için de geçerli hâle gelir¹⁵⁸.

5.1.1.4.3. İfa Masrafları

Doktrinde savunulan bir görüşe göre, satış sözleşmesinde ifa masraflarını kimin ödeyeceğini düzenleyen hükümler, iki tarafa borç yükleyen tüm sözleşmeler için uygulanabilir. Dolayısıyla, TBK m. 211'deki satış sözleşmesine ilişkin devir ve taşıma giderleri hükümleri, know-how sözleşmesinde de uygulanmalıdır. Doktrindeki bu görüş kabul edildiği takdirde, ifa masrafları, kanundan doğan bir yan edim yükümlülüğünü ifade eder¹⁵⁹.

İfa masraflarına taraflardan hangisinin katlanacağı, ifanın niteliğine göre ve ifa türü dikkate alınarak belirlenmelidir. Know-how'ın ifası, know-how verenin ifa fiili ile gerçekleşirken, know-how bedelinin ifası know-how alan tarafından gerçekleştirilmektedir.

---

¹⁵⁷ ERBAY, s. 182.

¹⁵⁸ ERBAY, s. 182-183.

¹⁵⁹ ERBAY, s. 183.

TBK m. 89 uyarınca; borcun ifa yeri, tarafların açık veya örtülü iradelerine göre belirlenir. Aksine bir anlaşma yoksa para borçları, alacaklının ödeme zamanındaki yerleşim yerinde, parça borçları, sözleşmenin kurulduğu sırada borç konusunun bulunduğu yerde, bunların dışındaki bütün borçlar, doğumları sırasında borçlunun yerleşim yerinde ifa edilir. Özellikle, para borçlarına ilişkin ödeme ya da gönderme masrafları borçlunun yükümlülüğündedir. Ödeme ya da gönderme, ifa fiili olduğundan ve ifa fiili, ifanın alacaklıya ulaşması ile tamamlanacağından, ifa tamamlanmaya kadar olan süreçteki tüm masraflar, borçlunun yükümlülüğündedir¹⁶⁰. İfa, sözlü ya da yazılı açıklama ile gerçekleştirilecekse, know-how'ın yazılı (çizim, plan, reçete vb.) ya da sözlü ifası için gerekli olan tüm masraflara, know-how veren katlanmalıdır. Know-how verenin, açıklama dışında, know-how alana veya onun yanında çalışanlara eğitim vermesinin gerekli olduğu hallerde de masraflara know-how veren katlanmalıdır. Çünkü, bu hallerde ifa, ancak eğitim verildikten sonra tamamlanmaktadır. Eğitim, ifa fiili kapsamında değerlendirilirken, know-how verenin bizzat kendisinin ya da yanında çalışanların, üretim aşamasında know-how alana yardım etmesi, ifa fiili kapsamında değerlendirilmemektedir. Bunun yanında, know-how'ın ifasının hazırlık aşamasında, know-how veren tarafından işçiler çalıştırılırsa ve sözleşmeye göre know-how'ı oluşturan şeylerin belirli bir yere nakledilmesi gerekiyor ise, know-how veren, bunların masraflarından sorumludur. Ancak, ifa yerinden itibaren oluşan nakliye masrafları, know-how alanın sorumluluğundadır. Bu durumda masraflar, know-how alanın yükümlülüğündedir. Sonuç olarak; taraflar, yükümlü oldukları ifanın, masraflarından da sorumludurlar¹⁶¹.

5.1.1.5. Yan Yükümlülükler

Sözleşmeden doğan borç ilişkileri, edim yükümlülüklerine (asli ve yan edim yükümlülükleri) ek olarak, başka bazı yükümlülükleri de içermektedir. Doktrinde, bu yükümlülükler; “yan yükümlülükler”, “diğer davranış yükümlülükleri” ya da “özen gösterme yükümlülükleri” olarak adlandırılmaktadır¹⁶².

Yan yükümlülükler, edim yükümlülüklerine bağımlı niteliktedirler. Bağımsız bir özelliğe sahip olmadıklarından dolayı ise, yan yüküm borçlusunun ihlali hâlinde alacaklı,

¹⁶⁰ EREN, (Genel), s. 984 vd., 997 vd.

¹⁶¹ ERBAY, s. 183-184.

¹⁶² KILIÇOĞLU, Ahmet, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 22. Baskı, Ankara 2018, s. 44; EREN, (Genel), s. 37.

bağımsız bir ifa davası ile yerine getirilmesini talep edememektedir. Alacaklının sadece bu aykırılıklardan kaynaklı, alacaklıya, tazminat davası açma hakkı doğmaktadır¹⁶³.

Know-how sözleşmesindeki yan yükümlülükler; “know-how verenin, üçüncü bir kişiden know-how alması dolayısıyla yerine getirmesi gerekli olan yükümlülükler” ve “know-how’ın ifasına kadar olan süreçte, güvenli şekilde korunmasına dair yükümlülükler” olarak gösterilebilir.

Know-how sözleşmesinin yan yükümlülüklerinden birini oluşturan koruma yükümlülüklerine göre know-how veren, ifa öncesi, ifa anı ve ifa sonrası olmak üzere, ifanın her aşamasında, know-how alanın kişiliğini ve malvarlığını korumalı ve bunlara herhangi bir zarar getirmemelidir. Know-how’ı teşkil etse de, know-how alana, yasal olmayan bir üretim yönteminin verilmesi, hukuki bir ayıp niteliğindedir ve koruma yükümlülüğü kapsamında değerlendirilemez. Koruma yükümlülüğü, TMK m. 2 uyarınca, dürüstlük kuralına dayanmaktadır¹⁶⁴.

5.1.2. Know-How Alanın Borçları

Genel olarak, know-how alanın borcunu oluşturan edim yükümlülükleri, taraf iradelerine dayanmaktadır. Bu edim yükümlülükleri, asli edim ve yan edim yükümlülükleri olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Bunlara ek olarak, yan yükümlülükler de bulunmaktadır.

5.1.2.1. Asli Edim Yükümlülükleri

Kural olarak, know-how alanın asli edim yükümlülüğü, bedel ödemektir. Bunun yanında know-how bedelinin, know-how alanın üretimine göre belirlendiği bazı haller mevcuttur. Bu hallerde, know-how’ı kullanmak, know-how’ın bedelinin tespiti açısından bir zorunluluk hâline gelmektedir. Bu nedenle, know-how’ı kullanmak, know-how alanın bir diğer asli edim yükümlülüğüdür¹⁶⁵.

---

¹⁶³ EREN, (Genel), s. 37.

¹⁶⁴ EREN, (Genel), s. 39-41; ERBAY, s. 185.

¹⁶⁵ ERBAY, s. 210.

5.1.2.2. Know-How Bedelini Ödeme Yükümlülüğü

5.1.2.2.1. Genel Olarak

Know-how verenin, know-how'ı açıklama ve kullanımına itiraz etmeme yükümlülüğü karşısında, know-how alanın, bedel ödeme yükümlülüğü bulunmaktadır. Bu bedel ödeme yükümlülüğü, uygulamada çoğunlukla para olarak kararlaştırılmaktadır. Bedel ödeme yükümlülüğü, sözleşmenin esaslı unsuru olduğundan, tarafların bedelin miktarı konusunda anlaşmaları gerekmektedir. TBK m. 207/3 hükmüne kıyasen; know-how bedeli, sözleşmede belirli ya da belirlenebilir olmalıdır. Bedel sözleşmede belirlenmemiş ya da belirlenebilir nitelikte değil ise, sözleşme kurulamaz. Know-how sözleşmesinde, bedelin belirlenme şekli, sözleşmenin niteliğini etkilemez¹⁶⁶.

Know-how alanın, birden fazla şirketi mevcut ise, bu şirketlerde know-how'ı kullanabilmesi için, bu durumun sözleşmede belirlenmiş olması gerekmektedir. Ancak, know-how sözleşmesinin münhasır olduğu hallerde, know-how alanın, know-how'ı diğer şirketlerinde de kullanabileceği kabul edilmiştir¹⁶⁷.

5.1.2.2.2. Bedelin Belirlenmesine Etki Eden Faktörler

Know-how bedeli belirlenirken birçok faktör değerlendirilmektedir. Bunlara örnek olarak, know-how veren yönünden; know-how'dan faydalanma kapsamı, know-how kullanılarak üretilen ürünün kalitesi ve rekabet gücü, seri üretim yapabilme olanağı, know-how'ı oluşturma masrafları, know-how'ın, bizzat know-how tarafından veya üçüncü bir kişi tarafından kullanılabilme olanağı, know-how'ın teknik yönden geliştirilme olanağı, patent alınabilir nitelikte olması, know-how alanın ya da yanında çalışanların eğitilebilmesi, teknik destek imkânı bakımından değerlendirilir. Know-how alan yönünden ise; know-how'ın pazardaki değeri, sağlayacağı ekonomik yarar, belirli bir bölgede münhasır kullanma yetkisi, know-how'dan faydalanma süresi ve vergi hukuku bakımından değerlendirilerek, belirlenmektedir¹⁶⁸.

---

¹⁶⁶ ERBAY, s. 211.

¹⁶⁷ ERBAY, s. 211.

¹⁶⁸ ERBAY, s. 212.

5.1.2.2.3. Know-How Bedelini Belirleme Şekli

Know-how alanın bedel ödeme yükümlülüğü, sözleşmede farklı şekillerde belirlenebilmektedir. Know-how sözleşmesinde, en uygun bedel ödeme yöntemi, toptan ödeme yöntemidir. Know-how bedeli; ciroya ya da kâra katılma, parça başına, götürü, asgari (minimum) bedel ödeme veya kombine bedel ödeme olarak belirlenebilir. Hangi yöntem belirlenirse belirlensin, ödeme yöntemi, know-how sözleşmesinin hukuki niteliğini etkilememektedir¹⁶⁹. Konunun daha iyi anlaşılması amacıyla, yukarıda bahsi geçen know-how ödeme yöntemleri, aşağıda kısaca açıklanacaktır.

Konuyla ilgili olarak, know-how bedeli çoğunlukla, ciroya katılım yöntemi ile yani, cironun belirli bir yüzdesi hesaplanarak belirlenir. Bu yöntemde, know-how alan, ön ödeme veya sabit olarak bir miktar ödeme yapmaz. Bedel, satış cirosuna göre belirlenir ve bu sayede know-how veren, know-how'ın kazandırdığı başarıdan da menfaat elde eder¹⁷⁰.

Parça başına ödeme yönteminde ise, üretilen her parça için sabit bir fiyat belirlenebileceği gibi, parça değerinin belirli bir yüzdesi üzerinden ödeneceği de kararlaştırılabilir. Parça başına ödemede, bahsedilen iki usulden hangisinin seçileceği, sözleşmede açıkça belirtilmelidir; aksi takdirde, farklı sonuçlar doğurmaktadır¹⁷¹.

Kâra katılma yönteminde, bedel, kârın belirli bir yüzdesi olarak belirlenir. Kârın belirlenmesi zor olduğundan, bu yöntem, sadece tarafları arasında iyi bir güven ilişkisinin mevcut olması hâlinde tercih edilir. Dolayısıyla taraflar, kârın neyi kapsadığını sözleşmede kararlaştırmalıdır. Kâr ile ilgili, sözleşmede herhangi bir hüküm bulunmuyor ise, kural olarak bedel, know-how'ın verildiği alandaki ticari işlerde hâkim olan esaslara göre, net gelir üzerinden tespit edilir. Bunun yanında, bedelin kâr esasına göre belirlenmesi, genellikle, adi şirket benzeri hukuki ilişkilerde karşımıza çıkmaktadır¹⁷².

---

¹⁶⁹ ERBAY, s. 212.

¹⁷⁰ ERBAY, s. 213.

¹⁷¹ ERBAY, s. 214

¹⁷² ERBAY, s. 216-217.

Götürü şeklinde ödeme yönteminde ise, know-how bedeli, ciro ya da üretimle bağlı olmadan, belirli bir süre için (taksitler hâlinde) sabit bir fiyat ödeneceği ya da tek seferde ödeme yapılacağı kararlaştırılır¹⁷³.

Asgari (minimum) know-how bedelinin, ödeme yönteminde ise, know-how alan, know-how'ı kullanıp kullanmamasından ya da kâr veya cirodan bağımsız olarak, her halükârda asgari düzeyde bir bedel öder. Bu yöntemde know-how alan, sözleşmede açıkça yıllık asgari bir bedel ödemeyi taahhüt etmektedir. Dolayısıyla, know-how veren, çoğunlukla öncelikli olarak ödenmesi gereken belirli bir bedeli garantiye alırken; know-how alan, know-how'ın başarısız olma riskini göze almaktadır. Bu yöntem, cezai şart ile karıştırılmamalıdır¹⁷⁴.

Son olarak, uygulamada know-how bedeli, genellikle, sözleşmede farklı yöntemlerin beraber uygulanması şeklinde kararlaştırılmaktadır. Bu yönteme, “kombine bedel ödeme yöntemi” adı verilmektedir. Bu yöntemde, bedel, hem götürü hem de parça başına veya ciro esasına göre birlikte tespit edilir. Sözleşmede, parça başı ya da ciroya göre ödeme yöntemi ile birlikte, sabit bir meblağın da ödeneceği düzenlenebilir. Sözleşmeden ne anlaşılması gerektiği, TMK m. 2 uyarınca; doğruluk ve dürüstlük kuralına uygun olarak tarafların karşılıklı menfaatleri göz önünde bulundurularak belirlenir¹⁷⁵.

Know-how bedelinin belirlenme şekli ile ilgili, know-how bedelinin sabit olarak kararlaştırıldığı durumlar haricinde, uygulamada önemli bir sorun ile karşılaşılmaktadır. Buna göre, know-how alan, know-how sayesinde ürettiği malı, sahibi olduğu bir başka şirkete devrederek piyasaya sunabilmektedir. Know-how alana ait olan bu diğer şirket, know-how veren ile bir sözleşme kurmadığından, know-how alan, kâr oranını ya da cirosunu düşük olarak belirtebilmektedir. Bu nedenle, bedelin sabit olarak kararlaştırılmadığı hallerde, ürünün piyasaya ne şekilde sunulacağı da göz önünde bulundurularak, sözleşmeye bu yönde bir hüküm konulmalıdır. Sözleşmede hüküm bulunmadığı takdirde, know-how ile üretim yapılan endüstri kısmına bakılır. Bu kısımda, üretim ve pazarlama, farklı ekonomik etkenler sonucu gerçekleşiyor ise, know-how alanın, pazarlamayı kendine ait bir başka

---

¹⁷³ AKYOL, s. 13; KIRCA, (Know-How), s. 252; ERBAY, s. 216.

¹⁷⁴ ERBAY, s. 217.

¹⁷⁵ ERBAY, s. 219.

şirketçe gerçekleştirmesi olağandır. Bu durumda, know-how bedeli, malın pazarlama şirketine devredildiği fiyat üzerinden, TMK m. 2 uyarınca, doğruluk ve dürüstlük kurallarına uygun olarak belirlenir. Farklı bir pazarlama kısmının bulunmadığı endüstri alanında ise, know-how veren, malın son satıldığı fiyat üzerinden, know-how bedelinin kararlaştırılmasını talep edebilir¹⁷⁶.

5.1.2.2.4. Bedel Ödeme Anı

TBK m. 90 uyarınca, know-how bedelinin ödenme anı, kural olarak, sözleşme ile tespit edilir. Ancak, sözleşmede açık bir hüküm yoksa, know-how bedeli derhal ödenmelidir. Know-how bedelinin ödeme anı, çoğunlukla, ödeme türü ile ilişkilidir.

Know-how bedeli, belirli bir kâr yüzdesi üzerinden kararlaştırılmış ise, öncelikli olarak kâr tespit edilmelidir. Kâr, know-how alanın ticari defterlerine göre tespit edilir. Kural olarak, bedelin doğum anı ile talep edilebilme anı aynı olsa da, sözleşmede, bedelin kârdan belirli bir süre sonra ödeneceği kararlaştırılmış olabilir. Bu durumda, doğma anı ile talep edilebilirlik anları farklı olur¹⁷⁷.

Bedelin, ciroya ya da parça başına göre kararlaştırılması durumunda, doğum anı ile talep anı, birbirinden farklıdır. Örneğin, parça başına ödemede, know-how alan, parça ve kâr miktarını bildirir. Sonrasında, know-how veren, bedeli isteyebilir. Bunun dışında, know-how bir alt know-how sözleşmesine konu ise, alt know-how alanın bedelin ödemesi anına göre, asıl ödeme anı tespit edilebilir¹⁷⁸.

Know-how veren, alacağı bedeli güvence altına almak için, know-how alandan güvence isteyebilir. Bununla ilgili olarak, know-how veren özellikle, know-how ile yapılan üretimden sağlanan geliri talep edebilir. Bunun yanında know-how, alt know-how sözleşmesine konu ise, know-how veren, know-how alanın üçüncü kişilerdeki alacak haklarının kendisine temlikini de talep edebilir¹⁷⁹.

---

¹⁷⁶ ERBAY, s. 213.

¹⁷⁷ ERBAY, s. 219-220.

¹⁷⁸ ERBAY, s. 220.

¹⁷⁹ ERBAY, s. 220.

5.1.2.2.5. Bedel Ödenmesi Talebinin Zamanaşımına Uğraması

TBK m. 146 uyarınca, kanunda aksine bir hüküm bulunmadıkça, her alacak on yıllık zamanaşımına tabidir. Buna göre, tek seferde ödenmesi gereken götürü, asgari (minimum) know-how bedeli ve sözleşmeden doğan tek seferde ödenmesi gerekli tüm alacaklar, on yılda zamanaşımına uğramaktadır. Ancak, know-how bedelinin, belirli aralıklarla ödeneceği belirlenmiş ise, TBK m. 147/1 uyarınca, beş yıllık zamanaşımına tabi olur. Bununla birlikte, know-how bedeli ile beraber istenen gecikme faizleri de TBK m. 147 uyarınca, beş yıllık zamanaşımına tabidir.

5.1.2.3. Know-How'ı Kullanma Yükümlülüğü

Genel olarak sözleşmelerde, tarafların bedel ödediği edimi kullanma zorunluluğu bulunmamaktadır. Örneğin; kira sözleşmelerinde kiralayan, kiraladığı yeri kullanmak zorunda değildir. Aynı şekilde alıcı, satın aldığı mal veya hizmeti kullanıp kullanmamakta tamamen serbesttir. Ancak bu serbestlik, know-how sözleşmesine bakıldığında, know-how veren açısından, hakkaniyetli sonuç doğurmayacaktır. Çünkü know-how bedeli, yukarıda da bahsedildiği üzere, sabit olarak belirlenebileceği gibi, kâra ya da üretime bağlı olarak da tespit edilebilir¹⁸⁰. Bu durumda know-how'ın, know-how alan tarafından kullanılması, know-how veren için ekonomik bakımdan önemlidir. Çünkü know-how kullanıldıkça, know-how verenin de geliri artacaktır¹⁸¹.

Doktrinde baskın olan görüş; münhasır ve yalın know-how sözleşmelerinde, know-how'ı kullanma yükümlülüğü, tarafların sözleşmede açıkça düzenlemelerine bağlıdır. Aynı şekilde taraflar sözleşmede; know-how alanın, know-how'ı kullanma yükümlülüğünün olmadığını da düzenleyebilirler. Bu durumda, know-how'ı kullanma, know-how alan için bir hak hâline gelir. Bu durumda, know-how alan, know-how'ı kullanıp kullanmamakta serbesttir. Ancak, know-how'ın hak olmasının yanı sıra bir, yükümlülük de teşkil edip etmediği, sözleşmenin münhasır know-how sözleşmesi olup olmadığına bağlı olarak değişmektedir¹⁸².

---

¹⁸⁰ Bkz.: s. 56-59.

¹⁸¹ ERBAY, s. 221.

¹⁸² ERBAY, s. 221.

5.1.2.3.1. Münhasır Know-How Sözleşmesi

Know-how bedelinin, yapılan üretime bağlı olduğu münhasır know-how sözleşmelerinde, genel olarak, know-how alanın kullanma y k ml l ğinin varlığı kabul edilir. Dolayısıyla, sözleşmede açıkça, know-how y k ml l ğinin düzenlenmesi zorunlu değildir. Aksine, know-how'ı kullanma y k ml l ğinin bulunmadığına dair bir düzenleme bulunmadıkça, kullanma y k ml l ğinin varlığı kabul edilir¹⁸³.

Know-how veren, münhasır know-how sözleşmesinde, know-how'ın ekonomik değerinin tümünü know-how alana verir. Yani, know-how veren, know-how'ı üçüncü kişilere veremeyeceği gibi, kendisi de kullanamaz. Dolayısıyla, bedelin üretim miktarına göre belirlendiği münhasır know-how sözleşmelerinde, know-how'ı kullanma bir yükümlülük olarak değerlendirilmelidir.  nk  bu hâlde, know-how verenin elde edebileceği gelir sadece, know-how alanın, know-how'ı kullanmasına baėlıdır¹⁸⁴.

5.1.2.3.2. Yalın Know-How Sözleşmesi

Yalın know-how sözleşmesinde, know-how'ı kullanma y k ml l ğinin bulunup bulunmadığı, doktrinde tartışma konusudur. Buna göre, savunulan görüşlerden biri, yalın know-how sözleşmesinde, kullanma y k ml l ği olmadığını kabul etmektedir.  nk , know-how veren, know-how'ı üçüncü kişilere de vermektedir ve onlardan da ekonomik menfaat elde edebilir. Bu görüşe göre, rekabet nedeniyle know-how alan, baskı altındadır. Buna karşılık, savunulan diğer görüşe göre, yalın know-how sözleşmesinde de, belirli bazı sınırlamalarla kullanma y k ml l ğinden bahsedilebilir. Özellikle de, know-how verenin bedel hakkı için, başka herhangi bir güvence verilmemiş ise, know-how'ı kullanma y k ml l ğinin bulunduğu kabul edilmelidir¹⁸⁵.

5.1.2.3.3. Kullanma Y k ml l ğinin Kapsamı

Know-how alanın kullanma y k ml l ğinin olduğu durumlarda, y k ml l ğin kapsamı, her somut olaya ve tarafların iradelerine göre belirlenir. Sözleşmede başka hususlara değinilmemiş ise, know-how alan, know-how ile üretime başlanabileceği anda, gecikmeden know-how'ı kullanmaya ve üretime başlamalıdır. Know-how'ı kullanmaya

---

¹⁸³ ERBAY, s. 221-222.

¹⁸⁴ ERBAY, s. 222.

¹⁸⁵ ERBAY, s. 222-223.

başlamak için bir hazırlık aşaması gerekiyor ise, kullanma yükümlülüğünün ifa edilebilmesi için, belirli bir süre beklenmesi gerekebilir. Bu süre, somut sözleşme ilişkisine göre belirlenecektir. Bunun dışında, kullanma yükümlülüğünün know-how alan tarafından yerine getirilmemesine, sermayenin ya da gerekli araçların bulunmadığı veya eksik olduğu gerekçe gösterilemez¹⁸⁶.

Know-how alanın kullanma yükümlülüğünün yanında, çoğunlukla, belirli bir kalitede üretme yükümlülüğü de bulunmaktadır. Zira, bu üretim sonucu piyasaya sunulan mal veya hizmetler, know-how verenin elde edeceği menfaat bakımından önem arz etmektedir. Uygulamada know-how sözleşmelerinde, belirli bir kalitede üretim yapma ve bu yükümlülüğün yerine getirilip getirilmediğinin denetlenmesine ilişkin ayrıntılı hükümler bulunmaktadır. Bu sayede, know-how alanın, know-how verenin standartlarında üretim yapması ve know-how verenin menfaatlerinin korunması sağlanmaktadır¹⁸⁷.

5.1.2.3.4. Kullanma Yükümlülüğünün İhlali

Know-how alan, asli edim yükümlülüğü olan know-how'ı kullanma yükümlülüğünü ifa etmezse, know-how veren, TBK m. 123 uyarınca; know-how alana uygun bir süre verir. Know-how alan, uygun süre içerisinde kullanma yükümlülüğünü yerine getirmez ise, know-how veren, TBK m. 125 uyarınca seçimlik haklara sahip olur.

5.1.2.4. Yan Edim Yükümlülükleri

Sözleşme serbestisi çerçevesinde, taraflar, yan edim yükümlülüklerini de diledikleri gibi belirleyebilirler. Bu kısımda, uygulamada karşılaşılan önemli yan edim yükümlülüklerine değinilecektir.

5.1.2.4.1. Hesap Verme ve Hesap Defterini Kontrol Ettirme Yükümlülüğü

Alman İmparatorluk Mahkemesi, bedelin cironun belirli bir yüzdesi ya da parça başına göre tespit edildiği hallerde, patent-lisans sözleşmeleri için hesap verme yükümlülüğünü benimsemiştir. Bu sonuç, know-how sözleşmeleri için de geçerli olabilir. Ancak, bedelin

---

¹⁸⁶ ÖĞÜZ, s. 112.

¹⁸⁷ ÖĞÜZ, s. 112-113.

götürü olarak ödenmesinin belirlendiği yöntemde, meblağ kesin olarak belirli olduğu için, hesap verme ve kontrol yükümlülüğü olmaz¹⁸⁸.

TBK m. 508 uyarınca; vekilin hesap verme yükümlülüğüne ilişkin kural, know-how sözleşmesindeki hesap verme yükümlülüğüne kıyasen uygulanabilir. Buna göre hesap verme yükümlülüğü, know-how alanın, know-how vereni, yapılan işlemler, satış ve tüm bunların ekonomik neticeleri hakkında bilgilendirmesidir. Know-how veren, hesap verme yükümlülüğünün yerine getirilip getirilmediğini ve yapılan bilgilendirmenin doğruluğunu kontrol etme hakkına sahiptir. Ancak know-how alan, rekabet hukuku gereği, ticari sırrı olan müşterilerinin isimlerini, know-how verene vermek zorunda değildir¹⁸⁹.

Taraflar, hesap verme yükümlülüğü için sözleşmede bir süre belirlememişler ise, kural olarak süre, hesabın kesinleşmesi ve bildirilmesi için uygun olan süreyi tanımlar. Uygun süre ise, somut olayın özelliklerine, o alandaki ticari uygulamalara ve dürüstlük kuralına göre tespit edilir. Tarafların uygun süreyi sözleşmede kararlaştırmaları, oluşabilecek uyuşmazlıkları önlemek açısından daha uygundur¹⁹⁰.

Bir edim yükümlülüğü olan hesap verme yükümlülüğünü, know-how alan yerine getirmez ise, TBK m. 113 uyarınca; masrafları know-how alana ait olmak üzere, yükümlülüğün kendisi tarafından yerine getirilmesini hâkimden isteyebilir. Bu doğrultuda know-how veren, dilerse know-how alanın evrakını kendi inceler, dilerse de muhasebeci gibi konunun uzmanlarından yararlanır. Ayrıca know-how veren, TBK m. 123 uyarınca; know-how alana uygun bir süre vererek yükümlülüğünü yerine getirmesini talep edebilir. Bu süre sonunda da, know-how alan yükümlülüğünü yerine getirmez ise, know-how veren, TBK m. 125 uyarınca; seçimlik haklarını kullanabilir¹⁹¹.

5.1.2.4.2. Reklam Verme Yükümlülüğü

Know-how üretime yönelik ise, know-how alan, üretim yapabilmek için hazırlıklarını yapmalıdır. Buna göre know-how alan, teknik ve ticari alanlarda hazırlık yapar. Know-how alanın teknik alandaki hazırlıklarının başında, makine ve teknik elemanları

---

¹⁸⁸ ERBAY, s. 226.

¹⁸⁹ ERBAY, s. 226-227.

¹⁹⁰ ERBAY, s. 227.

¹⁹¹ ERBAY, s. 227-228.

bulundurma gelmektedir. Ticari alandaki önceliği ise, üretilen ürünün reklamı ve satış organizasyonunun yapılmasıdır. Know-how'ı kullanma yükümlülüğü olan know-how alan, know-how verenin kullanma yükümlülüğünden beklediği menfaati sağlayabilmesi için, reklam vermekle de yükümlüdür¹⁹².

Kural olarak, reklam verme yükümlülüğü, sözleşmede açıkça belirtilmiş olmasına bağlıdır. Sözleşmede açıkça belirtilmemiş ise, TMK m. 2 uyarınca; doğruluk ve dürüstlük ilkelerinin sonucu olarak, reklam verme yükümlülüğü doğar. Reklam verme yükümlülüğü, know-how alanın maddi gücüne bağlıdır. Know-how alan reklam yükümlülüğünü, işi muhtevasına ve gerçekleştirdiği satışa bağlı olarak, serbestçe belirlemelidir. Bunun yanında, üretilen ürünün önceden piyasada var olup olmadığı da değerlendirilmelidir. Know-how alanın, ne oranda reklam verme yükümlülüğünün bulunduğu, somut olaya göre tespit edilir. Know-how alanın, hangi kapsamda reklam yapacağını, taraflarca sözleşmede belirtilmesi uygun olur. Bunlara ek olarak, know-how alanın reklam yükümlülüğünün yanında, know-how verenin de, beraber çalışma ve destekleme yükümlülüğü bulunmaktadır. Zira çoğunlukla, know-how verenin, know-how alandan daha geniş olanakları bulunmaktadır¹⁹³.

5.1.2.4.3. Sır Saklama Yükümlülüğü

Doktrinde genel olarak, know-how sözleşmesi devam ederken de, sona erdikten sonra da, know-how alanın sır saklama yükümlülüğünün bulunduğu kabul edilmektedir. Bu görüşe göre, lisans sözleşmesindeki saldırmazlık anlaşması¹⁹⁴, know-how sözleşmesine, sır saklama yükümlülüğü olarak yorumlanabilir. Bu çerçevede know-how alan, know-how'ı üçüncü kişilere açıklayamaz ve know-how ile ilgili evrakı veremez. Doktrinde saldırmazlık anlaşması olmasa da know-how sözleşmesinin niteliği gereği sır saklama yükümlülüğünün bulunduğunu kabul eden yazarlar da bulunmaktadır.¹⁹⁵

Sır saklama yükümlülüğü, tarafların sözleşmede düzenlediği bir hükme dayanabileceği gibi, TTK m. 55/1-d'ye göre; rekabet hukuku hükümlerine de dayanabilir. TTK m. 55/1-d uyarınca; üretim ve iş sırlarını hukuka aykırı olarak ifşa etmek; özellikle, gizlice ve izinsiz olarak ele geçirdiği veya başkaca hukuka aykırı bir şekilde öğrendiği

---

¹⁹² ERBAY, s. 228.

¹⁹³ ERBAY, s. 228-229.

¹⁹⁴ ORTAN, s. 260 vd.

¹⁹⁵ ERBAY, s. 229.

bilgileri ve üretenin iş sırlarını değerlendiren veya başkalarına bildiren dürüstlüğe aykırı davranmış olur. Bunun yanında, sır saklama yükümlülüğüne aykırı davranma, sözleşme görüşmelerinden kaynaklanan, TMK m. 2 uyarınca dürüstlük ve doğruluk kuralına uygun davranma yükümlülüğünün ihlali, yani “culpa in contrahendo” sorumluluğunu¹⁹⁶ da oluşturur.

ERBAY’a göre, know-how alanın sır saklama yükümlülüğünün bulunup bulunmadığı, sözleşmenin münhasır ya da yalın know-how sözleşmesi olup olmadığı ve bedeli ödeme yöntemi ile doğrudan bağlantılıdır. Söz konusu olan münhasır bir know-how sözleşmesi ise know-how veren, know-how’ı üçüncü kişilere veremeyeceği gibi kendisi de kullanamaz. Eğer know-how bedeli, sözleşme kurulurken sabit olarak kararlaştırılmış ise, know-how’ın sır olmasının bir yararı yoktur. Bu hâlde, know-how alanın sır saklama yükümlülüğü bulunmaz. Ancak, bedel üretime göre tespit edilecek ise, know-how’ın sır olarak kalmasında fayda vardır. Zira, üçüncü kişiler rakip olacağından, know-how’ın bilinmesi, piyasadaki değerini düşürecek, elde edilecek kazanç azalacak ve istenilen menfaat neticesine ulaşamayacaktır. Dolayısıyla, münhasır know-how sözleşmesinde, bedelin götürü ödeme yöntemi ile ödenmesi dışında, sır saklama yükümlülüğünün bulunduğu kabul edilmelidir. Yalın know-how sözleşmesinde ise, know-how veren, know-how’ı hem kendisi kullanabilir hem de üçüncü kişilere verebilir. Yani, know-how veren elde edeceği menfaati birden fazla know-how alandan sağlayabilir. Ancak sözleşmede açık bir hüküm bulunmadan, know-how alanın, know-how’ı üçüncü bir kişiye açıklaması know-how verenin ekonomik menfaatini zarara uğratar. Bu nedenle, yalın know-how sözleşmesinde, bedelin ödenme yöntemi ile bağlı olmaksızın, know-how alanın sır saklama yükümlülüğünün bulunduğu kabul edilmelidir¹⁹⁷.

5.1.2.4.4. Know-How’ı Geliştirme ve Geliştirmeyi Bildirme Yükümlülüğü

Sözleşmede açık bir hüküm yoksa, know-how alanın, know-how’ı geliştirme zorunluluğu yoktur. Doktrinde savunulan bir görüşe göre, know-how’ı geliştirme yükümlülüğü, sözleşmenin içeriğinden anlaşılabilir. Bu görüşe göre; sözleşme kurulurken, know-how’ın üretime başlamaya henüz hazır olmadığı biliniyor ve taraflarca sözleşmede, kullanma yükümlülüğünün olacağı düzenlenmiş ise, sözleşme içeriğinden know-how’ı

---

¹⁹⁶ EREN, (Genel), s. 1156 vd.

¹⁹⁷ ERBAY, s. 230.

geliştirme yükümlülüğü anlaşılabilir. Çünkü know-how alan, know-how'ı kullanma yükümlülüğü altında ise, aynı zamanda know-how'ı kullanmak için gerekli çalışmaları yapıp, geliştirme yükümlülüğünü de üstlenmiş durumdadır. Taraflar sözleşmede, know-how ile belirli bir satışa ulaşmak için gerekli tüm çalışmaların yapılması gerektiği konusunu düzenlemişler ise, know-how'ı geliştirme yükümlülüğü söz konusu olmaktadır¹⁹⁸.

Know-how alan, geliştirdiği know-how'ı know-how verene bildirerek, karşılığında know-how bedelinin indirilmesini talep edebilir. Çoğunlukla, know-how veren ve alan sözleşme ile karşılıklı olarak, know-how'ı geliştirme yükümlülüğü altına girdiklerinden, know-how'ın en gelişmiş hâlini birlikte elde ederler. Ancak know-how veren, yeni geliştirdiği know-how'ı her zaman know-how alana vermek istemeyebilir. Bunun nedeni ise, know-how alanın know-how'ı daha da geliştirerek kendisinden daha ileride olabilecek olmasıdır. Zira know-how alan, know-how'ın geliştirme aşamalarını iyi bileceğinden, bedel ödememek için know-how'ı kendisi geliştirmeyi tercih edebilir. Know-how alanın know-how verene, kendi geliştirdiği know-how'ı bildirme yükümlülüğü yoktur. Aynı şekilde know-how, know-how alan sayesinde patent alınabilir seviyeye geldiğinde ise, know-veren lehine patent hakkından vazgeçmek zorunda değildir. Bu durum ancak, tarafların sözleşmede açıkça düzenlemiş olması hâlinde zorunlu olabilir. Sözleşmenin içeriğinden de bu şekilde bir yükümlülük anlaşılabilir¹⁹⁹.

5.1.2.4.5. Belgelerin Verilmesi İçin Bedel Ödeme Yükümlülüğü

Know-how bir şeyde belirmiş ise, sözleşmede, belirme karşılığında belirli bir meblağın ödenmesi düzenlenebilir. Know-how bedelinden ayrı olan bu bedel, çoğunlukla, geri ödemesi olmayan ve miktarı, taraflar arasındaki güven ilişkisine sıkı sıkıya bağlı olan bir meblağdır. Know-how veren bu bedelle, gizli kalması istenen bir know-how'ın açıklanma riskini, kısmen güvence altına alır. Know-how'ın belirmesi için belirlenen meblağ, know-how bedelinin üretime göre tespit edildiği durumlarda, toplam bedelden düşürülmez. Dolayısıyla, tarafların bu hususu sözleşmede açıkça belirtmeleri gerekmemektedir²⁰⁰.

---

¹⁹⁸ ERBAY, s. 231.

¹⁹⁹ ERBAY, s. 231-232.

²⁰⁰ ERBAY, s. 232.

5.1 2.5. Diğer Yan Edim Yükümlülükleri

Know-how alanın yukarıda bahsedilen yan edim yükümlülükleri dışında, başka bazı yan edim yükümlülükleri de bulunmaktadır. Bunlar; know-how'ın gizli kalması için gereken önlemlerin alınması, belirli bir bölgede satışın sınırlanması, belirli malların üretiminin sınırlanması, belirli malların asgari (minimum) miktarda üretilmesi, üretimde belirli bir hammaddenin kullanılması, üçüncü kişilere know-how'ın devredilmesi vb. yan edim yükümlülükleridir²⁰¹.

5.1.2.6. Yan Yükümlülükler

Know-how alanın yan yükümlülükleri; tarafların açık iradelerine, sözleşme boşluğunun doldurulması sonucu ortaya çıkan kurallara ya da TMK m. 2 uyarınca; doğruluk ve dürüstlük kurallarına dayanmaktadır²⁰².

Bahse konu yan yükümlülükler, ifaya yardımcı ve koruyucu yükümlülükler olarak ikiye ayrılmaktadır. İfaya yardımcı yükümlülükler, ifanın gereği gibi yerine getirilmesine yarayan yükümlülüklerdir. Dolayısıyla borçlu; ifaya hazırlık aşamasında, ifa sırasında ve ifadan sonra da bu yükümlülüklere uymalıdır. Koruma yükümlülükleri ise, know-how verenin ifa menfaati dışındaki şahıs ve mal varlığını koruyan yükümlülüklerdir. Bu nedenle know-how alan; ifadan önce, ifa sırasında ve ifadan sonra da know-how verenin mal ya da şahıs varlığını ihlal edecek hareketlerde bulunmamalıdır²⁰³.

---

²⁰¹ ERBAY, s. 232-233.

²⁰² EREN, (Genel), s. 37.

²⁰³ EREN, (Genel), s. 36 vd.

6. KNOW-HOW SÖZLEŞMESİNDE İFA İHLALLERİ VE SÖZLEŞMENİN SONA ERMESİ

6.1. İFA İHLALLERİ

6.1.1. Genel Olarak

Doktrinde ifa ihlali, “ifa engeli” ya da “borcun ifa edilmemesi” şeklinde de tanımlanmakta ve “gereği gibi ifa etmeme” ve “kusurlu ifa imkânsızlığı” olarak ikiye ayrılmaktadır. Gereği gibi ifa etmeme ise, kötü ifa ve yan yükümlülüklerin ihlalini içermektedir. Bu bilgiler ışığında, Türk/İsviçre Borçlar Hukuku sisteminde ifa ihlali; gereği gibi ifa etmeme, kusurlu ifa imkânsızlığı ve temerrüt olarak üçe ayrılabilir²⁰⁴. Bu ihlaller, sözleşmenin kurulması ile değil, geçerli kurulan sözleşmenin ifa aşamasında ortaya çıkan eksikliklerdir.²⁰⁵

Kural olarak alacaklı, borcunu yerine getirmeyen borçluya karşı seçimlik haklarından; aynen ifa, tazminat ya da sözleşmeden dönme seçeneklerinden birini kullanabilir²⁰⁶.

İfa ihlali oluştuğunda, alacaklı öncelikle ifa davası açabilir. Vadesi gelmiş ve ifası mümkün olan bir borç, borçlu tarafından yerine getirilmez ise; alacaklı, ifa talebinin yerine getirilmesi için yetkili mahkemeye başvurur²⁰⁷. Alacaklının aynen ifa talep etmesi için borçlunun; verme, yapma ya da yapmama borcunun olması fark etmez. Borçlu, verme borcunda temerrüde düşerse, TBK m. 123 uyarınca, borçluya uygun bir süre verilir. Verilen süre içerisinde borç yerine getirilmez ise, TBK m. 125 uyarınca alacaklı, seçimlik haklarından birini kullanabilir. Alacaklının ifa talebi, borçlunun kusurlu olup olmaması ile bağlı değildir. Öte yandan, borçlu borcunu kusurlu şekilde ifa etmez veya geç ifa ederse, alacaklı tazminat davası açma yoluna başvurabilir. Tazminat davası açıldığında, borç

---

²⁰⁴ EREN, (Genel), s. 1062 vd.

²⁰⁵ ERBAY, s. 235.

²⁰⁶ EREN, (Genel), s. 1054.

²⁰⁷ EREN, (Genel), s. 1055-1056.

ilişkisinin içeriği değişir; ancak, borç sona ermez²⁰⁸. TBK m. 112 uyarınca, borç hiç veya gereği gibi ifa edilmezse borçlu, kendisine hiçbir kusurun yüklenemeyeceğini ispat etmedikçe, alacaklının bundan doğan zararını gidermekle yükümlüdür. Yani borçlu, alacaklıya tazminat ödemek zorundadır. Ancak, TBK m. 136 uyarınca, kusursuz ifa imkânsızlığı hâlinde yani borcun, borçlunun sorumlu tutulamayacağı sebeplerle imkânsızlaşması hâlinde, borç sona erer.

Son olarak ise, TBK m. 125 uyarınca, borçlu borcunu ifa etmez ise, alacaklı, sözleşmeden dönebilir ve menfi zararının karşılanmasını talep edebilir.

6.1.2. Alacaklı Temerrüdü

6.1.2.1. Genel Olarak

Alacaklının temerrüdü, alacaklının katılımının olmaması nedeniyle, borcun ifa edilememesi hâlidir; yani bir çeşit ifa engelidir²⁰⁹. Buna göre, know-how sözleşmesinde, alacaklının ifaya katılmaması nedeni ile ifa gerçekleşmez ise, alacaklının temerrüdü söz konusu olur. Know-how veren de alan da, alacaklı temerrüdüne düşebilir. Know-how verenin alacaklı konumundaki temerrüdü, para borçları ile ilgilidir. Know-how veren, know-how bedeli olan parayı almaz ise temerrüde düşer. Know-how alan ise; know-how'ı almaz, ifa için hazırlık yapmaz veya know-how verene yardım etmez ise, alacaklı temerrüdüne düşer²¹⁰. Çünkü ifaya katılım; maddi bir şeyin kabulü, ifaya hazırlık aşamasına katılma ve ifaya refakat ile olur²¹¹.

Know-how alan, know-how için gerekli olan her şeyi temin etmelidir. İfa, know-how alanın ya da yanında çalışanların eğitilmesi sonucu gerçekleşecek ise know-how alan, işçileri ve eğitim için gerekli araçları temin etmelidir. Bunların gerçekleştirilmemesi veya tam ve doğru şekilde sözleşmeye uygun olarak gerçekleştirilen ifanın kabul edilmemesi nedeniyle know-how'ın verilememesi, alacaklının temerrüdü sonucunu doğurur²¹².

---

²⁰⁸ EREN, (Genel), s. 1054.

²⁰⁹ SEROZAN, R., Borçlar Hukuku Genel Bölüm İfa, İfa Engelleri, Haksız Zenginleşme, 3. Cilt, 7. Baskı, Ankara 2016, s. 142.

²¹⁰ ERBAY, s. 237.

²¹¹ TEKİNAY/ AKMAN/ BURCUOğLU/ ALTOP, s. 837-850; EREN, (Genel), s. 1036 vd.

²¹² ERBAY, s. 237.

Alacaklının temerrüdünün hukuki niteliği, borç değil, yükümlülüktür.²¹³ Dolayısıyla know-how alan, ifanın gerçekleşmesi için kendi yükümlülüklerini yerine getirmeye ise, know-how veren buna karşı, ifa ya da tazminat davası açamaz. Ancak know-how sözleşmesinde, açık ya da zımni olarak bir kullanma yükümlülüğü kararlaştırılmış ise, know-how alana, borçlunun temerrüdü hükümleri uygulanabilir²¹⁴.

Know-how alan temerrüde düştüğü takdirde, kural olarak, kendi yükümlülüğünü de yerine getiremez²¹⁵. Bu durumda, know-how alan bakımından, hem alacaklı hem de borçlu temerrüdü koşulları gerçekleşir. Know-how'ın ifasının kabulünün, know-how alan için bir yükümlülük olması, hem sözleşmeye hem de TMK m. 2 uyarınca doğruluk ve dürüstlük kuralına dayanabilir. Buna göre, sözleşme nedeniyle ifayı kabul yükümlülüğü; know-how bedelinin öncelikli ödenmesi gerektiği hallerde ya da alınan know-how ile orantılı bedel ödendiği hallerde görülebilir. Bu hallerde, know-how'ı kabul etmeme, kural olarak, ödemedi kaçınma sonucunu doğurur ve know-how alan, alacaklı temerrüdü ile beraber borçlu temerrüdüne de düşer²¹⁶.

6.1.2.2. Alacaklının Temerrüdünün Şartları

TBK m. 106 uyarınca; yapma veya verme edimi gereği gibi kendisine önerilen alacaklı, haklı bir sebep olmaksızın onu kabulden veya borçlunun borcunu ifa edebilmesi için kendisi tarafından yapılması gereken hazırlık fiillerini yapmaktan kaçınırsa, temerrüde düşmüş olur. Alacaklı, müteselsil borçlulardan birine karşı temerrüde düşerse, diğerlerine karşı da temerrüde düşmüş olur.

Buna göre, alacaklının temerrüdünün şartlarının gerçekleşmesi için öncelikle, know-how veren, know-how'ı gereği gibi, tüm unsurları sözleşmeye uygun olarak teklif etmiş olmalıdır. Bu çerçevede know-how, ifa yerinde ya da know-how alan için daha avantajlı olacak bir yerde teklif edilmelidir. İfa zamanı ise, muacceliyet anını değil, know-how'ın ifa

---

²¹³ EREN, (Genel), s. 1036 vd.; SEROZAN, (Borçlar), s. 142-147.

²¹⁴ ERBAY, s. 237.

²¹⁵ SEROZAN, (Borçlar), s. 142 vd.

²¹⁶ ERBAY, s. 238.

edilebileceği anı belirtmektedir. İfa teklifinin gereği gibi yerine getirilmesi için, edim fiili olarak teklif edilmelidir²¹⁷.

Know-how verenin gereği gibi ifa teklif etmiş olmasına rağmen, know-how alanın, teklif edilen edimi, yani know-how'ı kabulden kaçınmış olması gerekmektedir. Bu kaçınma, ifaya hazırlık ve refakat fiillerinden kaçınmayı da içermektedir²¹⁸.

Son olarak ise, know-how alanın ifayı kabulden kaçınması, haklı bir nedene dayanmamalıdır. Yukarıdaki tüm şartların gerçekleşmesi ile birlikte know-how alan, ifadan haksız olarak kaçınıyor ise, alacaklının temerrüdünün şartları gerçekleşir²¹⁹.

6.1.2.3. Alacaklı Temerrüdünün Sonuçları

Know-how alanın temerrüde düşmesi hâlinde, TBK m. 107'ye göre; tevdi hakkının uygulanıp uygulanamayacağı değerlendirilmesi gerekir. TBK m. 107 uyarınca; alacaklının temerrüde düşmesi durumunda borçlu, hasar ve giderleri alacaklıya ait olmak üzere, teslim edeceği şeyi tevdi ederek borcundan kurtulabilir.

Doktrinde savunulan görüşlerden biri, know-how bir şeyde belirmesi hâlinde, know-how verenin bunu usulüne uygun olarak tevdi etmesi ile, borcundan kurtulacağı yönündedir. Örneğin; know-how bir reçete veya bir makinede belirmişse, know-how veren bu reçete veya makineyi, know-how alana usulüne uygun şekilde tevdi ettiğinde, borcundan kurtulur. Ancak tevdi hakkı, bedelin götürü yönteminin tercih edildiği, tek seferde ödenen hallerde olabilir. Know-how bedelinin üretime bağlı olarak tespit edildiği durumlarda, öncelikle know-how alanın satış işlemini gerçekleştirmesi gereklidir. Know-how alan satıştan kaçınırsa, tevdi hakkının kullanılması isabetli olmayacaktır. Bu durumda know-how verene; TBK m. 110, 123 ve 125 hükümleri uyarınca; sözleşmeden dönme hakkı tanınmalıdır²²⁰.

Know-how verenin know-how'ı tevdi etmesi, bir yükümlülük değil, haktır. Dolayısıyla, know-how veren, tevdi hakkını kullanmazsa, borçlu temerrüdüne düşmez. Söz

²¹⁷ EREN, (Genel), s. 1039 vd.; SEROZAN, (Borçlar), s. 143, ERBAY, s. 239; Bkz. Edimin fiili olarak sunulması, onun mümkün olmasını da içerir. Ancak ifa yerinin borçlunun ikametgahı olduğu hallerde, borçlunun ifaya hazır olduğunu bildirmesi de yeterlidir.

²¹⁸ EREN, (Genel), s. 1039 vd.; TEKİNAY/ AKMAN/ BURCUOĞLU/ ALTOP, s. 839.

²¹⁹ EREN, (Genel), s. 1039 vd.

²²⁰ ERBAY, s. 240.

konusu gizli bir know-how ise, know-how veren tevdi hakkını kullanırken TMK m. 2 uyarınca, dürüstlük kuralı gereği, gizliliğin korunması amacıyla gerekli önlemlerin alınması için hâkime başvurmalıdır²²¹. Zira know-how alan, her zaman tevdi edilenin ifasını isteyebilir. Bu durumda, know-how veren, know-how'ın gizliliğini korumak için gerekli tedbirleri aldırmasa, know-how alana karşı sorumlu olur²²².

TBK m. 108 uyarınca; sözleşmenin konusu olan şeyin niteliği veya işin özelliği tevdi edilmesine uygun düşmez veya teslim edilecek şey bozulabilir nitelikte ise ya da bakımı, korunması veya tevdi edilmesi önemli bir gideri gerektiriyor ise, borçlu, alacaklıya önceden ihtarda bulunması koşuluyla ve hâkimin izniyle onu açık artırma yoluyla sattırıp bedelini tevdi edebilir.

Know-how'ın maddi bir şeyde belirttiği ve ifa yapılabilmesi için know-how alanın aktif katılımının gerektiği durumlarda, know-how tevdi edilmez. İfanın, makinenin monte edilmesi gibi bir yapma fiilini içerdiği durumlarda da, tevdi hakkından bahsedilemez. Know-how'ın ifası, know-how alanın ya da çalışanlarının eğitilmesi ile gerçekleşecekse ve know-how alan temerrüde düşmüşse, know-how veren TBK m. 110 uyarınca, sözleşmeden dönebilir²²³.

Know-how'ın tevdi edilmesinin mümkün olmadığı hallerde, TBK m. 110 hükmünce, know-how veren, know-how alana uygun süre verir ve bu süre kullanılmadığı takdirde, dönme iradesini derhal bildirerek sözleşmeden dönebilir²²⁴. Borçlunun temerrüdüne ilişkin kıyasen uygulama, yalnız dönmenin şartlarına ilişkin olup, dönmenin sonuçlarını doğurmaz²²⁵. Alacaklının temerrüdü yükümlülük olmayıp, bir hakkın kullanılmaması olduğundan, know-how alanın borcu söz konusu değildir. Dolayısıyla, know-how alan temerrüde düştüğünde, know-how veren tazminat talep edemez²²⁶; sadece ifa hazırlığı için yaptığı masrafları isteyebilir²²⁷.

---

²²¹ EREN, (Genel), s. 1043 vd.

²²² ERBAY, s. 241.

²²³ ERBAY, s. 241.

²²⁴ ERBAY, s. 241.

²²⁵ SEROZAN, R., Sözleşmeden Dönme, 2. Baskı, İstanbul 2007, s. 320 vd.; EREN, (Genel), s. 1043 vd.

²²⁶ ERBAY, s. 241-242.

²²⁷ SEROZAN, (Dönme), s. 320 vd; EREN, (Genel), s. 1016 vd.

6.1.3. Sonraki Kusurlu İfa İmkânsızlığı

6.1.3.1. Genel Olarak

Kusurlu ifa imkânsızlığı, sözleşme kurulduktan sonra, borçlunun kusurlu davranışı nedeniyle, sözleşme konusunun artık yerine getirilememesine, imkânsızlaşmasına neden olan ifa ihlallerinden biridir²²⁸.

Genel olarak, imkânsızlık kavramı hukukta, objektif ve sübjektif imkânsızlık olarak ikiye ayrılmaktadır. Buna göre, sözleşme konusunun yalnız borçlu tarafından ifa edilememesine sübjektif imkânsızlık, hiç kimse tarafından ifa edilememesine objektif imkânsızlık denmektedir. Bu durumda, know-how kimse tarafından ifa edilemez ise, objektif; yalnız borçlu tarafından ifa edilemezse, sübjektif imkânsızlık söz konusudur²²⁹.

Türk/İsviçre doktrininde; sübjektif imkânsızlık, ekonomik güçsüzlük veya aşırı ifa güçlüğü, çoğunlukla, sonraki imkânsızlığın hükmünün içeriğine dahil edilmemiştir²³⁰. Buna göre borçlunun, ekonomik nedenlerle ya da aşırı ifa güçlüğü nedeniyle borcunu yerine getirememesi, imkânsızlık sonucunu doğurmaz. Bu durum ancak, TBK m. 114 gereği; tazminattan indirim sebebi olabilir. Ancak, İsviçre Federal Mahkemesi bazı kararlarında, ekonomik güçsüzlüğün, imkânsızlık olduğuna karar vermiştir. Aynı şekilde doktrinde, borçlunun güçsüzlüğünü, ekonomik imkânsızlık olarak değerlendiren yazarlar da bulunmaktadır²³¹.

Kural olarak, know-how sözleşmesinin kurulması aşamasında know-how alan, know-how verenin ekonomik güçsüzlüğü hakkında bilgi sahibi olamayacağından, bu güçsüzlüğün sonuçları, borçlu olan know-how verenin sorumluluğundadır. Bu nedenle, know-how veren, imkânsızlık hükümlerine değil, TBK m. 138 uyarınca, sözleşmenin değişen koşullara uyarlanması hükümlerine başvurulabilir²³².

---

²²⁸ DURAL, M., Borçlunun Sorumlu Olmadığı Sonraki İmkânsızlık, İstanbul 1976, s. 7, 109-110; EREN, (Genel), s. 1043 vd.

²²⁹ TANDOĞAN, H., Türk Mes'uliyet Hukuku, Ankara 2010, s. 396; DURAL, s. 80; SEROZAN, (Borçlar), s. 166-170; EREN, (Genel), s. 1062 vd.; ERBAY, s. 242.

²³⁰ EREN, (Genel), s. 1062 vd.

²³¹ ERBAY, s. 243, Bkz.: 243. Sayfa ve bu sayfadaki 59. dipnot.

²³² EREN, (Genel), s. 1065 vd.; ERBAY, s. 243.

Bunların dışında imkânsızlık, başlangıçtaki ve sonraki imkânsızlık olarak da ikiye ayrılmaktadır. Buna göre ifa, sözleşme kurulmadan önce imkânsız hâle gelirse, başlangıçtaki imkânsızlık oluşur. Sözleşme konusu edimin fiili olarak ifa edilememesi, imkânsızlıktır²³³. Ancak borçlanılan edimin ifasının mümkün olmasına rağmen, TMK m. 2 uyarınca doğruluk ve dürüstlük kuralına göre ifanın talep edilemeyeceği durumlarda, imkânsızlık söz konusu olmaz²³⁴.

Know-how alanının edimi para borcu olduğundan, para borçlarında imkânsızlıktan bahsedilemez. Bu nedenle sonraki ifa imkânsızlığı, know-how sözleşmesinde yalnız know-how verenin edimi bakımından mümkün olabilir²³⁵.

Teorik açıdan, imkânsızlık ve temerrüt birbirinden farklı olmasına rağmen, uygulamada ayırt etmek zor olabilmektedir. Teorik olarak bakıldığında; temerrütte, borç ifa edilebilir nitelikte olmasına rağmen, borçlu borcunu ifa etmez. İmkânsızlıkta ise, edim objektif olarak ifa edilebilir nitelikte olmadığından yerine getirilemez. Bu nedenle, know-how sübjektif anlamda imkânsız ise; yani edimi sadece know-how veren ifa edemiyor ancak üçüncü bir kişi ifa edebilecek durumda ise, imkânsızlık değil, temerrüt hükümleri uygulanır. Aynı şekilde, ifası mümkün olmasına rağmen, sözleşmede beklenen koşulların gerçekleşmediği bir know-how söz konusu ise, imkânsızlıktan bahsedilemez. Bu durumda, edim ifa edilebilir olmasına rağmen ayıplıdır²³⁶.

Yine, ifa edilebilir nitelikte bir know-how olmasına rağmen, kamu yararı için kullanılmaması gerekiyor ise, imkânsızlık söz konusu değildir. Örneğin; know-how kamu sağlığını tehlikeye atacak ürünlerden üretilmiş ve kullanılabilir durumda olsa da, kamu yararı için kullanılmaması gerekmektedir. Bu durumda, know-how kullanılmamasına rağmen, fiilen ifa edilebilir nitelikte olduğundan, imkânsızlık söz konusu olmaz²³⁷.

Know-how, patent gibi önceden tescil edilmiş sınai bir hakkı içerse de, başlangıçtaki ifa imkânsızlığı oluşmaz. Zira know-how ifa edilebilir niteliktedir fakat; üçüncü bir kişinin önceden tescilli bir sınai hakkı bulunduğundan, know-how'ın kullanımı engellenmektedir.

---

²³³ EREN, (Genel), s. 1062 vd.

²³⁴ ERBAY, s. 244.

²³⁵ ERBAY, s. 244.

²³⁶ ERBAY, s. 245-246.

²³⁷ ERBAY, s. 246.

Ancak, hak sahibi üçüncü kişinin izin vermesi ile know-how kullanılabilir hâle gelebileceğinden ve fiilen ifa edilebilir durumda olduğundan, imkânsızlıktan bahsedilemez. Hak sahibi üçüncü kişi, know-how'ın kullanımına izin vermez ise, know-how verenin zapta karşı sorumluluk oluşur²³⁸.

6.1.3.2. Sonraki Kusurlu İfa İmkânsızlığının Şartları

6.1.3.2.1. Bir Sözleşmenin Varlığı

Know-how verenin, sonraki kusurlu ifa imkânsızlığından sorumlu olması için öncelikle, TBK m. 1'e uygun, geçerli olarak kurulmuş bir sözleşmenin varlığı gereklidir. Know-how sözleşmesinin geçerli olabilmesi için, TBK m. 1 uyarınca; tarafların birbirine uygun irade beyanlarının bulunması yeterlidir.

6.1.3.2.2. Sözleşme Konusunun Sonradan İmkânsız Olması

Know-how alanın, TBK m. 112 uyarınca tazminat isteminde bulunabilmesi, sözleşme konusunun imkânsız olmasına bağlıdır. Know-how'ın imkânsızlığı, ifa türüne göre belirlenmelidir. Buna göre, know-how maddi bir şeyde belirmişse örneğin; know-how bir makinede belirmiş ise; yanma, batma ya da çalınma gibi nedenlerle elden çıkması, sonraki objektif ifa imkânsızlığını doğurmaz. Çünkü know-how alana o makine değil, gayri maddi nitelikteki know-how'ın açıklanması borçlanılmıştır. Bu nedenle, know-how'ın makine üzerinde belirmesi, ona parça borcu veya sınırlı cins borcu niteliği kazandırmaz. Makine yani maddi şey, yalnız know-how'ın ifasında bir araçtır²³⁹.

Aynı şekilde know-how, know-how alanın ya da çalışanlarının eğitilmesi ya da sözlü olarak açıklanması ile ifa edilecek ise; ifayı gerçekleştirecek kişinin ancak ölmesi, akıl hastası olması gibi, sürekli ve kesin hâlde ifayı gerçekleştirmesine olanak bulunmadığı durumlarda, imkânsızlık oluşur. Ancak bu durumda ifa, başka biri tarafından gerçekleştirilememelidir.²⁴⁰

---

²³⁸ ERBAY, s. 247.

²³⁹ ERBAY, s. 248.

²⁴⁰ ERBAY, s. 248.

Know-how'ın ifasının imkânsız olması için, imkânsızlık devamlı olmalıdır. İfa belirli bir süre için imkânsız olsa da, sonradan ifa edilebileceği anlaşılıyorsa, imkânsızlıktan değil, temerrüitten bahsedilir²⁴¹.

6.1.3.2.3. Know-How Verenin Kusurlu Olması

Kural olarak, TMK m. 6 uyarınca; kanunda aksine bir hüküm bulunmadıkça, taraflardan her biri, hakkını dayandırdığı olguların varlığını ispatla yükümlüdür. Buna göre, TMK m. 6 ve TBK m. 112 hükümlerine istinaden; imkânsızlık nedeniyle borçtan kurtulmak isteyen know-how veren, kusursuz olduğunu ve ifanın imkânsız olduğunu ispat etmek zorundadır.

6.1.3.2.4. İmkânsızlıktan Bir Zarar Doğması

Kusurlu ifa imkânsızlığından söz edebilmek için gerekli şartlardan bir diğeri de, kusurlu ifa imkânsızlığı nedeniyle, bir zararın doğmasıdır. Söz konusu zarar, müspet zarar yani, imkânsızlık olmasaydı malvarlığının olacağı durum ile imkânsızlık olduktan sonraki mevcut durumu arasındaki farktır²⁴².

6.1.3.2.5. İmkânsızlık ile Zarar Arasında Uygun İlliyet Bağı Bulunması

Son olarak, zarar ile sonraki kusurlu imkânsızlık arasında uygun bir illiyet bağı bulunmalıdır²⁴³.

6.1.3.3. Sonraki Kusurlu İmkânsızlığın Hüküm ve Neticeleri

Sonraki ifa imkânsızlığının hukuki neticesi, borçlunun, yani know-how verenin kusurlu olup olmamasına ve know-how sözleşmesinin konusunun niteliğine bağlıdır. Buna göre TBK m. 112 uyarınca, borçlu know-how veren, ifanın imkânsızlaşmasında kusuru olmadığını ispat etmelidir. Aksi hâlde, know-how alanın müspet zararını gidermekle yükümlüdür. Know-how veren, ifanın imkânsızlaşmasında kusuru olmadığını ispat ederse, TBK m. 136/1 uyarınca, borç sona erer. Cins borçlarında kural olarak, belirlenen cins tamamen yok olmadıkça, ifa imkânsız olmaz. Dolayısıyla, belirlenmiş olan cins var olduğu sürece, know-how verenin ifa yükümlülüğü de devam eder²⁴⁴.

²⁴¹ EREN, (Genel), s. 1062 vd.

²⁴² ERBAY, s. 249.

²⁴³ ERBAY, s. 249.

²⁴⁴ EREN, (Genel), s. 984 vd.

Know-how verenin know-how'ı, ekonomik güçsüzlüğü nedeniyle ifa edememesi durumunda da TBK m. 112 uyarınca, tazminat hükümleri uygulanır. Bu durum aynı zamanda, know-how verenin temerrüde düşmesi sonucunu da doğurur. Bu durumda know-how alan, know-how'ın ifa edilmesini bekleyebileceği gibi, TBK m. 123 ve 125'e dayanan seçimlik haklarını da kullanabilir. Know-how alan temerrüt hükümlerine başvurursa, know-how veren kusursuzluğunu ispat ederek sorumluluktan kurtulabilir. Dolayısıyla, know-how sözleşmesi, hukuki bir sonuç doğurmamış olur. Know-how veren kusursuzluğunu ispat edemezse, know-how alan müspet zararını talep edebilir ya da sözleşmeden dönerek menfi zararının giderilmesini isteyebilir. Müspet zararın talep edilmesi hâlinde, ödenecek tazminat zarar miktarından fazla olamaz²⁴⁵.

Know-how'ın ifasının kısmi olarak imkânsız olması hâlinde, kural olarak know-how veren, ifa edilebilecek kısmın ifasıyla yükümlüdür²⁴⁶. Bu durumda, ifa edilen know-how bedeli, ödenmesi gereken know-how bedelinden düşülür²⁴⁷. Kısmi imkânsızlık sonucu, know-how bütünlüğünü kaybetmişse ve know-how veren tarafından açıklanan know-how, know-how alanın sözleşmeden istediği amaca uygun değilse, tazminat hükümleri uygulanmalıdır²⁴⁸.

Kural olarak, imkânsızlık sonucu oluşan zararın tazmini para ile yapılır ancak istisnai olarak, ifa benzeri bir edim ile de gerçekleştirilebilir. Sözleşme konusu sınırlı cins borcu ise, alacaklı bu cinslerin tazminat olarak verilmesini de isteyebilir. Ancak imkânsızlık know-how sözleşmesinde gerçekleştiği zaman, sadece para ile tazmin edilebilir. Taraflar know-how sözleşmesinde, imkânsızlık da dahil olmak üzere ifa ihlali durumunda ödenecek tazminat miktarını ya da azami tutarı kararlaştırabilirler²⁴⁹.

---

²⁴⁵ ERBAY, s. 250.

²⁴⁶ EREN, (Genel), s. 946 vd.

²⁴⁷ SEROZAN, (Borçlar), s. 155 vd.

²⁴⁸ ERBAY, s. 251.

²⁴⁹ ERBAY, s. 251.

6.1.4. Temerrüt

6.1.4.1. Genel Olarak

Borçlunun temerrüdü, TBK m. 112 ve devamında düzenlenmiştir. Ancak, belirtilen maddelerde temerrüdün tanımı yapılmamış, sadece temerrüt koşulları ve neticesi düzenlenmiştir. Doktrinde temerrüt; know-how alan ya da verenin ifa edilebilir edimini, sözleşmeye aykırı olarak süresinde yerine getirmemesi olarak tanımlanmıştır²⁵⁰. Know-how veren, hem know-how'ın açıklanması ve kullanımına izin vermesi gibi asli edimlerini yerine getirmediğinde hem de yan edimlerini yerine getirmediğinde temerrüde düşer²⁵¹. Know-how'ın ifasının eksikliği, bu alanda uzmanlaşmış bir kişi tarafından tespit edilir. Know-how'ın ifasının belirlenmesinde, know-how alana sağladığı sonuç değerlendirilir²⁵².

6.1.4.2. Temerrüdün Şartları

Temerrüdün şartları, TBK m. 117'de düzenlenmiştir. Buna göre TBK m. 117 uyarınca; muaccel bir borcun borçlusu, alacaklının ihtarıyla temerrüde düşer. Borcun ifa edileceği gün, birlikte belirlenmiş veya sözleşmede saklı tutulan bir hakka dayanarak taraflardan biri usulüne uygun bir bildirimde bulunmak suretiyle belirlemişse, belirtilen günün geçmesiyle; haksız fiilde fiilin işlendiği, sebepsiz zenginleşmede ise zenginleşmenin gerçekleştiği tarihte borçlu, temerrüde düşmüş olur. Ancak sebepsiz zenginleşenin iyiniyetli olduğu hâllerde, temerrüt için bildirim şarttır.

Buna göre, know-how verenin temerrüdü için gerçekleşmesi gereken altı şart bulunmaktadır. İlk şart; geçerli olarak kurulmuş bir know-how sözleşmesinin varlığıdır. İkinci olarak ise, muaccel bir borç olabilmesi için, öncelikle sözleşme konusu know-how ifa edilebilir nitelikte olmalıdır. Know-how ifa edilemiyor ise, temerrüt hükümleri gerçekleşmez. Bu durumda, know-how veren kusurlu ise, sadece TBK m. 112 uyarınca tazminat hükümleri uygulanır²⁵³. Objektif imkânsızlık, hem temerrüde düşmeyi engeller hem de var olan temerrüt hâlini sonlandırır²⁵⁴.

---

²⁵⁰ TEKİNAY/ AKMAN/ BURCUOĞLU/ ALTOP, s. 911; TANDOĞAN, (Mesuliyet), s. 468-469; EREN, (Genel), s. 1117 vd.; İNAN, A. N., Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 4. Baskı, Ankara 2014, s. 617-618.

²⁵¹ EREN, (Genel), s. 1117 vd.

²⁵² ERBAY, s. 253.

²⁵³ ERBAY, s. 253.

²⁵⁴ SEROZAN, (Borçlar), s. 168.

Doktrinde savunulan bir görüş; sürekli edimin ifa edilmemesinin temerrüt değil, imkânsızlık hükümleri doğuracağı yönündedir²⁵⁵. Know-how verenin asli edimlerinden biri olan, know-how'ın kullanımına rıza gösterme de sürekli bir edimdir. Bu görüşe göre, know-how veren, know-how'ın kullanımına izin vermez ise, sürekli edim nedeniyle ifa gerçekleşmeyeceğinden temerrüt hükümlerinin değil, imkânsızlık hükümlerinin uygulanması gerekmektedir. Ancak ERBAY, bu görüşe katılmamakta ve sürekli edim olsa da, bu durumda TBK m. 112'ye temerrüt hükümlerinin uygulanması gerektiği görüşündedir. Biz de ERBAY'ın görüşüne katılmaktayız²⁵⁶.

Geçerli bir know-how sözleşmesinin varlığı ve ifa edilebilir bir know-how olduktan sonra gereken üçüncü şart ise borcun, yani know-how'ın muaccel olmasıdır. Alacaklının borçludan, borcunu talep ve dava etme hakkına, muacceliyet denilmektedir²⁵⁷. Konumuz için önemli olduğundan, muacceliyet ile ifa edilebilirliğin farklı kavramlar olduğunu belirtmek gerekir. Zira, borç ifa edilebilir nitelikte olmasına rağmen, henüz muacceliyet tarihi gelmemiş olabilir. Bu durumda, know-how ifa edilebilir hâlde olmasına rağmen, muacceliyet gerçekleşmemiş ise, know-how veren temerrüde düşmüş olmaz²⁵⁸.

Know-how'ın muacceliyet anı, taraflarca sözleşmede kararlaştırılır. Ancak sözleşmede muacceliyet zamanı belirtilmemiş ise; sözleşme yorumlanır, durum ve koşullar değerlendirilerek muacceliyet anı tespit edilir. Tüm bunlara rağmen muacceliyet anı tespit edilemiyor ise, TBK m. 90 uyarınca; borç, doğumu anında muaccel olur²⁵⁹.

Know-how verenin temerrüde düşmesi için gereken dördüncü şart, know-how'ın ifasından kaçınma hakkının bulunmamasıdır. Buna göre, know-how verenin TBK m. 97 ve 98 uyarınca; know-how'ın ifasını gerçekleştirilmeme hakkı varsa, temerrüde düşmez. Bahse konu maddelerdeki def'i hakkının varlığı yeterli olmadığından, hâkimin konuyu re'sen değerlendirebilmesi için know-how veren, def'i öne sürmelidir. Buna göre know-how veren, ödemezlik def'inde bulunmuş ise, know-how alan kendi edimini ifa etmedikçe ya da ifaya hazır olduğunu bildirmedikçe, temerrüt oluşmaz. Ancak know-how alan üzerine düşeni

---

²⁵⁵ SEROZAN, (Borçlar), s. 163 vd.; ERBAY, s. 253.

²⁵⁶ EREN, (Genel), s. 1119-1120; ERBAY, s. 253.

²⁵⁷ TANDOĞAN, (Mes'uliyet), s. 470; İNAN, s. 618; TEKİNAY/ AKMAN/ BURCUOĞLU/ ALTOP, s. 911-912.

²⁵⁸ EREN, (Genel), s. 1120.

²⁵⁹ EREN, (Genel), s. 1120.

gerçekleştirdikten sonra, know-how veren borcunu ifa etmez ise, temerrüde düşer. Know-how veren zamanaşımı defî'nde bulunmuş ise, zamanaşımı koşulları gerçekleştiği takdirde, temerrüt hiçbir şekilde oluşmaz²⁶⁰.

Know-how alanın ifaya katılmasının gerekli olduğu hallerde, ifaya katılmaz ve temerrüde düşerse, know-how veren için temerrüt hükümleri gerçekleşmez. Zira know-how veren, know-how alan ifaya katılmadığı ve temerrüde düştüğü için, know-how'ı ifa edememiştir. Bu durumda alacaklının temerrüdü, borçlunun temerrüdünü sona erdirir²⁶¹.

Beşinci şart, know-how verene ihtar çekilmiş olmasıdır. Alacaklının, borçluyu borucunu ödemesi için davet etmesine, ihtar denmektedir. Bu durumda borçlunun temerrüdünün gerçekleşmesi için know-how alanın, borç muaccel olduktan sonra, sözleşmeye uygun ve şüpheye yer bırakmayacak şekilde, borcunu ifa etmediği takdirde oluşacak sonuçlar da belirtilerek, know-how verene borcunu ödemesi için ihtar çekmesi gerekir. Ancak know-how sözleşmesi belirli vadeli yapılmış ise, ihtar gerekli değildir²⁶².

Son olarak, know-how verenin temerrüdü için kusuru aranmaz. Know-how veren kusurlu ya da kusursuz olarak, borç muaccel olduğunda edimini ifa etmez ise, temerrüde düşer.²⁶³

6.1.4.3. Temerrüdün Hüküm ve Sonuçları

6.1.4.3.1. Gecikme Tazminatı

Know-how veren temerrüde düşse de, know-how alan her zaman know-how'ın ifasını isteyebilir. Zira, sözleşmenin öncelikli amacı ifadır. Bunun dışında know-how alan, ifa haricinde, uğradığı gecikme tazminatı gibi başka zararları da know-how verenden isteyebilir²⁶⁴.

Çalışmamızda öncelikle, know-how alanın gecikme tazminatı talep edebilmesinin şartları belirtildikten sonra, gecikme zararının kapsamı açıklanacaktır.

---

²⁶⁰ ERBAY, s. 255-256.

²⁶¹ ERBAY, s. 256.

²⁶² EREN, (Genel), s. 1120-1124.

²⁶³ ERBAY, s. 257.

²⁶⁴ EREN, (Genel), s. 1126 vd.; ERBAY, s. 258.

Buna göre, gecikme tazminatı istenebilmesi için gerçekleşmesi gereken bazı şartlar bulunmaktadır. Bu durumda öncelikle, bir zarar meydana gelmiş olmalıdır²⁶⁵. Bu zarar, ifa gecikmeseydi malvarlığının olacağı durum ile ifa geciktiği için malvarlığının mevcut durumu arasındaki farkı ifade eder²⁶⁶.

TBK m. 50 uyarınca; know-how alan, ifanın gecikmesi nedeniyle uğradığı zararı ve zararın miktarını ispat etmelidir. Bu miktar, know-how verenin temerrüde düşmesinden sonra gerçekleşen zarar miktarıdır. Dolayısıyla know-how alan, know-how verenin temerrüdü için yapılacak ihtar masraflarından kendisi sorumludur²⁶⁷.

Gecikme tazminatı için gereken bir diğer şart ise, ifanın gecikmesi ile meydana gelen zarar arasında uygun illiyet bağının olmasıdır²⁶⁸. Uygun illiyet bağı mevcut değilse, zararlar talep edilemez. Bu nedenle know-how alan, zararın uygun illiyet bağı içerisinde olduğunu ispat etmelidir²⁶⁹.

Son olarak, know-how verenin gecikme tazminatından sorumlu olması için, kusurlu olması gerekir²⁷⁰. Fakat know-how veren TBK m. 112 uyarınca; kusurlu olmadığını ispat ederse, temerrüde düşmekten kurtulur. Know-how veren kusurlu ise, TBK m. 51'e istinaden; tazminat miktarının belirlenmesinde, kusurun ağırlığı ve mevcut durum dikkate alınır. Kural olarak, TBK m. 146 uyarınca; asli edim olan know-how ve gecikme tazminatı, on yıllık zamanaşımına tabidir. Ancak know-how alanın, zamanaşımı süresi içerisinde bahse konu edim ve gecikme tazminatını talep edip edemeyeceğini, TMK m. 2 gereği doğruluk ve dürüstlük kuralı belirler²⁷¹.

Yukarıda gecikme tazminatının koşulları açıklandıktan sonra, şimdi gecikme zararının kapsamına nelerin dahil olduğu belirtilecektir. Buna göre;

---

²⁶⁵ TANDOĞAN, (Mesuliyet), s. 482; TEKİNAY/ AKMAN/ BURCUOĞLU/ ALTOP, s. 920-924; EREN, (Genel), s. 1130.

²⁶⁶ EREN, (Genel), s. 1130-1131.

²⁶⁷ ERBAY, s. 258.

²⁶⁸ EREN, (Genel), s. 1132.

²⁶⁹ ERBAY, s. 258.

²⁷⁰ TANDOĞAN, (Mesuliyet), s. 482; EREN, (Genel), s. 1132.

²⁷¹ ERBAY, s. 259.

- Know-how verenin, edimin ifasında gecikmesi nedeniyle, know-how alanda bir kazanç kaybı meydana gelir. Know-how alan, know-how zamanında ifa edilseydi elde edeceği kazançtan mahrum kalmaktadır²⁷². Ancak know-how alan, bu mahrumiyetin oluştuğunu ve miktarını ispat etmelidir²⁷³.
- Kural olarak, edim zamanında ifa edilmezse, edimin değeri düşer²⁷⁴. Örneğin; know-how alan, know-how'ı üçüncü bir kişiye devredecekse ancak, gecikme nedeniyle artık devretme olanağı kalmadıysa, ortada bir değer kaybı mevcuttur. Sır niteliğindeki know-how'ın, gecikme nedeniyle artık rekabet avantajını yitirmesi de değer kaybı teşkil eder. Ancak bu zarar, temerrüt nedeniyle oluşmalıdır. TMK m. 6 uyarınca; know-how alan bu zararını ispatla yükümlüdür. Know-how veren, know-how'ın süresinde ifa edilse bile, bu zararın doğacağını ispat ederek, sorumluluktan kurtulabilir. Temerrüt nedeniyle know-how'da değer kaybı oluşması ile know-how'ın doğrudan zarar görmesi ayrı değerlendirilmelidir. Değer kaybı, gecikme tazminatı kapsamında ele alınırken; zarar görme, kazadan sorumluluk kapsamında değerlendirilmelidir²⁷⁵.
- Know-how verenin temerrüdü, know-how alanın üçüncü kişilere karşı temerrüde düşmesi veya yükümlülüklerini ifa edememesi sonucunu doğurabilir. Bu nedenle doğan zararlar da gecikme tazminatı kapsamındadır. Dolayısıyla, know-how alanın temerrüt nedeniyle ödediği her türü tazminat ve cezai koşul, bu kapsamda ele alınmalıdır²⁷⁶.
- Üçüncü kişiden avantajlı alınacak bir edim, temerrüt nedeniyle avantajsız hâle gelmiş ya da yüksek bir meblağ ile elde edilmiş ise, bu zarar gecikme tazminatı kapsamında değerlendirilmelidir. Know-how alanın, imalatta kullanacağı hammadde fiyatının artması, buna bir örnektir²⁷⁷.

---

²⁷² EREN, (Genel), s. 1132 vd.

²⁷³ ERBAY, s. 259.

²⁷⁴ EREN, (Genel), s. 1136 vd.

²⁷⁵ ERBAY, s. 259-260.

²⁷⁶ ERBAY, s. 260.

²⁷⁷ ERBAY, s. 260.

- Temerrüt nedeniyle yapılan ek masraflar da gecikme tazminatı kapsamındadır. Örneğin; imalat gereçlerinin temerrüt nedeniyle yeniden düzenlenmesi, kiralanması, planlanması vb. her türlü masraf bu kapsamdadır²⁷⁸.
- İhtar ve takip masrafları da, gecikme tazminatı kapsamında değerlendirilir²⁷⁹.

6.1.4.3.2. Kazadan Sorumluluk

TBK m. 119 uyarınca; temerrüde düşen borçlu, beklenmedik hâl sebebiyle doğacak zarardan sorumludur. Borçlu, temerrüde düşmekte kusuru olmadığını ya da borcunu zamanında ifa etmiş olsaydı bile beklenmedik hâlin ifa konusu şeye zarar vereceğini ispat ederek bu sorumluluktan kurtulabilir.

O hâlde know-how veren, kusurlu şekilde temerrüde düşmüş ise ve temerrüt esnasında, know-how kaza sonucu telef olmuşsa, bu zarardan sorumlu olur. Bu durumda, temerrüt sırasında know-how'ın tamamen ya da kısmen yok olması ve TBK m. 119'daki hâlin gerçekleşmesi durumunda, know-how verenin sorumluluktan kurtulamaması gerekmektedir. Zira know-how veren, temerrütte kusuru olmadığını ya da süresinde ifa etseydi de, bu zararın gerçekleşeceğini ispat ederek sorumluluktan kurtulur²⁸⁰.

Doktrinde bir görüş, know-how maddi bir şeyde belirmiş ise ve know-how veren temerrüde düşmüş ise, bu maddi şeyin uğradığı zarardan veya kazadan sorumlu olacağını öne sürmektedir. Ancak maddi bir şeyde beliren know-how ile ilgili olarak ERBAY, know-how sözleşmesinde TBK m. 119 kapsamında kazadan sorumluluk hükümlerinin uygulanmayacağı görüşündedir. Çünkü her ne kadar know-how reçete ya da makine gibi maddi bir şey üzerinde belirse de, know-how verenin ifa etmesi gereken bu maddi şey değil, know-how'ın kendisidir. Zira know-how, bu maddi şeyin kendisi değildir; sadece maddi şey üzerinde oluşmuştur. Yani, bu maddi şey know-how değil, know-how içeren bir ifa aracıdır. Örneğin; reçetede belirmiş bir know-how var ise, reçete yalnız know-how'ın ifası için bir araç konumundadır, know-how'ın kendisi değildir. Dolayısıyla ERBAY, maddi bir şey için uygulanması gereken TBK m. 119 hükmünün, maddi bir şey üzerinde beliren know-how

---

²⁷⁸ ERBAY, s. 260.

²⁷⁹ ERBAY, s. 260.

²⁸⁰ ERBAY, s. 260.

için uygulanamayacağı görüşündedir. Bu hüküm yalnız, know-how'ın üzerinde belirlediği şeyin, örneğin bir makinenin, uğradığı zarardan kimin sorumlu olduğunun tespit edilmesinde uygulanır. Bu durumda, know-how veren kusursuz olduğunu ispat etmedikçe, maddi şeyin kaza sonucu oluşan zararını karşılamakla yükümlüdür. Bunun yanında, kaza borç ilişkisini sona erdirmeyeceğinden, know-how veren, kaza durumunda da know-how'ı ifayla yükümlüdür. Sonuç olarak, TBK m. 119/2'de belirtilen sorumluluktan kurtulabilme hükümleri, maddi bir şey üzerinde beliren know-how sözleşmesinde uygulanmamalı; sadece zarara kimin katlanacağı hususu tespit edilmelidir.

6.1.4.3.3. Know-How Veren TBK m. 123 ve 125 Kapsamında Sorumluluğu

TBK m. 125 uyarınca, karşılıklı borç yükleyen sözleşmelerde seçimlik hakların know-how sözleşmesine uygulanabilmesi için; iki tarafa borç yükleyen bir sözleşmenin varlığı, borçlunun temerrüde düşmesi ve TBK m. 123 uyarınca, ifa için ek bir süre verilmiş olması gerekir²⁸¹. Ek süre, bizzat know-how alan tarafından verilebileceği gibi, hâkimden de uygun bir süre verilmesi istenebilir. Know-how verene ek süre verilmesi, know-how sözleşmesindeki birincil yükümlülüklerin ikincil hâle gelmesi açısından zorunluluktur.²⁸²

Know-how verene ek süre verilmesi, hukuki bir işlem niteliğinde değildir. Zira know-how alan ek süre ile, hukuki bir ilişki kurma, değiştirme veya ortadan kaldırmayı hedeflemez²⁸³. TBK m. 123 uyarınca ek süre, gecikmiş ifanın belirtilen süre içerisinde yapılması talebidir. Ek süre, ihtar ile beraber verilebilir²⁸⁴. Ancak ek süre ile ihtar birbirlerinden farklıdır. Ek süre, ifasında geciken know-how verenin edimini yerine getirmesi için son taleptir. İhtar ise, know-how borcunun vadesini belirtir²⁸⁵.

Ek süre, kesin bir vade belirtilerek verilebileceği gibi, belirli bir süreci de ifade edebilir. Belirli bir zaman diliminde, örneğin bir ay içerisinde ifa edilmesi için ek süre verilmiş ise sürenin başlangıcı, iradenin yorumu ile belirlenir. İfa süresinin kesin olarak belirlenmiş olması gerekmektedir²⁸⁶.

---

²⁸¹ OĞUZMAN, K./ ÖZ, T., Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 16. Baskı, İstanbul 2017, s. 459 vd.; EREN, (Genel), s. 1109 vd.

²⁸² ERBAY, s. 262.

²⁸³ ERBAY, s. 262.

²⁸⁴ EREN, (Genel), s. 1138 vd.

²⁸⁵ ERBAY, s. 262-263.

²⁸⁶ ERBAY, s. 263.

Ek süre verilmesi, herhangi bir özel şekle tabi değildir²⁸⁷. Ek süre, ifaya uygun olmalıdır. Ek sürenin ifaya uygun olup olmadığı, her somut olayın özelliğine göre tespit edilir ve her iki taraf için de uygun olup olmadığı değerlendirilmelidir²⁸⁸.

Ek süre sadece, know-how verenin temerrüde düşmesinden sonra verilebilir. Dolayısıyla, know-how verenin temerrüdü için bir ihtar süresi mevcut ise, bu süre sonunda temerrüde düşüleceğinden, ancak bu süre sonunda ek süre verilebilir. Ek süre, edimin talep edilebileceği süre, yani zamanaşımı ile sınırlıdır²⁸⁹.

TBK m. 124'de süre verilmesini gerektirmeyen durumlar belirtilmiştir. Bu istisnai durumların gerçekleşmesi hâlinde, know-how verene ek süre verilmeden, TBK m. 125'deki seçimlik haklar kullanılabilir²⁹⁰.

Know-how veren know-how'ı, ek süre içerisinde yerine getirirse, know-how alan bu ifadan kaçınmaz²⁹¹. Bunun yanında, know-how alan edimini ek süre içerisinde yerine getirdiğinden, temerrüt sonuçlarına katlanmaz²⁹².

Know-how veren edimini, verilen ek süre içerisinde ifa etmez ise, TBK m. 125 uyarınca; know-how alanın üç seçimlik hakkı doğar. Buna göre know-how alan, gecikmiş ifanın yerine getirilmesini ve gecikme tazminatını talep edebilir. Bunun yerine ifadan vazgeçip, müspet zararın ödenmesini de isteyebilir. Üçüncü olarak ise, know-how sözleşmesinden dönerek menfi zararın giderilmesini talep edebilir.

Know-how alan seçim hakkını kullandıktan sonra, know-how verenin icazeti olmadan geri alamaz. Know-how alan, geciken ifadan vazgeçer ise, derhal know-how verene bildirmelidir. Know-how alan bu hakkı için derhal bildirimde bulunmaz ise, seçim hakkını kaybeder²⁹³. Doktrinde know-how alanın, derhal geciken ifadan vazgeçtiğini bildirmesine rağmen, seçimlik hakkını daha sonra kullanıp kullanamayacağı tartışma konusudur²⁹⁴.

---

²⁸⁷ KILIÇOĞLU, s. 886.

²⁸⁸ ERBAY, s. 263.

²⁸⁹ ERBAY, s. 264.

²⁹⁰ KILIÇOĞLU, s. 889.

²⁹¹ ERBAY, s. 264.

²⁹² KILIÇOĞLU, s. 886 vd.

²⁹³ ERBAY, s. 264.

²⁹⁴ SEROZAN, (Borçlar), s. 170.

Seçimlik hakların; TMK m. 2 uyarınca, doğruluk ve dürüstlük kuralı ile sınırlı olması koşulu ile sonradan kullanılabilceği görüşündeyiz.

Know-how alan, geciken ifadan vazgeçtiğini know-how verene bildirirse, müspet zararının giderilmesini talep edebilir. Bunun dışında, know-how sözleşmesinden dönerek menfi zararının karşılanmasını da isteyebilir. Müspet zarar, know-how verenin temerrüde düşme anına göre tespit edilir. Çoğunlukla, know-how alanın uğradığı kazanç kaybı da bu kapsamdadır. Fakat know-how alan, seçimlik hak olarak ifadan vazgeçmeyi seçtikten sonra, ifadan vazgeçtiği için yoksun kalınan kazancı talep edemez²⁹⁵.

6.1.4.3.4. Know-How Sözleşmesinin Gereği Gibi İfa Edilmemesi

Know-how sözleşmesinin gereği gibi ifa edilmemesi, know-how'ın ifa edilse de sözleşmeye uygun olmaması şeklinde açıklanabilir. Yani; know-how sözleşmesinin konusu, tarafları, ifa yeri ve zamanı sözleşmeye uygun değil ise, gereği gibi ifa edilmemesinden söz edilir. Gereği gibi ifa etmeme; kötü ifa, yan yükümlülüklerin ve kaçınma yükümlülüğünün ihlalini içerir. Çalışmamızın konusu bakımından, ifa edilmiş know-how'ın nitelik olarak ayıplı olmasına kötü ifa denir²⁹⁶.

Know-how verenin yükümlülükleri kısmında ayıplı ifa hâli açıklandığından, bu kısımda sadece kaçınma yükümlülüğü ve yan yükümlülüklerle aykırılık durumunda oluşacak sorumluluk hâli ele alınacaktır.

Sözleşme gereği know-how veren, know-how alanın know-how'ı kullanmasına izin vermekle yükümlüdür. Bu yükümlülük, kaçınma (katlanma) yükümlülüğü niteliğinde olduğundan²⁹⁷, aykırılık hâlinde TBK m. 113 uyarınca; ihlalin doğurduğu zararı gidermekle yükümlüdür.

Diğer yandan, know-how sözleşmesinden doğan yan yükümlülükler ise, TMK m. 2'ye dayanan, ifaya yardımcı ve koruma yükümlülüklerini ifade etmektedir. Buna göre ilk olarak,

---

²⁹⁵ ERBAY, s. 265.

²⁹⁶ EREN, (Genel), s. 1072 vd.

²⁹⁷ ERBAY, s. 266.

ifaya yardımcı yan yükümlülükler, know-how sözleşmesine uygun ifa yapılmasını sağlar. Aydınlatma yükümlülüğü, ifaya yardımcı yan yükümlülükler kapsamındadır. Buna göre know-how veren, sözleşmenin amacını ve know-how verenin bu konuyla ilgili bilgisini göz önünde bulundurarak, know-how alanı aydınlatmakla yükümlüdür. Aksi hâlde know-how veren, gereği gibi ifa etmeme nedeniyle sorumlu olmaktadır²⁹⁸.

İfaya yardımcı yan yükümlülükler, know-how'ın ifasından sonra da geçerli olduğundan know-how veren, know-how alanın ifa menfaatini zedelememeli, zarar verecek her hâlden kaçınmalıdır²⁹⁹. Gizli bir know-how'ın know-how veren tarafından açıklanması ya da koruyucu tedbirlerin alınmaması, know-how alanın ifa menfaatinin zedelenmesine bir örnektir³⁰⁰.

Taraflarca yalnız know-how sözleşmesinin kararlaştırılması durumunda, üçüncü kişi (diğer know-how alan) know-how'ı açıklar ya da koruyucu tedbirleri almaz ise know-how alan, know-how veren ve üçüncü kişiye karşı, TBK m. 49 uyarınca tazminat yoluna gidebilir.

İkinci olarak, koruma yükümlülüklerinde ise borçlu, alacaklının kişilik ve malvarlığını korumakla yükümlüdür. Bu durumda know-how alan ve veren, yükümlülüklerini yerine getirmezlerse, hem TBK m. 112³⁰¹ hem de m. 49 uyarınca, tazminat ödemekle yükümlü olurlar³⁰². Know-how sözleşmesinde, ifanın gereği gibi yapılmadığını iddia eden taraf, bunu ispatla yükümlüdür. Yan yükümlülükler asli edim yükümlülüklerinden bağımsız olarak talep edilemediğinden kural olarak, TBK m. 112 uyarınca, müspet zararın tazmini talep edilir. Ancak, TBK m. 125'in kıyasen uygulanması nedeniyle doktrinde, sözleşmenin esaslı olarak ihlal edilmesi hâlinde, borçlunun kusuru aranmadan, know-how sözleşmesinden dönülebileceği savunulmaktadır³⁰³.

---

²⁹⁸ ERBAY, s. 266-267.

²⁹⁹ EREN, (Genel), s. 1076.

³⁰⁰ ERBAY, s. 267.

³⁰¹ ERBAY, s. 268.

³⁰² EREN, (Genel), s. 1077.

³⁰³ ERBAY, s. 268-269.

6.2. KNOW-HOW SÖZLEŞMESİNİN SONA ERMESİ

6.2.1. Genel Olarak

Know-how sözleşmesinin sona ermesi incelenirken öncelikle, kısaca borç ilişkisini sona erdiren sebepler ve dar anlamda borcu sona erdiren sebeplere değinilmesi gerekmektedir. Borç ilişkisini sona erdiren sebepler; ifa, bozma, dönme, iptal, fesih ve geri almadır³⁰⁴. Dar anlamda borcu sona erdiren sebepler ise; ibra, borçlu ve alacaklı sıfatının birleşmesi, zamanaşımı, takas, tecdit (yenileme), borçlunun sorumlu olmadığı sonraki imkânsızlıktır. Dolayısıyla, dar anlamda borcun sona ermesi ile borç ilişkisinin sona ermesi birbirinden ayrı ele alınmalıdır³⁰⁵.

Dar anlamdaki borcu sona erdiren sebepler, know-how sözleşmesinde özel bir önem taşımamaktadır. Ancak, borç ilişkisini sona erdiren sebeplerden dönme ve fesih, önemli bir yere sahiptir³⁰⁶. Bu nedenle, know-how sözleşmesinin ani edimli bir sözleşme olması da göz önünde bulundurularak, ağırlıklı olarak dönme ve fesih üzerinde durulacaktır.

6.2.2. Sözleşmenin Feshi

Kanun koyucu feshi tanımlamamıştır. Ancak doktrinde fesih; sürekli borç ilişkisi taşıyan sözleşmelerde, taraflardan birinin varması gerekli ve bozucu yenilik doğuran hak niteliğindeki fesih hakkını kullanarak, borç ilişkisini tek taraflı ve ileriye etkili şekilde sona erdirilmesi olarak tanımlanmıştır³⁰⁷. Feshin hüküm ve netice doğurabilmesi için, fesih beyanının karşı tarafa varması gerekli ve yeterlidir; diğer tarafın bu beyanı öğrenmesi gerekmez. Dolayısıyla, feshin geçerliliği, karşı tarafın kabulüne bağlı değildir.

Bir borç ilişkisinin fesih nedeniyle sona ermesi için; mevcut bir sürekli borç ilişkisi, fesih hakkına sahip tarafın fesih ile ilgili irade beyanı ve bir fesih nedeninin varlığı aranmaktadır. Buna göre, bir borç ilişkisinin fesih nedeniyle sona ermesi için sürekli bir borç ilişkisinin var olması gerekmektedir. ERBAY'a göre, know-how sözleşmesi sürekli bir

³⁰⁴ TEKİNAY/ AKMAN/ BURCUOĞLU/ ALTOP, s. 984; EREN, (Genel), s. 1287.

³⁰⁵ EREN, (Genel), s. 1293 vd.; ERBAY, s. 269.

³⁰⁶ ERBAY, s. 270.

³⁰⁷ EREN, (Genel), s. 1289 vd.; TEKİNAY/ AKMAN/ BURCUOĞLU/ ALTOP, s. 965-967; ERBAY, s. 270.

borç ilişkisi olmayıp, ani edimli bir borç ilişkisidir. Bu durumda, kural olarak know-how sözleşmesi, fesih ile sona ermemektedir³⁰⁸. Know-how sözleşmeleri çoğunlukla, uygulamada belirli süreli olarak düzenlendiğinden, belirsiz süreli know-how sözleşmelerine sık rastlanmaz. Ancak doktrinde, istisnai olmakla birlikte belirsiz süreli know-how sözleşmeleri olduğundan, olağan fesih hakkının kullanılabilceğini savunan görüşler de bulunmaktadır³⁰⁹.

Fesih ile borcun sona erdirilmesi ancak, sürekli borç ilişkisi niteliği taşıyan dar anlamdaki know-how sözleşmeleri için geçerli olabilir. Buna göre olağan fesih; kanunun, herhangi bir borca aykırılık ya da ifa güçlüğü aramaksızın, belirsiz süreli sözleşmelerde, taraflara tanıdığı fesih hakkının kullanılması olarak değerlendirilebilir³¹⁰.

Know-how sözleşmesi belirli süreli ise, süre sonunda sözleşme kendiliğinden sona erer. Sözleşme belirsiz süreli ise, kural olarak, tarafların anlaşması ile sözleşme sona ermektedir. Dolayısıyla, tarafların anlaşamama ve oluşabilecek uyuşmazlıklara karşı önlem olarak, tarafların sözleşmede süreyi açıkça belirlemeleri isabetli olacaktır. Sonuç olarak, istisnai de olsa, belirsiz süreli sözleşmeler bulunduğundan, tarafların sözleşmeyi olağan ya da olağanüstü fesih ile sona erdirebileceği kabul edilmelidir³¹¹.

6.2.3. Sözleşmeden Dönme

Kanunda dönme hakkı tanımlanmamıştır. Doktrinde ise dönme, hem borç ilişkisini sonlandıran dönme hakkına ilişkin irade beyanını hem de bu beyan sonucunda oluşan hukuki durumu ifade etmektedir³¹².

Dönme hakkı; karşılıklı borç yükleyen sözleşmelerde, mevcut edim yükümlülüğünü sona erdiren, ifa edilmiş olan edimlerin iadesi borcunu doğuran, varması gerekli ve şekle tabi olmayan, yenilik doğuran bir hak olarak tanımlanabilir. Dolayısıyla dönme hakkı, inşai hakların kullanılmasına ilişkin kurallara bağlıdır³¹³.

---

³⁰⁸ ERBAY, s. 270-271.

³⁰⁹ ÖĞÜZ, s. 160.

³¹⁰ ÖĞÜZ, s. 159.

³¹¹ ERBAY, s. 272.

³¹² ERBAY, s. 273.

³¹³ TUTAR, Elce, Dönme Cezası, 1. Baskı, 2016 Ankara, s. 6-8 ; ERBAY, s. 274.

Dönme beyanı, hukuki işlem benzeri bir irade beyanıdır. Dönme beyanından sonra oluşan hukuki netice, taraf iradelerine değil, kanuna dayanmaktadır. Ancak bu kanunilik, dönme beyanının taraf iradelerine dayanmasına engel teşkil etmez³¹⁴.

İki tarafa borç yükleyen sözleşmelerde olduğu gibi, know-how sözleşmesinde edimler, değişim (“sinallagma”) ilişkisi içerisinde. Know-how sözleşmesinin edimleri arasında, taraflarca sağlanmış bir denge bulunmaktadır. Bu denge bozulur ise dönme, edimlerin dengesinin düzelmesini sağlar³¹⁵. Dönme beyanı sonucu dönen tarafın, kendi edimi ile bağlılığı kalmaz ve menfi tazminat talebinde bulunabilir. Bu sayede edimler arası denge yeniden kurulur. Dönme hakkına sahip taraftan, edim dengesinin bozulmasına rağmen, sözleşme ile bağlı kalması beklenemez. Bu durumda sözleşmeden dönme, dönme hakkına sahip tarafa, kendi yükümlülüğünden kurtulma olanağı tanır³¹⁶.

Yine, iki tarafa borç yükleyen sözleşmelerde olduğu gibi, know-how sözleşmesinde; borçlunun temerrüdü hâlinde alacaklı, alacaklının temerrüdü hâlinde ise borçlu sözleşmeden dönebilir. Aynı şekilde, sözleşme konusu know-how’ın ayıplı olması durumunda da know-how alan, sözleşmeden dönme hakkına sahiptir³¹⁷.

Know-how sözleşmesinden dönülebilmesi için, öncelikle taraflar arasında mevcut bir know-how sözleşmesi bulunmalıdır. Sonrasında ise, sözleşme taraflarından birinin temerrüde düşmesi veya know-how alanın, ayıplı ifa sebebiyle sözleşmeden dönme hakkının bulunması gerekir. Dönme hakkı, karşı tarafın kusuruna bağlı değildir. Karşı taraf kusursuz olsa da dönme hakkı kullanılabilir³¹⁸.

Doktrinde, dönme beyanının sözleşmenin geçerliliğine etkisi ile ilgili farklı görüşler bulunmaktadır. Ancak çalışmamızda, klasik görüş ve baskınlık kazanan yeni görüş incelenecektir.

---

³¹⁴ ERBAY, s. 274.

³¹⁵ SEROZAN, (Dönme), s. 40-41.

³¹⁶ ERBAY, s. 274.

³¹⁷ EREN, (Genel), s. 1290; ERBAY, s. 274.

³¹⁸ ERBAY, s. 274.

Klasik görüŖe göre sözleşme ilişkisi, dönme beyanı ile birlikte geçmişe etkili şekilde, taraflar arasında sözleşme kurulmamış gibi ortadan kalkmaktadır. Buna göre, dönme iradesinin açıklanması ile birlikte, ifa edilmemiş edim yükümlülükleri sona erer; ifa edilmiş edimlere ise sebepsiz zenginleşme hükümleri uygulanır³¹⁹.

Doktrinde baskın görüş olan yeni görüşe göre ise, sözleşme ilişkisi dönme ile ortadan kalkmaz. İfası yapılmamış edimler sona erer. İfa edilmiş edimler ise, sözleşme ilişkisi dahilinde geri verme borcu doğar³²⁰.

TBK m. 125 uyarınca; sözleşmeden dönme hâlinde taraflar, karşılıklı olarak ifa yükümlülüğünden kurtulurlar ve daha önce ifa ettikleri edimleri geri isteyebilirler. Bu durumda öncelikle, sözleşmeden dönme beyanı ile birlikte, borçlu, ifa etmek zorunda olduğu birincil yükümlülüklerinden kurtulur. Yani know-how verenin, know-how'ı ifa etme yükümlülüğü sona ermekte; know-how alan ise, bedel ödeme yükümlülüğünden kurtulmaktadır³²¹. TBK m. 125'e göre dönme beyanı, sözleşmenin hiç kurulmamış gibi bir etki yaratması sonucunu doğurur. İkinci olarak ise, dönme beyanının geriye etkili netice doğurması sonucu, önceden ifa edilen edimlerin geri verilmesi istenebilir.

Know-how alanın, know-how için ödediği bedeli karşı taraftan talep edip edemeyeceği, know-how verenin know-how'ı ifa edip etmemesine göre tespit edilir. Know-how ifa edilmemiş olmasına rağmen, ifa bedeli ödenmiş ise, know-how alan ödediği ifa bedelini faizi ile birlikte isteyebilir³²².

Know-how sözleşmesinden dönme ile birlikte, tespit edilmesi gereken birkaç durum ortaya çıkmaktadır. Buna göre, know-how sözleşmesinde, dönme sonrasında know-how'ın, know-how alan tarafından kullanılıp kullanılmayacağı önemli bir konudur. Buna göre kural olarak, sözleşmeden dönüldüğünde, sözleşme konusu karşı tarafa iade edilir. Ancak sözleşme konusu know-how, gayri maddi nitelikte olduğundan, iade edilememektedir. Bu durumda taraflar arasındaki edim dengesi, menfi zararın giderilmesi ve tazminat yoluyla

---

³¹⁹ TANDOĞAN, (Mesuliyet), s. 504; SEROZAN, (Dönme), s. 61 vd.; EREN, (Genel), s. 1051 vd 1147 vd., 1290-1291.

³²⁰ SEROZAN, (Dönme), s. 68 vd.; EREN, (Genel), s. 1051 vd, 1290-1291.

³²¹ BUZ, V., Borçlunun Temerrüdünde Sözleşmeden Dönme, Ankara 1998, s. 152 vd.

³²² EREN, (Genel), s. 1051 vd., 1147 vd., 1290-1291.

yeniden sağlanır. Bozulan edim dengesi giderildiğinde, TMK m. 2 uyarınca doğruluk ve dürüstlük kuralları gereğince, know-how alanın know-how'ı kullanmamasının istenmesi uygun olmaz³²³.

Know-how alanın sözleşmeden döndükten sonra, üçüncü bir kişiye know-how'ı verip veremeyeceği de tespit edilmesi gereken konulardan biridir. Bu konuya ilişkin doktrindeki bir görüş; sözleşme ortadan kalkmış olsa bile, işletme sırlarının haksız rekabet hükümlerince korunacağını savunmaktadır. Buna göre, sözleşmeden dönmenin esas amacı sözleşme kurulmadan önceki hâle gelmektir. Bu durumda, know-how sözleşmesi kurulmadan önce know-how alan, know-how'a ulaşip veremeyeceğinden, sözleşmeden dönme sonucunda da, know-how'ı üçüncü bir kişiye vermesi olağan olmaz. Know-how alan, TMK m. 2'ye aykırı davranışlarda bulunmuş ise, bu davranışlarını tazmin etmekle yükümlüdür. Bu nedenle, know-how sözleşmesinden döndükten sonra know-how alan, know-how'ı üçüncü bir kişiye verir ise, meydana gelen zararı gidermek zorundadır. Bu durumda, know-how'ın gizli olup olmaması veya sözleşmede üçüncü bir kişiye verilemeyeceğine ilişkin bir kuralın yer alıp almaması önem arz etmemektedir. Her halükârda know-how alan, sözleşmeden döndükten sonra know-how'ı üçüncü bir kişiye verirse, kusuru oranında menfi zararı gidermekle yükümlü olur. TBK m. 112 uyarınca ispat yükümlülüğü, know-how verene aittir. TBK m. 146 uyarınca, zamanaşımı süresi 10 yıldır³²⁴.

Tespiti gereken bir diğer konu ise, TBK m. 125 uyarınca sözleşmeden döndükten sonra sorumluluktan kurtulamayan borçlunun, dönenin menfi zararını gidermekle yükümlü olmasıdır. Menfi zarar; sözleşmenin geçerliliğine ya da borçlunun ifasına karşı oluşan bir güven zararidir. Bu nedenle, alacaklı sözleşmeyi kurmasaydı malvarlığının alacağı durum ile sözleşmeden döndükten sonraki durumu arasındaki fark, menfi zararı belirtmektedir³²⁵. Bunun yanında menfi zarar her halükârda, fiili zarar ve yoksun kalınan kârı içermektedir³²⁶.

6.2.3.1. Fiili Zarar

- Sözleşmenin kurulma masrafları; seyahat, tercüme, telgraf, uzman ücretleri vb. masraflar; know-how sözleşmesinin geçerli olmasına duyulan güven nedeniyle

---

³²³ ERBAY, s. 279.

³²⁴ ERBAY, s. 279-280.

³²⁵ EREN, (Genel), s. 1147 vd.

³²⁶ ERBAY, s. 280.

yapılan ifa masrafları; know-how alanın kendi işletmesinde know-how'ı kullanmak için yaptığı tüm masraflar³²⁷,

- Üretim yönteminin değiştirilmesine ilişkin hazırlık masrafları; know-how'ın ifasının yapılacağına güvenilerek yapılan yatırım masrafları; know-how alanın ifa için çalıştırdığı personelin görevlendirdiği işle ilgili olması hâlinde bu personelin ücretleri; alacaklının know-how sözleşmesine güveni nedeniyle, üçüncü kişiler ile yaptığı sözleşmeleri ifa edememesinden doğan her türlü zararlar³²⁸,
- Know-how sözleşmesinden dönme sonucu, tasfiye ilişkisine giren borç ilişkisinde, kendi edimini yeniden sağlamak amacıyla yapılan masraflar³²⁹,
- Know-how alanın üçüncü bir kişiyle, ilerideki üretimi hesaplayarak imzaladığı sözleşmenin ifa edilememesinden doğan, ödemekle yükümlü olduğu tazminat ve cezai koşul; borçlunun temerrüde düşmesi için yapılmış olan her türlü ihtar, mehil verme masrafları ve yargılama giderleri, fiili zarardır³³⁰.

6.2.3.2. Yoksun Kalınan Kâr

- Başka bir sözleşme yapılamamasından dolayı, kaçırılan fırsatlar nedeniyle oluşan zararlar, yoksun kalınan kâra bir örnektir. Uygulamada, kaçırılan fırsat kolay belirlenemeyeceğinden know-how alan, sözleşmeyi imzalamasaydı başka bir fırsata sahip olabileceğini ve bu sözleşmenin de ifa edileceğini ispat etmelidir. Bu sayede know-how alan, yoksun kalınan kârı talep edebilir³³¹.
- Know-how sözleşmesinden dönülmeseydi, elde edilebilecek kârlar da yoksun kalınan kâr kapsamındadır³³².

³²⁷ EREN, (Genel), s. 1130 vd.; Buz, s. 243 vd.

³²⁸ EREN, (Genel), s. 1130 vd.; Buz, s. 244-245.

³²⁹ ERBAY, s. 281.

³³⁰ BUZ, s. 245; EREN, (Genel), s. 1130 vd.

³³¹ EREN, (Genel), s. 1130 vd.; ERBAY, s. 281-282.

³³² BUZ, s. 252; EREN, (Genel), s. 1130 vd.; ERBAY, s. 282

6.2.4. Taraflardan Birinin İflas Etmesi Hâlinde

Kural olarak iflas, borç sözleşmelerini sona erdirmese de, kanunda bazı sözleşme ilişkilerinde iflasın, sözleşme ilişkisini sonlandıracağı öngörülmüştür. Buna ilişkin olarak, TBK m. 513 uyarınca, vekil ile müvekkilin iflası hâlinde vekalet ilişkisinin sona ereceğine; TBK m. 370 uyarınca ise, hasılat kiracısının iflası hâlinde, ürün kirası sözleşmesinin sona ereceğine ilişkin hükümler, know-how sözleşmesine kıyasen uygulanabilir³³³.

Buna göre, TBK m. 513'e kıyasen, know-how'ın ifasından önce know-how veren iflas ederse, know-how sözleşmesi sona erer. Know-how'ın ifası, know-how verenin mutlak olarak kişiliğine bağlı bir edim olmasa da, deneyim ve bilgilerin aktarılmasında know-how verenin kişiliği önem taşır. Bu nedenle ÖĞÜZ'e göre; iflas durumunda, iflas masası sözleşme tarafı gibi, aynen ifayı isteyemez. Bu nedenle, know-how alanın alacağı, para alacağına dönüştürülerek iflas masasına kaydedilir³³⁴. Ancak Alman hukukunda bu konuyla ilgili olarak, know-how sözleşmesinin iflas hâlinde varlığını koruyacağını, yalnız işlem temelini çökmesi durumunda, know-how alanın sözleşmeyi feshetmesiyle, sözleşmenin sona ereceğini öngörmüştür³³⁵.

Know-how veren, know-how'ı ifa ettikten sonra iflas etmiş ise, sözleşmenin sona erip ermeyeceği iki duruma göre değerlendirilmelidir. Buna göre TBK m. 513'e kıyasen, know-how verenin iş görme edimi, know-how'ı ifa ettikten sonra bitiyor ve devamında know-how alana açıklama, yardım, destek vb. yükümlülüğü bulunmuyor ise, know-how sözleşmesi iflastan sonra da geçerliliğini korur. Ancak know-how'ın ifasından sonra, know-how verenin destek ve açıklama benzeri yükümlülükleri devam ediyorsa, iflas hâlinde know-how sözleşmesi sona erer. Know-how alanın iflası durumunda ise, know-how'ın iflastan önce ya da sonra verilmesi fark etmeksizin, know-how sözleşmesi sona erer. Zira, know-how sözleşmesinde know-how alan, know-how'dan kazanç sağlamanın yanında, bu bilgi ve deneyimlerden, pazar payı ve gelişmelerden de yarar sağlar. Bu nedenle know-how sözleşmesinin, iflas idaresi ile yürütülmesi uygun değildir³³⁶.

³³³ ÖĞÜZ, s. 182-183.

³³⁴ ÖĞÜZ, s. 183.

³³⁵ ÖĞÜZ, s. 183, Bkz. dipnot: 602.

³³⁶ ÖZ, T., Yönetim (Management) Sözleşmesi, İstanbul 1997, s. 140; ÖĞÜZ, s. 183-184.

6.2.5. Ölüm veya Tüzel Kişiliğin Sona Ermesi Hâlinde

Know-how sözleşmesi ile ilgili yukarıda bahsedilen iflas hükümlerine benzer olarak, know-how karşı tarafa ifa edilmeden know-how veren ölür ya da tüzel kişiliği sona erer ise, know-how sözleşmesinin sona erdiği kabul edilmelidir. Know-how alan bakımından ise birkaç farklı sonuç bulunmaktadır. Buna göre, know-how alanın tüzel kişiliği sona ererse, know-how sözleşmesi de sona erer. Kural olarak, gerçek kişi know-how alanlarda ise; basit know-how sözleşmelerinde, sözleşmenin mirasçılarla devam edeceği fakat somut olaya göre, know-how verenin haklı nedenle fesih hakkının bulunduğu kabul edilmelidir. İnhisari know-how sözleşmelerinde ise, know-how alanın ölmesi, her halükârda know-how sözleşmesini sona erdirir³³⁷.

6.2.6. Know-How Sözleşmesinin Sona Ermesinin Sonuçları

Kullandırma amaçlı sözleşmelerin sona ermesinin sonucu, sözleşme konusunun iade edilmesidir. Know-how sözleşmesi de, bir kullandırma amaçlı sözleşme olduğundan, sözleşme konusu know-how, sözleşme sona erdiğinde geri verilmelidir. Ancak know-how sözleşmesinde geri verme, diğer kullandırma amaçlı sözleşmelere kıyasla sorun oluşturabilmektedir. Buna göre know-how sözleşmesinde geri verme kural olarak, TBK m. 77 ve devamındaki sebepsiz zenginleşme hükümlerine dayanmaktadır. Uygulamada ise çoğunlukla geri verme sözleşmede öngörüldüğünden, TBK m. 83 vd. ve TBK m. 112 hükümleri uygulanmaktadır. Know-how sözleşmesinde geri verme, ancak know-how'ın bir eşyada maddileştirildiği hallerde söz konusudur. Örneğin; know-how bir liste, reçete, tabela vb. şekilde maddileştirilmiş ise, sözleşme sona erince geri verilebilir³³⁸.

Know-how'ın maddileşmediği durumlarda ise, fiziki olarak iade mümkün olmamaktadır. Bu durumda geri verme; know-how alanın pasifleşmesi, yani know-how'ı kullanmaması, ondan yararlanmaması ve üçüncü kişilere açıklamaması gerekmektedir. Know-how alanın işletmesinin, tamamen know-how sözleşmesinden kazanılan bilgi ve deneyimlere bağlı faaliyet gösterdiği gibi bir durumda ise, faaliyetin durdurularak işletmenin tamamen kapatılması gerekebilir. Ancak uygulamada, sözleşme sona erdikten hemen sonra işletmenin kapatılması, know-how alan bakımından ağır sonuçlar doğurabilmektedir. Bu

---

³³⁷ ÖĞÜZ, s. 184.

³³⁸ ÖĞÜZ, s. 185.

nedenle, know-how alana bir geçiş süreci tanınmakta ve bu süreçte, know-how kullanılmaya devam edilebilmektedir. Bunun yanında doktrinde, sözleşmede aksi bulunmuyorsa ya da sözleşmede açıkça izin verilmişse, know-how alanın, sözleşmenin sona ermesine kadar üretilmiş olan malları piyasaya sürebileceği savunulmaktadır. Ancak bu hak TMK m. 2 uyarınca, dürüstlük kuralları ile sınırlandırılmalıdır. Zira know-how alanın bu hakkının bilinciyle, sözleşme sona ermeden önce olağan akışa aykırı bir biçimde üretim yapması, hakkın kötüye kullanılması niteliğindedir ve dürüstlük kurallarına aykırıdır³³⁹.

Know-how alan, sözleşme sona erdikten sonra, know-how'ı kullanmama yükümlülüğüne aykırı davranışlarda bulunursa, yapmama borcuna aykırılık ortaya çıkar ve TBK m. 113 hükümleri uyarınca, doğan zararı gidermekle yükümlü olur³⁴⁰. Bunun yanında TBK m. 113 uyarınca, know-how veren, ayrıca borca aykırı durumun ortadan kaldırılmasını veya bu konuda masrafı know-how alana ait olmak üzere kendisinin yetkili kılınmasını isteyebilir. Ancak belirtmek gerekir ki, know-how alan borca aykırı olarak da olsa, know-how'ı kullanmış, know-how ile ilgili üçüncü kişiler ile hukuki ilişkiler kurmuş ise, TBK m. 113 uyarınca, bunlar geçersiz hâle gelmez. Üçüncü kişiler ile know-how alan arasındaki hukuki işlemler geçerlidir³⁴¹.

Son olarak, know-how alanın; know-how'ı kullanarak ve yararlanarak faaliyet gerçekleştirmesi sırasında, kendisinin geliştirdiği ya da üçüncü kişilerden sağladığı bilgi ve deneyimleri kullanması, kullanmama yükümlülüğü kapsamında değildir³⁴².

---

³³⁹ ÖĞÜZ, s. 185-186.

³⁴⁰ TANDOĞAN, (Mesuliyet), s. 414; EREN, (Genel), s. 102-104; OĞUZMAN/ ÖZ, s. 431.

³⁴¹ OĞUZMAN/ ÖZ, s. 431-432.

³⁴² ÖĞÜZ, s. 188.

SONUÇ

Know-how sözleşmesi, ekonomik gelişmeler sonucu ortaya çıkan, sonrasında ise, sınai alanda oluşan gelişmelere paralel olarak, hukuk alanında da uygulamaya giren bir sözleşme türüdür. Gelişen ve büyüyen rekabet ortamında, rekabet avantajı, işletmelerin devamlılığı ve ön plana çıkması bakımından büyük önem taşımaktadır. İşletmeler, üretim aşamasında teknik bilgiye, pazarlamada ise, üretilen malların piyasaya en iyi şekilde sunumu için bazı pazar araştırmalarına ihtiyaç duymaktadır. Bu aşamalar, masraflı olmakla birlikte, bazen uzun bir zaman da alabilmektedir. Bu sebeple, rekabet avantajı sağlayan bilgi ve deneyimler, bu bilgi ve deneyimlere sahip olmayan işletmeler için ihtiyaç hâline gelmektedir. Bazı bilgi ve deneyim sahibi işletmeler ise, rekabet avantajlarını diğer işletmelere devrederek, kazanç sağlamayı tercih etmektedirler. Dolayısıyla know-how sözleşmesi, sınai alanda rekabet avantajı sağlayan bu bilgi ve deneyimlerin devredilmesi ihtiyacını, hukuki olarak karşılayan ve sözleşmenin her iki tarafının da ekonomik olarak gelişmesini sağlayan bir sözleşme olarak ortaya çıkmıştır.

Know-how sözleşmesinin konusunu oluşturan know-how kavramı; kanunla koruma altına alınmadığından, sınai bir hak değildir. Know-how; teknik, ticari, işletme ve idari alanlardaki bilgi ve deneyimlerden oluşmaktadır. Know-how, rekabette avantajlı olmak amacıyla tercih edildiğinden, genellikle gizli olması tercih edilir. Ancak gizlilik, bir zorunluluk değildir. Bu nedenle, patent alma şartlarını taşıyor ve gizli olması tercih edilmiyor ise, patent alınabilir. Ancak gizli kalması tercih edilen bir know-how için patent alınamaz, zira patent alındığında, know-how tüm ilgililere açık hâle gelmiş olur. Bu nedenle, patent alma şartlarını taşıması zorunlu değildir. Know-how, gayri maddi bir niteliktedir; ancak maddi bir üründe belirtilebilir. Örneğin; ilacın yapımı bir know-how iken; ilacın kendisi ya da reçete, know-how'ın iletilmesini sağlayan bir araçtır. Know-how, devredilebilir niteliktedir.

Know-how sözleşmesi; işletmenin ekonomik değerini artırır, teknolojik gelişme ve rekabet avantajı verir, araştırma giderlerinden tasarruf imkânı sağlar, teknoloji transferlerine olanak tanır ve ülkeye döviz girdisi sağlar. Sözleşmenin unsurları ise; know-how, know-how bedeli ve tarafların anlaşmasıdır. Know-how sözleşmesinin geçerliliği, şekle tabi değildir,

ancak taraflar sözleşme serbestisi ilkesi uyarınca, şekle tabi kılabilirler. İspat yönünden ise, HMK m. 200 uyarınca, 2019 yılına göre, miktarı ya da değeri üç bin altı yüz altmış Türk Lirasını geçen sözleşmeler bakımından ispatın, senetle, yani yazılı belge ile yapılması gerekmektedir. Know-how'ın gayri maddi niteliği gereği ise, tarafların, tüm esaslı unsurlarının yazılı olarak bulunduğu bir know-how sözleşmesi düzenlemeleri, ispat bakımından önemli rol oynamaktadır.

Know-how sözleşmesinin; basit, karma, geçici, sürekli, yalın ve münhasır sözleşme türleri bulunmaktadır. Know-how sözleşmesi; know-how verene, diğer tarafa belirli bir know-how'ı açıklama, kullanmasına izin verme; know-how alana da bunun karşılığında belirli bir bedel ödeme borcu yükleyen, iki taraflı, ani edimli, isimsiz bir sözleşmedir. Know-how sözleşmesi, kanunda düzenlenmiş birçok sözleşme ilişkisine ait unsurları içermektedir. Özellikle satım, ürün kirası, vekalet ve adi şirket sözleşmesine ilişkin unsurlar bulunmaktadır. Ancak know-how sözleşmesi, bu sözleşme türlerinden birine dahil edilemez. Aynı şekilde, bu sözleşmelerin unsurlarının birleştiği bir karma sözleşme de oluşturmaz. Know-how sözleşmesinin içeriğinde bulunan unsurlar, kanunda düzenlenmiş sözleşmelerin hiçbirine tam olarak uymadığı için, kendine özgü yapısı olan bir sözleşme olarak nitelendirilmelidir.

Know-how verenin asli edim yükümlülükleri; know-how'ın alıcıya açıklanması (ifası) ve know-how'ın kullanımına itiraz etmemedir. Know-how'ın üçüncü kişilere verilemeyeceği ve know-how veren tarafından kullanılmayacağı, belirli bölge veya mal ile ilgili satış sınırlandırılması getirileceği, maksimum faydalandırma yükümlülüğü gibi çeşitli yan edim yükümlülükleri de, taraflarca kararlaştırılabilir. Bunlar dışında ise, özen göstermeyi ve TMK m. 2 uyarınca, doğruluk ve dürüstlük kurallarını içeren yan yükümlülükler de taraflarca belirlenebilir.

Know-how alanın asli edim yükümlülükleri ise; know-how bedelini ödeme ve know-how'ı kullanma yükümlülüğüdür. Yan edim yükümlülükleri arasında; hesap verme ve hesap defterini kontrol ettirme, reklam verme, sır saklama, know-how'ı geliştirme ve geliştirmeyi bildirme, belgelerin verilmesi için bedel ödeme vb. yükümlülükler sayılabilir. Aynı şekilde, know-how alanın da, özen gösterme ve TMK m. 2 uyarınca, doğruluk ve dürüstlük kurallarına uygun davranmayı içeren yan yükümlülükleri bulunmaktadır.

Know-how alanın veya verenin, edim yükümlülüklerini yerine getirmemeleri, temerrüde düşmelerine neden olur ve bu durumda, TBK'nin genel hükümleri uygulanır. Bunun sonucunda; aynen ifa, gecikme tazminatı, kazadan sorumluluk hükümleri, TBK m. 123 uyarınca belirli bir süre verme ve m. 125'deki seçimlik haklar uygulanabilir. Aynı şekilde, sözleşmenin sona ermesine ilişkin genel kurallar da, know-how sözleşmesine uygulanır.

Know-how sözleşmesinin sona ermesi; sözleşmenin feshi, sözleşmeden dönme, taraflardan birinin iflası, ölüm ya da tüzel kişiliğin sona ermesi ile gerçekleşir. Sözleşmenin sona ermesi hâlinde know-how, ancak taşınır bir eşyada maddileştirilmiş ise, geri verme söz konusu olabilir. Bunun dışındaki hallerde, know-how'ın gayri maddi niteliği gereği, geri verilmesi mümkün değildir. Bu nedenle, know-how alan geri veremese de, know-how'ı kullanmamalı ve onu üçüncü kişilere açıklamamalıdır. Know-how alanın işletmesinin, tamamen know-how sözleşmesinden kazanılan bilgi ve deneyimlere bağlı faaliyet gösterdiği durumlarda ise, faaliyetin durdurularak işletmenin tamamen kapatılması gerekebilmektedir. Ancak uygulamada, sözleşme sona erdikten hemen sonra işletmenin kapatılması, know-how alan bakımından ağır sonuçlar doğuracağından; know-how alana bir geçiş süreci tanınmakta ve bu süreçte, know-how'ın kullanılmasına izin verilmektedir. Buna ek olarak doktrinde; sözleşmede aksi bulunmuyorsa ya da sözleşmede açıkça izin verilmişse, know-how alanın, sözleşmenin sona ermesine kadar üretmiş olduğu malları piyasaya sürebileceği benimsenmiştir. Ancak bu hak, TMK m. 2 çerçevesinde dürüstlük kuralları ile sınırlandırılmalıdır.

Know-how sözleşmesi sona erdikten sonra, know-how alan, know-how'ı kullanmama yükümlülüğünü ihlal ederse, yapmama borcuna aykırılık doğar. Bu durumda, TBK m. 113 hükümleri uyarınca, know-how alan yapmama borcuna aykırılık nedeniyle oluşan zararı tazmin etmekle yükümlü olmaktadır. Bunun dışında, know-how veren, ayrıca borca aykırı durumun ortadan kaldırılmasını veya bu konuda masrafı know-how alana ait olmak üzere kendisinin yetkili kılınmasını TBK m. 113'e istinaden isteyebilir. Fakat know-how alan; know-how'ı kullanmış, know-how ile ilgili üçüncü kişiler ile hukuki ilişkiler kurmuş ise, borca aykırılık teşkil etse bile, TBK m. 113 uyarınca, söz konusu işlemler geçersiz hâle gelmez. Üçüncü kişiler ile know-how alan arasındaki hukuki işlemler geçerliliğini korur.

KAYNAKLAR

- AKINCI, Şahin:** Borçlar Hukuku Bilgisi – Genel Hükümler, 10. Baskı, Konya 2017.
- AKYOL, Şener:** Know-How, Management Joint Venture ve Büyük Çaplı İnşaat Sözleşmeleri – Borçlar Hukuku (Özel Borç İlişkileri), 2. Baskı, İstanbul 1997.
- ARAL, Fahrettin/ AYRANCI, Hasan:** 6098 Sayılı TÜRK BORÇLAR HUKUKU’na göre hazırlanmış Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, 9. Baskı, ANKARA 2018.
- AVCI, Ali:** Türk Borçlar Kanunu’nda Yüklenicinin Özen ve Sadakat Borcu, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Ankara 2015, Sayı: 119.
- BAŞ, Mustafa:** Teknik Bilgi (Know-How) Lisans Sözleşmesi, Ankara 2000.
- BUZ, Vedat:** Borçlunun Temerrüdünde Sözleşmeden Dönme, Ankara 1998.
- CANSEL, Erol/ İNAN, Ali Naim:** “Ayni Hak Kavramı, Taksimi ve Eşya Hukukunun Konusu”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 21, Sayı: 1, Ankara 1964.
- DURAL, Mustafa:** Borçlunun Sorumlu Olmadığı Sonraki İmkânsızlık, İstanbul 1976.
- EDİS, Seyfullah:** Medeni Hukuka Giriş ve Başlangıç Hükümleri, Ankara 1993.
- ERBAY, İsmail:** Know-How Sözleşmesi, Ankara 2002.
- EREN, Fikret:** Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 23. Baskı, Ankara 2018.
- EREN, Fikret:** Borçlar Hukuku Özel Hükümler, 5. Baskı, Ankara 2017.
- ERKAN, Vehbi Umut:** 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu’na Göre Vekalet Sözleşmesinde Vekalet Veren Ücret Ödeme Borcu Dışındaki Diğer Borçları – Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Ankara 2013, C. 2, Sayı: 2.
- FEYZİOĞLU, Necmeddin Feyzioğlu:** Borçlar Hukuku, İkinci Kısım: Akdın Muhtelif Nevileri (Özel Borç İlişkileri), C.1, 4. Baskı, İstanbul 1980.
- İNAN, Ali Naim:** Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 4. Baskı, Ankara 2014.
- KAYA, Arslan:** ‘551 Sayılı ‘Patent Haklarının Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile Getirilen Zorunlu Lisans Sistemi’, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, İstanbul 1996, C. 55.
- KILIÇOĞLU, Ahmet:** Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 22. Baskı, Ankara 2018.
- KIRCA, Çiğdem:** Franchise Sözleşmesi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara 1996.
- KIRCA, Çiğdem:** Know-How Sözleşmesi, Prof. Dr. ALİ BOZER’e Armağan, Ankara 1998, 1. Baskı.

KÖSEALİOĞLU, Ebru: Know-How Sözleşmesinin Tanımı, Unsurları ve Patentten Farkları, Hukuk Gündemi Dergisi, Ankara 2007, Sayı: 8.

KUNTALP, Erden: Karışık Muhtevalı Akit: Karma Sözleşme, 2. Baskı, Ankara 2013.

OĞUZMAN, Kemal/ ÖZ, Turgut: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 16. Baskı, İstanbul 2017.

ONGAN, Burak: Sınai Haklara İlişkin Lisans Sözleşmelerinde Tarafların Hukuki Durumu, 1. Baskı, Ankara 2007.

ORTAN, Ali Necip: Know-Hov ve Hukuken Korunması Sorunu, Ankara Barosu Dergisi, Ankara 1980, Sayı: 4.

ORTAN, Ali Necip: Patent Lisansı Sözleşmesi, Ankara 1979.

ÖĞÜZ, Tufan: Know-How Sözleşmesi, 2. Baskı, İstanbul 2018.

ÖZ, Turgut: Yönetim (Management) Sözleşmesi, İstanbul 1997.

ÖZTAN, Bilge: Medeni Hukuk'un Temel Kavramları, 43. Baskı, Ankara 2019.

SEROZAN, Rona: Borçlar Hukuku Genel Bölüm İfa, İfa Engelleri, Haksız Zenginleşme, 3. Cilt, 7. Baskı, Ankara 2016.

SEROZAN, Rona: Sözleşmeden Dönme, 2. Baskı, İstanbul 2007.

SHARAV, Khishigsuren: Know-How Sözleşmesi ve Know-How Alanın Yükümlülükleri, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2004.

ŞİMŞEK, Salih: Lisans Anlaşması Yoluyla Teknoloji Transferi, Ankara 1988.

TANDOĞAN, Haluk: Borçlar Hukuku: Özel Borç İlişkileri, 6. Baskı, C. I/1, İstanbul 2008.

TANDOĞAN, Haluk: Türk Mes'uliyet Hukuku, Ankara 2010.

TEKİNAY, Selahattin Sulhi/ AKMAN, Sermet/ BURCUOĞLU, Haluk/ ALTOP, Atilla: Tekinay Borçlar Hukuku, Genel Hükümleri, 7. Baskı, İstanbul 1993.

TUTAR, Elce: Dönme Cezası, 1. Baskı, 2016 Ankara.

Türk Dil Kurumu: <<http://sozluk.gov.tr/>>.

Türk Dil Kurumu: <<http://www.tdk.gov.tr/index.php>>.

YAVUZ, Cevdet: Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler, 10. Baskı, İstanbul 2018.

YILDIRIM, Muaz Mücahit: Know-How Sözleşmeleri, Yıldırım Beyazıt Hukuk Dergisi, Ankara 2018, Sayı: 1.

YOSMAOĞLU, Nevzat: Dünyada ve Türkiye'de Patentler, Know-How'lar ve Markalar, Ankara 1978.

ZEVKLİLER, Aydın/ GÖKYAYLA, Emre: Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, 18. Baskı, Ankara 2018.